

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Finanční podpora rodiny v České republice z pohledu daňového, sociálního a dávkového

Financial Support of Family in the Czech Republic from the Tax, Social and Benefit
Point of View

Student: Bc. Aneta Natovová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Aneta Natovová**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Specializace: 00 Účetnictví a daně

Téma: Finanční podpora rodiny v České republice z pohledu daňového,
sociálního a dávkového
Financial Support of Family in the Czech Republic from the Tax, Social
and Benefit Point of View

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Finanční podpora prostřednictvím daňových opatření a systému sociálního zabezpečení
3. Dávkový systém v České republice
4. Analýza podpory rodiny v České republice
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.

VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2012*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-735-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Hakalová

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

D. Dluhošová

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Bc. Aneta Natová

Bc. Aneta Natová

Obsah

1	ÚVOD.....	5
2	FINANČNÍ PODPORA PROSTŘEDNICTVÍM DAŇOVÝCH OPATŘENÍ A SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ.....	7
2.1	Rodina jako základ společnosti.....	7
2.1.1	Historický vývoj rodinného života.....	7
2.1.2	Současná podoba české rodiny.....	8
2.2	Finanční podpora rodiny	11
2.2.1	Nepřímá finanční podpora.....	11
2.2.2	Přímá finanční podpora	15
3	DÁVKOVÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
3.1	Dávky nemocenského pojištění.....	16
3.1.1	Denní vyměřovací základ.....	19
3.1.2	Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství.....	20
3.1.3	Peněžitá pomoc v mateřství.....	22
3.2	Dávky státní sociální podpory.....	25
3.2.1	Životní minimum.....	25
3.2.2	Porodné.....	27
3.2.3	Rodičovský příspěvek	28
3.2.4	Přídavek na dítě	31
3.3	Nejdůležitější změny v oblasti dávek od roku 2009	32
3.3.1	Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství.....	34
3.3.2	Peněžitá pomoc v mateřství.....	34
3.3.3	Porodné.....	36
3.3.4	Rodičovský příspěvek	37
3.3.5	Přídavek na dítě	39
3.4	Vývoj nákladů na výplatu dávek, počet vyplacených dávek	40
4	ANALÝZA PODPORY RODINY V ČESKÉ REPUBLICE	43
4.1	Dotazníkové šetření.....	43
4.1.1	Způsob sestavení dotazníku, sběr dat	43
4.1.2	Vyhodnocení jednotlivých odpovědí	44

4.1.3	Shrnutí výsledků dotazníku	52
4.2	Analýza nároku na dávky u vybrané rodiny	54
4.2.1	Výběr rodiny	54
4.2.2	Popis vzniklé životní situace	55
4.2.3	Výpočet dávek	55
4.2.4	Vývoj výše příjmů po dobu pobírání dávek	62
4.2.5	Možnost využití nepřímé finanční podpory	66
4.3	Návrh nových opatření	68
4.3.1	Daňová opatření	69
4.3.2	Změny v oblasti dávek	71
4.3.3	Návrh financování	77
5	ZÁVĚR.....	79
	Seznam použité literatury.....	82
	Seznam zkratk	88
	Seznam grafů	89
	Seznam tabulek.....	90
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 ÚVOD

Žádná země na světě by neměla připustit, aby celé finanční břemeno spojené s narozením dítěte nesli pouze sami jeho rodiče, tak jako tomu bývalo před staletími. Děti se totiž nerodí pouze movitým rodičům, nýbrž také těm, jejichž ekonomická situace se dá mnohdy jen ztěžít považovat za dobrou. Nelze proto tedy očekávat, že bez jakékoli finanční podpory ze stany státu bude počet dětí v těchto rodinách vysoký. Téměř žádný ekonomicky smýšlející člověk si nedovolí mít hodně potomků, jestliže ví, že v prvních letech po jejich narození zůstane z důvodu jejich výchovy zcela bez finančních prostředků, anebo bude po tuto dobu závislý pouze na nepřilíš vysokém příjmu druhého partnera. Jelikož jsou však lidé základem pro fungování kterékoli společnosti, měla by být zvyšující se porodnost v popředí zájmů každého vyspělého státu, zejména pak těch, jejichž populace postupně stárne a vymírá. Téměř každý obyvatel dané země je v průběhu svého života přínosem pro celou společnost, ať už jako odborník ve svém pracovním oboru, anebo jako obyčejný daňový poplatník, z jehož daní je naplňován státní rozpočet. Stát, který si význam svých obyvatel a především samotné rodiny včas neuvědomí, je dříve nebo později odsouzen k zániku. Každá země by tedy v rámci zajištění svého budoucího zdárného vývoje měla neustále nalézat vhodné způsoby podpory směřující zejména k mladým rodinám s dětmi.

Tématem této diplomové práce je finanční podpora rodin s dětmi v České republice, a to jak pomocí daňových opatření, tak prostřednictvím systému státní sociální podpory. Popsat a vysvětlit princip všech existujících dávek tohoto systému však není v rozsahových možnostech této práce. V příslušných kapitolách je proto text zaměřován pouze na takové druhy dávek, které jsou rodičům dětí poskytovány v souvislosti s těhotenstvím ženy a následně po porodu dítěte.

Toto téma je velkou spoustou lidí, zejména samotnými rodiči, sledováno velice zajímavým a důležitým. Rodiče pečující o malé dítě potřebují vědět, zda ještě stále mají nárok na dosud poskytované dávky, případně v jaké výši, nebo jestli jim, díky změně podmínek, v souvislosti s rodičovstvím náhodou nevznikl nárok na dávku jinou. Také ty, kteří vlastní potomky ještě prozatím nemají, mnohdy zajímá, jaké finanční pomoci ze strany státu by se jim dostalo, jestliže by se jim v nejbližší době narodilo dítě. Pro nárok na některé druhy dávek je také nutné splňovat určité podmínky ještě předtím, než tyto začnou být skutečně vypláceny. Jedná se například o potřebnou délku předcházejícího pojištění nebo o výši příjmů za dřívější časové období. Díky všem dostupným informacím však jednotliví občané mohou

již dopředu své jednání adekvátně přizpůsobit příslušným požadavkům. Jak je vidět, znalost kvalitních a aktuálních informací týkajících se celé této problematiky má na chování velké skupiny lidí mnohdy velký vliv, zejména tedy při plánování budoucího rodičovství.

V úvodní části práce je zmíněn význam rodiny a její vývoj v dřívějších letech, charakterizován je zde také současný přístup lidské populace k rodičovství. Popsány jsou zde také různé způsoby finanční podpory rodin s dětmi, tedy nepřímá a přímá finanční podpora. Jelikož je dávkový systém v České republice v této oblasti daleko složitější než samotná daňová tematika, je mu věnována samostatná kapitola. Kromě charakteristiky jednotlivých dávek a způsobu jejich výpočtu dle současné legislativy, jsou v této kapitole zmíněny také nejdůležitější změny, ke kterým zde došlo od roku 2009. Zatímco až do tohoto bodu je zaměření práce ryze teoretické, závěrečná kapitola je orientována na praktické využití všech získaných poznatků. V první části poslední kapitoly je provedeno dotazníkové šetření, jehož hlavním cílem je zjistit využívání všech zmíněných dávek v určitém okruhu obyvatel. Následně je na fiktivním příkladu provedena analýza nároku na jednotlivé dávky včetně vyjádření výše všech náležejících dávek. Na samém závěru této práce je uvedeno několik doporučení, směřujících ke zlepšení současného stavu finanční podpory v České republice. Součástí těchto návrhů je také vyčíslení jejich přínosu pro konkrétní vybranou rodinu. Z důvodu své rozsáhlosti jsou podrobnější výpočty určité problematiky, v rámci celé této práce, obsaženy v příslušných přílohách. Příloha č. 3 sestává ze zadání zmíněného dotazníku.

Cílem této diplomové práce je charakterizovat a popsat jednotlivé způsoby finanční podpory rodiny v souvislosti s narozením dítěte, na praktickém příkladu tuto podporu analyzovat a na základě všech zjištěných poznatků navrhnout vhodná opatření.

Všechny využité publikace a ostatní zdroje jsou řádně citovány a uvedeny v seznamu použité literatury.

Veškerá současná legislativa, která je v této práci zmiňována a na kterou je odkazováno, je platná k 1. lednu 2013. Historická znění použitých právních předpisů jsou vždy uvedena ve znění platném v příslušném časovém období.

2 FINANČNÍ PODPORA PROSTŘEDNICTVÍM DAŇOVÝCH OPATŘENÍ A SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Finanční pomoc směřující rodinám s dětmi nebyla ze strany státu vždy samozřejmostí. V dávných dobách měli panovníci spíše více starostí se získáváním nových území, s přípravou válek a vymýšlením nejnovějších vojenských strategií, než aby se zajímali o ekonomickou situaci svých poddaných. Ti přišli často na řadu až v okamžiku, kdy nastal čas výběru daní. O výplatě nějakých dávek nebo finanční pomoci těm, kterým se například právě narodilo dítě, nemohla být v těchto časech vůbec řeč. V současné době je tento přístup k obyvatelům naštěstí v mnoha zemích již jen smutnou minulostí. Postupem času si jednotlivé státy začaly význam rodiny a její přínos pro celou společnost uvědomovat a její ochranu a ekonomickou podporu začaly stavět do popředí svých zájmů. Nejinak je tomu také v případě České republiky. Následující kapitoly proto pojednávají o nejrůznějších prostředcích, kterými je na našem území finanční výpomoc pro rodiny, zejména s malými dětmi, realizována. Stejně tak je zde také zmíněn samotný historický vývoj rodinného života.

2.1 Rodina jako základ společnosti

Rodina je považována za nejstarší a nejvýznamnější jednotku společnosti. Je zřejmé, že má velmi výrazný vliv na vývoj každého jedince. „Rodina ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností - zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje.“¹ Stejně tak má však dopad na podobu celé naší společnosti. Pro stát jsou zřejmě nejpodstatnějšími funkcemi rodiny funkce reprodukční a ekonomická.

2.1.1 Historický vývoj rodinného života

Za celou dobu svého vývoje si rodina prošla velmi výraznou proměnou, v dnešních dobách je její podoba zcela odlišná než v minulosti. Rodinný život měl po celá staletí víceméně stejnou podobu. Chování celé společnosti bylo silně ovlivněno především převládajícím křesťanstvím. Na manželství bylo pohlíženo jako na celoživotní svazek, který se uzavíral především z majetkových důvodů a jehož hlavním cílem bylo plození dětí. Lidé

---

¹ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ (2001, s. 79).

se brali většinou ve velmi mladém věku a také velmi brzy přiváděli na svět své potomky. V tomto období plnila rodina především funkci ekonomickou. Stát své staré a nemocné obyvatele dříve příliš finančně nepodporoval, a proto se této povinnosti ujímali právě děti. Počet dětí v každé rodině byl často vysoký. Bylo to způsobeno také tím, že lékařská věda v těchto dobách nebyla příliš vyspělá, docházelo k vysoké dětské úmrtnosti, a tak se mnoho dětí dospělosti vůbec nedožilo. Nedostatečná lékařská péče souvisela také s krátkou délkou života, proto byla rodina tvořena nanejvýš třemi generacemi, které však většinou žily pospolu v jedné domácnosti. V některých kulturách přetrvává tato podoba rodiny dodnes.

Od 19. století se však pohled na rodinu a rodinný život začal pozvolna měnit. Společně s rozvojem průmyslu se stále více lidí začalo stěhovat za prací z venkova do rozrůstajících se měst. Děti začaly své rodiče opouštět a vícegenerační soužití se tak postupně rozpadalo. Časem došlo také k oslabení vlivu křesťanství, což mělo mimo jiné za následek i vyšší tolerantnost k rozvodům. Manželství se začala uzavírat spíše na základě citů a ne z ekonomických důvodů. Stále více párů spolu však žilo i bez uzavření manželství a změnil se také pohled na rodičovství. Docházelo k výraznému snížení počtu dětí v rodinách, mnohdy zůstávali partneři dokonce bezdětní. Na rodinný život měla vliv rovněž zvyšující se rovnoprávnost žen ve společnosti. Jejich jediným úkolem již nebyla jen starost o domácnost a děti, jako tomu bývalo dříve, začaly se mnohem více vzdělávat a pracovat ve vyšších funkcích. Muži tak již přestávali být jedinými živiteli rodiny. Vlivem toho docházelo také k posunu věkové hranice pro uzavírání sňatků a zakládání rodiny. Tento model rodiny zůstal zachován prakticky dodnes, avšak s postupem času měly výše uvedené skutečnosti na rodinu stále významnější dopad.

2.1.2 Současná podoba české rodiny

V roce 1950 bylo na naší planetě přibližně 2,5 miliardy obyvatel, v současnosti je již překonána hranice 7 miliard². V rozporu s těmito skutečnostmi jsou pak informace z nejrůznějších médií o příliš nízké porodnosti a o postupném vymírání obyvatelstva včetně České republiky. Málo informovaný člověk se jen těžko může rozhodnout, zda lze těmto zprávám vůbec věřit. Abychom si na danou situaci mohli udělat vlastní názor, musíme vzít v úvahu, že za tento neuvěřitelně rychlý nárůst populace můžeme vděčit v neposlední řadě stále se zdokonalující lékařské vědě, která si již v dnešní době dokáže mnohdy poradit

---

² Zdroj: United States Census Bureau.

i s nemocemi, na které se v minulosti běžně umíralo. Postupně se tak prodlužuje délka života a zároveň se snižuje dětská úmrtnost. Rovněž počet zachráněných dětí, které se narodily předčasně je v dnešní době značně vysoký. Něco takového bylo například před sto lety nemyslitelné. V první řadě však za takto vysokým počtem obyvatel stojí především rozvojové země. Porodnost v těchto státech je stále velmi vysoká a mnohonásobně převyšuje míru plodnosti v ekonomicky vyspělých zemích, kde je trendem spíše její neustálé snižování. Mnohdy se dokonce nachází hluboce pod hranicí, která je nutná pro zachování populace. Za tuto míru je obvykle považována hodnota 2,1 dětí na jednu ženu. Tyto státy pak skutečně postupně vymírají. Pro názornou ukázkou porodnosti ve světě jsou v tabulce 2.1 uvedeny státy s nejvyšší a nejnižší mírou plodnosti včetně umístění České republiky.

Tab. 2.1: Pořadí států podle míry plodnosti

Pořadí	Stát	Míra plodnosti
1.	Niger	7,16
2.	Mali	6,35
3.	Somálsko	6,25
216.	Česká republika	1,27
222.	Hong Kong	1,09
223.	Macao	0,92
224.	Singapur	0,78

Zdroj: CIA - The World Factbook, vlastní zpracování.

Jak je již uvedeno výše, trendem v moderní společnosti je snižování porodnosti. Toto je způsobeno změnou v přístupu k rodičovství. Dnešní lidé si již nepožizují děti z důvodu svého zabezpečení na stáří, nýbrž proto, že po nich skutečně touží. Dříve také bývalo pravidlem, že i v méně majetných rodinách se rodilo mnoho dětí, nyní je počet potomků ekonomickou situací rodičů velmi často ovlivněn. Pro mnoho rodin tak není velký počet dětí finančně únosný. Dalším důvodem snižující se porodnosti je také narůstající počet bezdětných párů. Mnozí lidé dnes již rodičovství nepřikládají takový význam jako v minulosti a dávají přednost například úspěšné kariéře. Z tohoto důvodu ženy také mnohdy mateřství odkládají, s čímž však častokrát souvisí i problémy s početím potomka ve vyšším věku. V roce 1990 byl průměrný věk ženy při porodu prvního dítěte 22,5 let, zatímco v roce 2010

to bylo již 27,6 let³. V posledních letech velmi výrazně klesl počet mladých matek, naopak narostl počet žen, které porodily dítě po 40. roku života. Podrobně viz tabulka 2.2.

Tab. 2.2: Počet narozených dětí podle věku matky při porodu

Věk matky	Počet narozených dětí				
	1990	1995	2000	2005	2010
Do 19 let	18 405	10 609	4 468	3 502	3 356
19 – 40 let	111 457	84 781	85 693	97 433	111 697
Více než 40 let	702	707	749	1 276	2 100

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Celkovou porodnost v České republice zobrazuje tabulka 2.3. Na jejím nárůstu v posledních letech se významnou měrou podílí také zvyšující se počet cizinců, žijících na našem území. Tito lidé mnohdy přicházejí ze států s výrazně vyšší mírou porodnosti než u nás. Zatímco v roce 1990 žilo v České republice něco málo přes 35 000 cizinců, v současné době jich zde žije již téměř 500 000⁴.

Tab. 2.3: Vývoj porodnosti v ČR od roku 1990

Počet živě narozených dětí				
1990	1995	2000	2005	2010
130 564	96 097	90 910	102 211	117 153

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

Další významnou změnou v rodinném životě je skutečnost, že se stále více dětí rodí mimo manželství. V dřívějších letech bylo uzavření manželství téměř společenskou povinností, kdežto dnes mu již mnozí lidé takový význam nepřisuzují. Za poslední dvě desetiletí se počet uzavřených sňatků snížil téměř o polovinu. Tato skutečnost je názorně vidět na následujícím příkladu. V roce 1990 se mimo manželství narodilo necelých 9 % všech narozených dětí, v průběhu následujících dvaceti let však tento podíl narostl na více než 40 %. Uvedený vývoj je podrobně zobrazen v tabulce 2.4.

Tab. 2.4: Počet dětí narozených mimo manželství v letech 1990 - 2010

	1990	1995	2000	2005	2010
Počet narozených dětí	11 167	14 947	19 792	32 409	47 164
%	8,6	15,6	21,8	31,7	40,3

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování.

³ Zdroj: Český statistický úřad.

⁴ Zdroj: Český statistický úřad.

2.2 Finanční podpora rodiny

Když se narodí dítě, je ve většině případů jeden z rodičů na nějakou dobu nucen přerušit své dosavadní zaměstnání a tím přijde o svůj výdělek. Bez finanční podpory ze strany státu, která by tento ušlý příjem alespoň částečně nahrazovala, by si jen málokdo mohl dovolit mít děti. Mnohdy by totiž jen z jediného příjmu rodina nevyžila. Nejedná se přitom pouze o několik měsíců, kdy by finance chyběly, rodiče často zůstávají doma se svými dětmi i čtyři roky. Nemluvě o situacích, kdy je rodič malého dítěte samoživitel, a je tak na pomoci státu mnohdy velmi závislý.

Stejně jako většina vyspělých států, i Česká republika mladým rodinám finančně vypomáhá, i když je zřejmé, že výše této podpory zdaleka nedosahuje výše výdělku před narozením dítěte. V zásadě existují dvě podoby této státní pomoci:

- nepřímá finanční podpora,
- přímá finanční podpora.

Obě tyto formy státní podpory si nyní rozebereme podrobněji. Toto je ostatně také náplní této práce.

2.2.1 Nepřímá finanční podpora

Nepřímá finanční podpora je rodinám poskytována prostřednictvím daňových opatření v oblasti daně z příjmů fyzických osob. Tato podpora spočívá v tom, že si poplatníci mohou měsíčně či ročně snížit svou daňovou povinnost formou slev na dani. Rodině tedy stát přímo žádné peníze neposkytne, přesto jsou její příjmy po uplatnění slev o něco vyšší. Právní nárok na tyto slevy společně s podmínkami pro jejich poskytnutí je zakotven v § 35ba a v § 35c zákona o daních z příjmů. Jedná se především o daňové zvýhodnění na dítě a o slevu na manželku či na manžela.

Daňové zvýhodnění na dítě

Prvním z těchto daňových opatření je daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Může se jednat o dítě vlastní, osvojené, o dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů nebo o dítě druhého z manželů. Daňové zvýhodnění mohou uplatnit také prarodiče na vnouče, jestliže jeho rodiče nemají příjmy, na základě kterých by si daňové zvýhodnění mohli sami uplatnit. Musí se však za každých okolností jednat o dítě, které s poplatníkem žije ve společné

domácnosti. Uplatnit daňové zvýhodnění lze jak na dítě nezletilé, tak na dítě zletilé až do dovršení věku 26 let, jedná-li se o dítě studující nebo o dítě, které kvůli vážnému zdravotnímu stavu nemůže studovat či pracovat. V tomto případě však dítě nesmí být poživitelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.

V rámci výpočtu své daňové povinnosti si poplatník může ročně od daně odečíst částku 13 404 Kč za každé takto vyživované dítě. Je-li dítě držitelem průkazu ZTP/P, je tato částka dvojnásobná. Zaměstnancům je odečítáno daňové zvýhodnění na dítě přímo zaměstnavatelem z jejich měsíční zálohy na daň. Tento odečet činí měsíčně jednu dvanáctinu roční částky, tedy 1 117 Kč.

Daňové zvýhodnění na dítě může mít podobu slevy na dani, daňového bonusu, případně může být kombinací obou možností. Až do výše daňové povinnosti má uplatněné daňové zvýhodnění charakter slevy na dani. Je-li však částka daňového zvýhodnění vyšší než samotná daň, je rozdíl vyplacen jako daňový bonus. Tento bonus je však vyplacen pouze tehdy, činí-li jeho roční výše minimálně 100 Kč a maximálně 60 300 Kč. Zároveň musí mít poplatník roční příjmy alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy. Pro rok 2013 činí minimální měsíční mzda 8 000 Kč, roční příjmy poplatníka tedy musí činit minimálně 48 000 Kč.

V minulosti byla výše daňového zvýhodnění a výše maximálního daňového bonusu poněkud rozdílnější. Hodnoty těchto částek od roku 2009 jsou prezentovány prostřednictvím tabulky č. 2.5.

Tab. 2.5: Výše daňového zvýhodnění na dítě a maximální výše daňového bonusu od roku 2009

	2009	2010 - 2011	2012 - 2013
Roční výše slevy	10 680 Kč	11 604 Kč	13 404 Kč
Maximální výše daňového bonusu	52 200 Kč	52 200 Kč	60 300 Kč

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákonů č. 261/2007 Sb., č. 326/2009 Sb. a č. 370/2011 Sb., vlastní zpracování.

Sleva na druhého z manželů

Další slevou v oblasti daně z příjmů fyzických osob je sleva na druhého z manželů. Lze ji uplatnit v případě, že příjmy jednoho z manželů za předcházející kalendářní rok nepřesáhnou částku 68 000 Kč. V průběhu roku však lze jen těžko přesně předpovědět

celkové roční příjmy, z tohoto důvodu je možné uplatnit slevu na manželku či na manžela až následující kalendářní rok v daňovém přiznání nebo prostřednictvím ročního zúčtování. Toto je rozdíl oproti daňovému zvýhodnění na dítě, které lze uplatnit i měsíčně. Daňovou slevu si mohou uplatnit pouze manželé žijící ve společné domácnosti, nemůže se jednat například jen o partnery. Roční výše této slevy činí 24 840 Kč, v případě, že je manžel či manželka navíc držitelem průkazu ZTP/P, je částka slevy dvojnásobná, tedy 49 680 Kč. Jestliže manželství či žití ve společné domácnosti trvá jen část kalendářního roku, je možno si uplatnit jen poměrnou část daňové slevy, tedy jen za příslušné kalendářní měsíce.

Narozdíl od daňového zvýhodnění na dítě, jehož uplatnění je vcelku snadné a jasné, slevu na manželku či na manžela si spousta poplatníků uplatňuje chybně. Je to z toho důvodu, že většina lidí přesně neví, co všechno se považuje za vlastní příjmy manželky (manžela), které se zahrnují do částky 68 000 Kč ročně. Největší nejasnosti vznikají při pobírání dávek státní sociální podpory či dávek nemocenského pojištění. Do vlastního příjmu se tedy zahrnují⁵:

- veškeré hrubé příjmy ze zaměstnání či z prací konaných mimo pracovní poměr (práce na základě dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti),
- veškeré příjmy z podnikání před odečtením příslušných výdajů,
- peněžitá pomoc v mateřství a ostatní dávky nemocenského pojištění,
- důchody plynoucí z důchodového pojištění,
- podpora v nezaměstnanosti,
- náhrada mzdy za dovolenou
- výživné manželky (manžela) po rozvodu (nezapočítává se však výživné dítěte),
- příjmy z prodeje motorových vozidel, cenných papírů, nemovitostí,
- příjmy z pronájmu,
- příjmy plynoucí z dědictví,
- příjmy z výher,
- hodnota přijatých darů.

Ostatní příjmy se tedy do vlastního příjmu manželky (manžela) nezapočítávají. Jak vyplývá z § 35ba, odst. 1, písm. b) zákona o daních z příjmů, jedná se zejména o nejruznější dávky vyplácené státem, jako jsou například dávky státní sociální podpory,

---

⁵ KUČERA, Petr. Daňová sleva na manželku ušetří 25 tisíc. Tady je návod. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/dane/clanek.phtml?id=730218>>.

dávky sociální péče a pomoci v hmotné nouzi. Dále se také nezapočítávají státní příspěvky na penzijní připojištění a stavební spoření, příspěvky na péči, sociální služby, příjmy z důvodu péče o osobu blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči a také stipendia poskytovaná studujícím, kteří se soustavně připravují na budoucí povolání.

Co se týká historického vývoje této daňové slevy, od roku 2009 v této oblasti žádné změny nenastaly, narozdíl od výše zmíněného daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Sleva na druhého z manželů byla v současné výši 24 840 Kč poskytována již od roku 2008⁶, od roku 2009 byla stejná již také částka maximálních příjmů, tedy 68 000 Kč⁷.

Omezení uplatnění daňových slev od 1. 1. 2013

V souvislosti s novou daňovou reformou nabyt 1. ledna 2013 účinnosti nový zákon č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů. Daňové změny vyplývající z tohoto zákona se dotkly také výše zmíněných slev na dani. Nově si je již nebudou moci uplatnit osoby samostatně výdělečně činné, které uplatňují výdaje procentem z příjmů. Týká se to jak daňového zvýhodnění na dítě, tak slevy na manželku (na manžela).

Projednávání návrhu nových daňových opatření

S účinností od 1. ledna 2014 by mohla být do české legislativy včleněna nová sleva na dani týkající se daně z příjmů fyzických osob. Tato souvisí s aktuálně projednávaným návrhem Zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, který byl předložen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Cílem tohoto zákona je umožnit rodičům malých dětí rychlejší návrat do zaměstnání a to především podporou rozvoje soukromých či firemních předškolních zařízení, které by byly zaměřeny na hlídání a péči o děti⁸. Dle tohoto návrhu, by si rodiče dětí mladších sedmi let, které navštěvují mateřskou školu nebo podobné předškolní zařízení, mohli jedenkrát ročně uplatnit daňovou slevu ve výši měsíční minimální mzdy na každé dítě, aktuálně tedy ve výši 8 000 Kč. Slevu by bylo možno uplatnit prostřednictvím ročního zúčtování či v daňovém priznání, pro zdaňovací období roku 2014

---

⁶ § 35ba odst. 1 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

⁷ § 35ba odst. 1 písm. b) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 428/2008 Sb.

⁸ 10/13 Návrh zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině; T: 11.2.2013. *Hospodářská komora České republiky* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/10-13-navrh-zakona-o-poskytovani-sluzby-pecce-o-dite-v-detske-skupine-t-11-2-2013.aspx>>.

by tedy sleva mohla být využita až na počátku roku 2015. Aby bylo možno daňovou slevu využít, muselo by se jednat o dítě vlastní, osvojené nebo v péči nahrazující rodičovskou péči nebo o dítě druhého z manželů, žijící s poplatníkem ve společné domácnosti. Platily by zde tedy obdobné podmínky jako v případě daňového zvýhodnění na dítě.

V souvislosti s podporou firemních školek, návrh zákona pamatuje také na daňové úlevy pro samotné firmy. Náklady na provoz vlastní školky by totiž nově mohly firmy zařadit mezi daňově uznatelné. Totéž by se týkalo také příspěvků poskytovaných zaměstnavatelem jinému subjektu, který by zajišťoval provoz takového zařízení pro děti zaměstnanců dané společnosti.

Ministerstvo práce a sociálních věcí očekává, že se díky těmto opatřením stanou zařízení pro předškolní děti dostupnějšími pro větší počet osob a rodiče malých dětí se tak budou moci dříve vrátit do svého zaměstnání, jak je již zmíněno výše. V souvislosti s tímto se počítá také s nárůstem objemu vybraných daní a také se snížením nákladů na sociální dávky⁹.

2.2.2 Přímá finanční podpora

Kromě již uvedených daňových opatření, poskytuje stát svým občanům v případě narození dítěte i přímou finanční podporu. Při splnění zákonem stanovených podmínek jim jsou poskytovány dávky prostřednictvím systému státního sociálního zabezpečení. Tyto dávky lze rozdělit do dvou skupin podle toho, odkud jsou vypláceny. První skupinu tvoří dávky, které lidem plynou z nemocenského pojištění, a to na základě jejich předchozího pojištění. Další kategorií jsou dávky, které jsou poskytovány přímo státem prostřednictvím systému státní sociální podpory.

Jelikož je však tato oblast velmi rozsáhlá a popsat ji pouze zjednodušeně je téměř nemožné, bude podrobně rozebrána v následující samostatné kapitole.

---

⁹ KUČERA, Petr. Nová daňová sleva pomůže rodičům malých dětí. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupný z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/finance/rodina/clanek.phtml?id=769279#utm_source=centrumHP&utm_medium=financebox&utm_term=position-2>.

3 DÁVKOVÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE

Podobně jako je tomu ve většině vyspělých zemí světa, také občané České republiky se mohou při vzniku určitých životních událostí spolehnout na částečnou finanční podporu ze strany státu. V případě rodin s malými nezaopatřenými dětmi se tak děje prostřednictvím dávek ze systému státního sociálního zabezpečení. Jak je zmíněno již na konci předcházející kapitoly, lze tyto rozdělit na dávky nemocenského pojištění a dávky státní sociální podpory. V každé skupině je přitom pro vznik nároku vyžadováno splnění rozdílných podmínek. Zatímco u dávek nemocenského pojištění je nutná existence tohoto pojištění (vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství) a délka jeho trvání (peněžitá pomoc v mateřství), dávky státní sociální podpory jsou ve většině případů poskytovány na základě nepřekročení určité výše příjmů (porodné, přídavek na dítě) nebo na základě péče o dítě do určité věkové hranice (rodičovský příspěvek).

Nyní se tedy na jednotlivé druhy těchto dávek zaměříme v následujícím textu podrobněji.

3.1 Dávky nemocenského pojištění

Právní úprava nemocenského pojištění je obsažena v zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění a v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Nemocenské pojištění je součástí celého sociálního pojištění, společně s pojištěním důchodovým a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti. Slouží k zabezpečení ekonomicky aktivních občanů proti budoucí krátkodobé ztrátě výdělku z důvodu nemoci, úrazu, ošetřování člena rodiny či rodičovství. Toto zabezpečení má formu peněžitých dávek. V souvislosti s těhotenstvím a narozením dítěte se jedná o vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a o peněžitou pomoc v mateřství. Dalšími dávkami vyplácenými ze systému nemocenského pojištění jsou nemocenské a ošetrovné. Všechny uvedené dávky jsou vyplácené zaměstnancům, osobám samostatně výdělečně činným náleží pouze peněžitá pomoc v mateřství a nemocenské.

Účast zaměstnanců na nemocenském pojištění

Pro zaměstnance je účast na nemocenském pojištění ze zákona povinná. Je však nutné, aby dané zaměstnání splňovalo několik podmínek¹⁰:

- výdělečná činnost je vykonávána v České republice pro zaměstnavatele se sídlem v tuzemsku, na území některého státu Evropské unie nebo se sídlem na území státu, se kterým má Česká republika uzavřenu mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení,
- zaměstnání trvalo nebo mělo trvat alespoň 15 kalendářních dnů po sobě jdoucích,
- minimální měsíční příjem byl sjednán alespoň ve výši 2 500 Kč.

Jestliže zaměstnání trvalo méně než 14 kalendářních dnů, avšak zaměstnanec u téhož zaměstnavatele vykonával v kalendářním měsíci více takových zaměstnání, je účasten nemocenského pojištění za předpokladu, že výše příjmu činila alespoň 2 500 Kč. Účast na nemocenském pojištění zakládá také zaměstnání na základě dohody o provedení práce, překročila-li odměna částku 10 000 Kč měsíčně¹¹.

I když jsou zaměstnanci účastni nemocenského pojištění, sami ho neplatí. Je odváděno v rámci sociálního pojištění, které je za své zaměstnance povinen platit zaměstnavatel. Výše nemocenského pojištění činí 2,3 % z vyměřovacího základu, kterým je hrubá mzda zaměstnance. V případě, že má zaměstnavatel nanejvýš 25 zaměstnanců, může se dobrovolně přihlásit k vyšší platbě pojistného ve výši 3,3 %. Pokud tak učiní, může si od vypočteného pojistného odečíst polovinu částky, kterou v daném měsíci vyplatí svým zaměstnancům jako náhradu mzdy při dočasné pracovní neschopnosti nebo karanténě.

Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných

Pro osoby samostatně výdělečně činné je účast na nemocenském pojištění zcela dobrovolná. Výši měsíčního vyměřovacího základu si určí samy, nesmí však být nižší než 5 000 Kč a zároveň nesmí být vyšší než částka 103 536 Kč, což je jedna dvanáctina maximálního ročního vyměřovacího základu. Tento vyměřovací základ rovněž nesmí překročit vyměřovací základ, který je určen pro placení záloh na důchodové pojištění. Sazba nemocenského pojištění je rovněž 2,3 % z vyměřovacího základu. Minimální měsíční pojistné

---

¹⁰ § 6 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

¹¹ § 7a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

tedy činí 115 Kč, maximální pojistné pak částku 2 382 Kč. Je-li nemocenské pojištění vypočteno z vyššího vyměřovacího základu než je maximální vyměřovací základ nebo vyměřovací základ pro zálohy na důchodové pojištění, k částce zaplacené navíc se při výpočtu dávek nemocenského pojištění nepřihlíží a je považována za přeplatek.

Pro osobu samostatně výdělečně činnou však dobrovolná účast na nemocenském pojištění znamená také zvýšené náklady na platby celého sociálního pojištění. Tato OSVČ je totiž při svém podnikání vždy považována za osobu vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost. Toto však může být nevýhodné pro některé skupiny osob, které by vzhledem k okolnostem mohly být považovány za osoby vykonávající činnost vedlejší¹². Jestliže roční zisk OSVČ s vedlejší činností nepřesáhne v roce 2013 částku 62 121 Kč (pro rok 2012 byla tato částka ve výši 60 328 Kč), není za toto období účastna důchodového pojištění a nemusí platit zálohy na sociální pojištění na další období. Jestliže tuto částku přesáhne, platí OSVČ zálohy na sociální pojištění alespoň v minimální výši 756 Kč. V případě, že se však OSVČ dobrovolně rozhodne pro účast na nemocenském pojištění, je povinna platit zálohy na sociální pojištění jako při činnosti hlavní, minimálně ve výši 1 890 Kč. Tato částka je tedy podstatně vyšší než v předchozím případě. Při dobrovolné účasti na nemocenském pojištění jsou OSVČ považovány za osoby s hlavní činností také pro účely zdravotního pojištění. Také v tomto případě dochází k navýšení výdajů na odvody pojistného. OSVČ vykonávající činnost vedlejší platí pojistné jen na základě svých skutečně dosažených příjmů, zatímco pro osoby s činností vedlejší je stanovena minimální měsíční částka pojistného ve výši 1 748 Kč.

Vzhledem k tomu, že se výše vyplacených dávek z nemocenského pojištění odvíjí od vyměřovacího základu, ze kterého je pojistné placeno, je pro mnoho osob samostatně výdělečně činných dobrovolná účast na nemocenském pojištění finančně nevýhodná. Aby mohla být OSVČ prostřednictvím dávek (nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství) vyplacena alespoň přiměřeně rozumná finanční částka, musela by si tato OSVČ měsíčně platit pojistné na nemocenské pojištění z vyššího vyměřovacího základu a ne jen z minimálního. V opačném případě jí bude na dávkách vyplacena pouze zanedbatelná částka. V případě

---

¹² Podle § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, jsou za OSVČ vykonávající činnost vedlejší považovány osoby, které vedle své podnikatelské činnosti vykonávají zaměstnání, jsou poživateli starobního nebo invalidního důchodu, pobírají rodičovský příspěvek, peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s těhotenstvím a porodem, osobně pečují o osobu mladší 10 let závislou na péči jiné osoby ve stupni I. - IV., vykonávají vojenskou službu (kromě vojáků z povolání) nebo jsou nezaopatřeným dítětem.

peněžitě pomoci v mateřství mnohdy tuto situaci řešily v minulosti některé ženy například tím, že krátce před plánovaným těhotenstvím navýšily platby svého pojistného. Prostřednictvím následně vyplácené dávky se jim pak tyto výdaje mnohonásobně vrátily. V současnosti však toto řešení již tak výhodné není. V souvislosti s tím, že vyměřovací základ u nemocenského pojištění nesmí překročit vyměřovací základ pro výpočet důchodového pojištění, pro OSVČ vyplývá povinnost navýšit platby také na sociální pojištění ze stejného vyměřovacího základu. Při sazbě sociálního pojištění 29,2 % se však mnohdy jedná o velmi výrazné částky. Například při měsíčním vyměřovacím základu 25 000 Kč je měsíční výše nemocenského pojištění 575 Kč (tj. 2,3 % z 25 000), částka sociálního pojištění však z uvedeného vyměřovacího základu činí 7 300 Kč měsíčně. Za těchto podmínek si tak mnoho podnikatelů dobrovolnou účast na pojištění velmi důkladně rozmyslí.

Platba pojistného

Pojistné za zaměstnance je odváděno zaměstnavatelem společně s celým sociálním pojištěním v jedné částce příslušné okresní správě sociálního zabezpečení. Osoby samostatně výdělečně činné odvádějí pojistné také příslušné okresní správě sociálního zabezpečení, narodí-li od zaměstnanců její však odvádějí na zvláštní účet, odděleně od plateb na sociální pojištění. Splatnost pojistného v obou případech je od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Jestliže nastane situace, kdy osoba samostatně výdělečně činná neodvede nemocenské pojištění v daném termínu nebo její odvede v nižší částce, zaniká jí účast na nemocenském pojištění od 1. dne nezaplaceného měsíce. Pro obnovení pojištění se poté musí znovu přihlásit.

3.1.1 Denní vyměřovací základ

Pro výpočet dávek nemocenského pojištění je nutné znát takzvaný denní vyměřovací základ, na němž je závislá výše následně vyplácené dávky. Základní výpočet je jednoduchý. Hrubý příjem za rozhodné období (nejčastěji předcházejících 12 kalendářních měsíců) se pouze vydělí počtem kalendářních dní připadajících na toto rozhodné období. Takto vypočtený denní vyměřovací základ však není konečný. Pro stanovení výše dávky je nutné její nejprve zredukovat dle redukčních hranic, které jsou každoročně vyhlášovány Ministerstvem práce a sociálních věcí. V letošním roce vycházejí výše jednotlivých redukčních hranic ze sdělení MPSV č. 336/2012.

Tab. 3.1: Výpočet redukováného denního vyměřovacího základu

Částka redukční hranice	863 Kč	1 295 Kč	2 589 Kč
Započitatelná částka DVZ	100 %	60 %	30 %

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování.

V tabulce 3.1 jsou uvedeny aktuální částky jednotlivých redukčních hranic společně s procentní hodnotou¹³, kterou lze z vypočteného denního vyměřovacího základu započíst. Redukce se provede následovně:

- z částky do 863 Kč se započte celých 100 %,
- z částky v rozmezí od 863 Kč do 1 295 Kč se započte 60 %,
- z částky v rozmezí od 1 295 Kč do 2 589 Kč se započte 30 %
- částka nad 2 589 Kč se dále nezohledňuje.

3.1.2 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Existují určité druhy prací, které nesmí těhotné ženy, ženy do konce devátého měsíce po porodu či kojící matky vykonávat. Jedná se například o fyzicky namáhavé práce, práce v příliš hlučném prostředí, o manipulaci s určitými chemickými látkami či léky nebo práce, při nichž hrozí vysoké riziko úrazu. Vykonává-li žena tento druh zaměstnání a následně otěhotní, je zaměstnavatel povinen převést tuto zaměstnankyni dočasně na takovou práci, která nebude její těhotenství ohrožovat. Může jít ale také například i o relativně bezpečnou práci avšak dle lékařského posudku je dotyčná zaměstnankyně pro výkon této činnosti dočasně zdravotně nezpůsobilá. Začne-li žena po porodu opět vykonávat výdělečnou činnost, převedení na bezpečnější práci musí trvat do konce devátého měsíce po porodu a po celou dobu kojení. Nárok na úpravu pracovních podmínek má také zaměstnankyně, která pracuje v noci. Z důvodu těhotenství, mateřství či kojení může zaměstnavatele požádat o převedení na denní práci a zaměstnavatel je dle zákona povinen této žádosti vyhovět.¹⁴

Ne vždy je však zaměstnavatel schopen poskytnout své zaměstnankyni takový druh náhradní práce, který by platově odpovídal práci předcházející. Může tedy dojít k situaci, kdy žena z důvodu těhotenství či mateřství přijde bez vlastního zavinění dočasně o část svého výdělku. Z uvedeného titulu má dle § 239 odst. 3 zákoníku práce nárok na vyrovnání

---

¹³ Jelikož se tato práce zabývá jen některými dávkami nemocenského pojištění, je uveden způsob výpočtu redukováného denního vyměřovacího základu pouze pro účely těchto dávek. V případě nemocenského a ošetřovného činí započitatelná částka denního vyměřovacího základu u první redukční hranice 90 %. Další hodnoty jsou již shodné.

¹⁴ § 239 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

vzniklého rozdílu. Toto vyrovnání je poskytováno prostřednictvím vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, který je jednou z dávek nemocenského pojištění.

Délka poskytování vyrovnávacího příspěvku

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje za všechny kalendářní dny, ve kterých trvalo převedení na novou práci s výjimkou dnů, ve kterých zaměstnankyně¹⁵:

- byla uznána dočasně práce neschopnou nebo jí byla nařízena karanténa,
- ošetřovala nebo pečovala o dítě mladší 10 let nebo o jiného člena domácnosti,
- měla pracovní volno bez náhrady příjmu,
- měla neomluvenou nepřítomnost v práci,
- byla účastnicí stávky,
- byla na mateřské nebo rodičovské dovolené.

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství je jedinou dávkou nemocenského pojištění, která může být poskytována vícekrát. Jestliže žena vykonává najednou například dvě zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění a v obou případech je v důsledku svého těhotenství převedena na jinou práci, má nárok na výplatu vyrovnávacího příspěvku z každého zaměstnání, tedy dvakrát.

Těhotná zaměstnankyně má na tento příspěvek nárok nejdéle do začátku šestého týdne před očekávaným datem porodu. Je to z toho důvodu, že nejpozději od tohoto termínu již žena přestává pracovat a následně jí ve většině případů vzniká nárok na výplatu peněžitě pomoci v mateřství. Ženám, které se po porodu vrátí zpět do práce a u nichž i nadále trvá převedení na jinou práci, je příspěvek následně poskytován do konce devátého měsíce po porodu nebo, v případě kojících žen, po celou dobu kojení.

Způsob výpočtu

Při výpočtu vyrovnávacího příspěvku se vychází z redukovaného denního vyměřovacího základu, který se stanoví ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci. Následně se vypočte průměr nových příjmů a to tím způsobem, že se měsíční příjem, kterého zaměstnankyně dosáhla po svém převedení na jinou práci, vydělí počtem kalendářních dnů

---

¹⁵ § 43 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

v daném měsíci. Vyrovnávací příspěvek je poté poskytován ve výši rozdílu mezi těmito dvěma částkami.

Okruh osob vyloučených z nároku na příspěvek

Nárok na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství nemají osoby samostatně výdělečně činné, poskytuje se pouze zaměstnankyním, které jsou účastny nemocenského pojištění. I v tomto případě však ale existují výjimky z titulu určitého druhu zaměstnání. Příspěvek se dle § 42 odst. 4 zákona o nemocenském pojištění neposkytuje ženě, která:

- je zaměstnána na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti,
- je zařazena do práce ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu zabezpečovací detence,
- vykonává zaměstnání malého rozsahu¹⁶,
- pracuje jako dobrovolná pracovnice pečovatelské služby,
- je žákyní nebo studentkou,
- je zahraniční zaměstnankyní,
- je členkou kolektivních orgánů právnické osoby.

3.1.3 Peněžitá pomoc v mateřství

V souvislosti s těhotenstvím nastupuje zaměstnaná žena několik týdnů před porodem na takzvanou mateřskou dovolenou. Jelikož přestává pracovat, přichází také o svůj dosavadní příjem. Právě k náhradě tohoto ušlého příjmu je určena peněžitá pomoc v mateřství.

Podpůrčí doba a výše PPM

Peněžitá pomoc v mateřství je těhotné ženě vyplácena od počátku 8. - 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Přesný den nástupu na PPM si určí žena sama. Jestliže žena porodí dříve než stihne na PPM nastoupit, považuje se za den nástupu den porodu. Dávka je poskytována v maximální délce 28 týdnů, při porodu dvou a více dětí je to 37 týdnů. Minimální doba trvání PPM je 14 týdnů a nesmí skončit ani být přerušena dříve než po uplynutí 6 týdnů od porodu dítěte. Po dobu 14 týdnů je PPM poskytována také ženě, jejíž dítě zemřelo, nebo která o dítě odmítla pečovat. Peněžitou pomoc v mateřství může

---

¹⁶ Dle § 7 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění je zaměstnání malého rozsahu takové zaměstnání, z něhož činí měsíční příjem méně než 2 500 Kč nebo u něhož není příjem sjednán vůbec.

pobírat také muž. V tomto případě je PPM vyplácena v délce 22 týdnů, při více dětech 31 týdnů. Jedná se například o situaci, kdy matka dítěte zemře nebo je vážně nemocná a o dítě se tak nemůže starat. Po stejnou dobu je oprávněna pobírat PPM také osoba, která převezme do trvalé péče nahrazující péči rodičů dítě mladší 7 let. S matkou může otec dítěte případně její manžel také uzavřít písemnou dohodu, ve které uvede, že bude o dítě následně pečovat. Tato dohoda však může být uzavřena nejdříve od počátku 7. týdne od narození dítěte a to nejméně na 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů. Tohoto řešení využívají mnohé rodiny zejména v případě, kdy matka nesplňuje podmínky pro pobírání peněžitě pomoci v mateřství, ale otec ano. Tímto způsobem tedy alespoň o část dávky nepřijdou. Maximální lhůta, do které je možno čerpat peněžitou pomoc v mateřství, je do jednoho roku věku dítěte, v případě převzetí dítěte lze PPM čerpat nanejvýš do dne, kdy dítě dosáhne 7 let a 31 týdnů.

Peněžitá pomoc v mateřství se vyplácí za jednotlivé kalendářní dny a činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu. V tabulce č. 3.2 jsou pro zajímavost uvedeny různé výše hrubého měsíčního příjmu a k nim příslušné výše peněžitě pomoci v mateřství.

Tab. 3.2: Závislost peněžitě pomoci v mateřství na výši hrubého příjmu

Hrubý příjem	Denní vyměřovací základ		Výše PPM	
	Před redukcí	Po redukcí	Denní	Měsíční**
10 000 Kč	329 Kč	329 Kč	231 Kč	6 930 Kč
20 000 Kč	658 Kč	658 Kč	461 Kč	13 830 Kč
30 000 Kč	986 Kč	937 Kč	656 Kč	19 680 Kč
40 000 Kč	1 315 Kč	1 129 Kč	791 Kč	23 730 Kč
50 000 Kč	1 644 Kč	1 227 Kč	859 Kč	25 770 Kč
60 000 Kč	1 973 Kč	1 326 Kč	929 Kč	27 870 Kč
70 000 Kč	2 301 Kč	1 424 Kč	997 Kč	29 910 Kč
78 749 Kč*	2 589 Kč	1 511 Kč	1 058 Kč	31 740 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

* Při překročení této částky bude výše redukovaného denního vyměřovacího základu i výše peněžitě pomoci v mateřství již stále stejná.

** Měsíční výše PPM je vypočítána pro měsíc o délce 30 kalendářních dnů.

Podmínky nároku na PPM

Ne každá těhotná žena má automaticky nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Pro její přiznání je zapotřebí splnit určité podmínky. Tou nejdůležitější je účast na nemocenském

pojištění v době nástupu na PPM, případně trvání ochranné lhůty¹⁷. Znamená to tedy, že v době nástupu na PPM musí být žena zaměstnaná, případně si musí nemocenské pojištění hradit sama jako OSVČ, anebo jí musí běžet ochranná lhůta z předcházejícího zaměstnání. Zároveň je nutné dodržet také potřebnou délku předcházejícího pojištění, která musí být alespoň 270 kalendářních dní za poslední dva roky. Osoby samostatně výdělečně činné musí být zároveň jeden rok před nástupem na PPM účastny nemocenského pojištění minimálně v délce 180 dní. Uvedená délka potřebného pojištění jistě není krátká a například mladé ženy, které otěhotní krátce po nástupu do svého prvního zaměstnání, by ji nebyly schopny dodržet a tudíž by na dávku neměly nárok. Naštěstí je možnost dle § 32 odst. 4 zákona o nemocenském pojištění dobu studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole nebo konzervatoři do této doby započít, ovšem za předpokladu, že toto studium bylo úspěšně ukončeno. Toto ustanovení však bývá v praxi velmi často špatně pochopeno. Mnohé mladé maminky si myslí, že když studují například navazující studium na vysoké škole a předcházející bakalářské studium již úspěšně ukončily, potřebné podmínky pro vznik nároku na dávku splňují. Není tomu ale tak. Jelikož studenti nejsou účastníky nemocenského pojištění, nevzniká jim na peněžitou pomoc v mateřství nárok. Aby měla na dávku nárok, musela by dotyčná studentka před nástupem na PPM pracovat, třeba jen pár dní. V tomto případě by jí již vznikla účast na nemocenském pojištění a také by se jí započítala předcházející doba ukončeného studia do lhůty 270 dní. Do uvedené lhůty je možno započít také například dobu pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, jestliže byl tento důchod odňat a následně vznikla nebo dále trvala pojištěná činnost.

V praxi může však velmi snadno nastat situace, že se vlivem nejrůznějších okolností nepodaří budoucí mamince splnit potřebnou dobu pojištění pro nárok na PPM. Toto se může stát kupříkladu v případě, že žena nastoupí do nového zaměstnání již těhotná a v předešlém období byla dlouhodobě nezaměstnaná nebo zanechala svého studia bez jeho řádného ukončení. V souvislosti se svým těhotenstvím jí tedy na peněžitou pomoc v mateřství nevzniká nárok. Jestliže je však tato žena účastna nemocenského pojištění, je dle § 57 odst. 1 písm. f) a § 59 odst. 1 písm. h) zákona o nemocenském pojištění v období od počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu do konce 6. týdne po porodu uznána svým ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopnou a z tohoto titulu je jí po uvedené dobu

---

¹⁷ Dle § 15 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění ochranná lhůta u žen, jejichž zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění skončilo v době těhotenství, činí tolik kalendářních dnů, kolik činilo toto zaměstnání, maximálně 180 kalendářních dnů. Jestliže zaměstnání skončilo z jiného důvodu, činí ochranná lhůta nanejvýš 7 kalendářních dnů.

vypláceno nemocenské. Jestliže však těhotná žena nesplňuje ani základní podmínku pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství, tj. účast na nemocenském pojištění, a tuto dávku nelze od počátku 7. týdne po porodu ze stejných důvodů přiznat ani otci dítěte, je ode dne porodu, namísto peněžité pomoci v mateřství, jednomu z rodičů vyplácen rodičovský příspěvek.

Jelikož je peněžitá pomoc v mateřství určena k náhradě ušlého příjmu, je po dobu jejího pobírání také nutné přerušit výkon činnosti, ze které nárok na tuto dávku vznikl. Výkon jiné činnosti však není omezen. Je tedy možno například pracovat nadále pro jiného zaměstnavatele nebo vykonávat jiný druh samostatně výdělečné činnosti.

3.2 Dávky státní sociální podpory

Úkolem systému státní sociální podpory je finančně napomoci občanům České republiky při vzniku určitých životních situací. Tato pomoc je směřována zejména rodinám s nezaopatřenými dětmi a veškeré náklady na její financování nese stát. Legislativní úprava je zakotvena v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Dle tohoto zákona se veškeré dávky státní sociální podpory dělí na dávky závislé na výši příjmu (dávky testované) a na dávky, které jsou na výši příjmu nezávislé (dávky netestované). Mezi dávky testované patří porodné, přídavek na dítě a příspěvek na bydlení, dávkami netestovanými jsou rodičovský příspěvek a pohřebné. Do konce roku 2012 se do systému státní sociální podpory řadily také dávky pěstounské péče, od 1. ledna 2013 jsou však již upraveny zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Jelikož se však tato práce zabývá především pouze dávkami, poskytovanými v souvislosti s těhotenstvím a narozením dítěte, budou v následujícím textu podrobněji popsány pouze tři z těchto jmenovaných dávek, a to porodné, rodičovský příspěvek a přídavek na dítě.

3.2.1 Životní minimum

Aby bylo možno posoudit nárok konkrétního žadatele na výplatu testovaných dávek, je nejprve zapotřebí zjistit jeho celkové příjmy za určité časové období a tyto následně porovnat s finanční částkou, která je stanovena zákonem. Jestliže celkové vypočtené příjmy danou hodnotu přesáhnou, nárok na dávku nevznikne. Pro účely dávek státní sociální podpory, jako je porodné a přídavek na dítě, maximální hranice příjmů činí 2,4násobek takzvaného životního minima. Životní minimum je minimální částka příjmů, která je nezbytná k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb člověka. Právní úprava je zakotvena v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Částky životního minima

jsou rozdílné pro různé skupiny osob a jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima. Životní minimum celé rodiny je poté součtem jednotlivých částek všech společně posuzovaných osob. Částky životního minima platné pro rok 2013 jsou uvedeny v tabulce 3.3.

Tab. 3.3: Výše životního minima v roce 2013

Kategorie	Částka životního minima
Jednotlivec	3 410 Kč
První společně posuzovaná osoba *	3 140 Kč
Druhá a další společně posuzovaná osoba *	2 830 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1 740 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 6 - 15 let	2 140 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 15 - 26 let	2 450 Kč

Zdroj: Nařízení vlády č. 409/2011 Sb., vlastní zpracování.

* *Nesmí se jednat o nezaopatřené dítě.*

Dle výše uvedené tabulky se za jednotlivce považuje pouze samostatně žijící osoba, tzn. osoba žijící také bez dětí. Určuje-li se výše životního minima například u osamělé matky či otce, nelze na ně již pohlížet jako na jednotlivce a do výpočtu je tudíž možno započít pouze částku 3 140 Kč za jejich osobu a také příslušnou částku dle věku dítěte.

Okruh společně posuzovaných osob, rozhodné příjmy

Pro účely stanovení životního minima domácnosti se společně posuzují všechny osoby žijící ve společné domácnosti, konkrétně tedy¹⁸:

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- rodiče a nezletilé zaopatřené děti,
- rodiče a zletilé děti, jestliže tyto děti užívají byt společně s rodiči a nejsou společně posuzovány s jinými osobami,
- manželé nebo registrovaní partneři,
- jiné osoby společně užívající byt, jestliže písemně neprohlásí, že společně trvale nežijí a neuhrazují společně náklady na své potřeby.

Také v případě posuzování nároku na testované dávky se do celkových příjmů zahrnují příjmy všech těchto osob. S částkou životního minima, v případě porodného a přídatku na dítě s 2,4násobkem životního minima, se porovnávají všechny čisté příjmy.

¹⁸ § 4 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Konkrétně se tedy započítávají například příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob (příjmy ze zaměstnání, příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu, ostatní příjmy dle § 10 zákona o daních z příjmů), dávky nemocenského, důchodového a úrazového pojištění, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci, plnění z pojištění pro případ dožití, přijaté výživné, dávky státní sociální podpory a tak dále¹⁹. Existují však také určité druhy příjmů, které se do celkové rozhodné částky nezapočítávají. Jedná se zejména o příjmy, které byly vyplaceny z nejrůznějších sociálních či zdravotních důvodů, jako například příspěvek na bydlení, přijaté finanční prostředky na odstranění následků živelní pohromy, sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem, podpory z prostředků nadací a občanských sdružení, příspěvek na péči v rámci společně posuzovaných osob, stipendia, daňový bonus, odměny za darování krve a jiného biologického materiálu a tak dále²⁰.

3.2.2 Porodné

V souvislosti s narozením dítěte vznikají rodičům jistě nemalé finanční náklady. Ať už se jedná o pořízení kočárku, postýlky, autosedačky, oblečení pro novorozence či dalších nezbytných věcí, počáteční investice bývá většinou vysoká. Právě z tohoto důvodu se stát snaží na všechny tyto náklady rodičům dítěte alespoň částečně přispět. Děje se tak prostřednictvím porodného, které je dávkou státní sociální podpory.

Podmínky nároku na porodné

Nárok na porodné nemají automaticky všechny rodiny, kterým se narodí dítě, je zapotřebí splnit určité podmínky. Porodné je poskytováno jen na první živě narozené dítě a to pouze těm rodinám, jejichž příjem v předcházejícím kalendářním čtvrtletí nepřesáhl 2,4násobek životního minima rodiny. Do částky životního minima se přitom započítává i právě narozené dítě nebo děti, na které je uplatňován nárok na porodné. V celkovém příjmu není zahrnut rodičovský příspěvek ani přídavek na dítě. Z uvedeného tedy vyplývá, že porodné je určeno zejména sociálně slabým rodinám s velmi nízkými příjmy.

Porodné je vypláceno ženě, která porodila své první dítě nebo více dětí současně. V případě, že žena zemřela a podmínky nároku na dávku splnila, náleží porodné otci dítěte.

---

¹⁹ Viz § 7 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

²⁰ Viz § 7 odst. 2 písm. h) bod 1 - 12 a § 7 odst. 5 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Ovšem jen za předpokladu, že jí nebo jiné osobě dávka již nebyla vyplacena. Porodné je při splnění výše uvedených podmínek vyplaceno také osobě, která převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů dítě mladší jednoho roku.

Výše porodného

Porodné má formu jednorázové dávky, která je oprávněné osobě vyplacena po porodu či převzetí dítěte, narozdíl od rodičovského příspěvku a přídavku na dítě, jež jsou vypláceny pravidelně v měsíčních intervalech. Výše této dávky je pevně stanovena a činí 13 000 Kč na první živě narozené dítě. Jestliže se narodilo při prvním porodu současně více dětí, částka porodného činí v tomto případě 19 500 Kč.

3.2.3 Rodičovský příspěvek

Další dávkou, kterou stát vypomáhá osobám pečujícím o malé dítě, je rodičovský příspěvek. Je určen k částečné náhradě ušlého příjmu, stejně jako peněžitá pomoc v mateřství, jelikož rodič, který se o dítě stará, není většinou po nějakou dobu schopen vykonávat své zaměstnání nebo jej vykonává pouze omezeně. Rodičovský příspěvek na peněžitou pomoc v mateřství plynule navazuje, v případě, že rodiče dítěte na PPM neměli nárok, je pobírán již od samotného narození dítěte.

Podmínky pro vznik nároku na rodičovský příspěvek

Narozdíl od jiných dávek, není nárok na rodičovský příspěvek závislý na předcházejících příjmech, době pojištění a podobně. Aby bylo možno příspěvek čerpat, musí mít dítě i rodič žádající o příspěvek bydliště a trvalý pobyt na území České republiky. Poslední podmínkou je osobní celodenní péče o dítě. Existují určité situace, kdy tato podmínka není v praxi dodržena, tzn. péče o dítě netrvá celý kalendářní měsíc, přesto je však dle zákona považována za splněnou a rodičovský příspěvek v tomto měsíci rodiči náleží. Dle § 30b odst. 1 zákona o státní sociální podpoře se jedná o kalendářní měsíc, ve kterém:

- se dítě narodilo,
- měl rodič dítěte po část měsíce nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské pobírané v souvislosti s porodem dítěte,
- bylo dítě na základě rozhodnutí příslušného orgánu převzato do péče nahrazující rodičovskou péči,
- dítě dosáhlo věku 4 let, kdy maximálně do této doby náleží rodičovský příspěvek,

- dítě nebo rodič zemřeli,
- rodič dítěte převzal do péče zpět své vlastní dítě, které bylo předtím na základě rozhodnutí příslušného orgánu svěřeno do péče jiné osoby, umístěno v ústavním zařízení nebo mu bylo poskytováno plné přímé zaopatření anebo převzal do péče zpět své vlastní dítě, které bylo do tohoto dne umístěno déle než 3 měsíce ve zdravotnickém zařízení.

V průběhu pobírání rodičovského příspěvku může dítě z různých důvodů navštěvovat také například jesle, mateřskou školu nebo určitá léčebná zařízení. U dětí starších 2 let není docházka do těchto zařízení nijak sledována ani limitována. U mladších dětí však zákon přesně stanovuje podmínky, za kterých lze návštěvu těchto zařízení stále považovat za osobní celodenní péči o dítě a při jejichž dodržení tedy není rodiči dítěte rodičovský příspěvek odebrán, viz § 31 odst. 3 zákona o státní sociální podpoře:

- návštěva jeslí, mateřské školy nebo jiného obdobného zařízení v maximálním rozsahu 46 hodin v kalendářním měsíci,
- návštěva jeslí, mateřské školy nebo jiného obdobného zařízení zdravotně postiženým dítětem v maximálním rozsahu 6 hodin denně,
- návštěva léčebně rehabilitačního zařízení, mateřské školy nebo třídy pro zdravotně postižené děti nebo jeslí se zaměřením na vady zraku, sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v maximálním rozsahu 4 hodiny denně,
- návštěva jeslí, mateřské školy nebo jiného obdobného zařízení v maximálním rozsahu 4 hodiny denně, jestliže oba rodiče nebo osamělý rodič dítěte je osobou závislou na péči jiné osoby ve stupni III. nebo IV.,
- zajištění péče o dítě zletilou osobou po dobu, kdy rodič dítěte pracuje nebo je žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání.

Po dobu pobírání rodičovského příspěvku není nutné přerušit výkon zaměstnání, narozdíl od peněžité pomoci v mateřství. Příjmy rodiče, který příspěvek čerpá totiž nejsou nijak omezeny, je pouze nutné po dobu výkonu práce zajistit dostatečnou péči o dítě dle výše uvedených pravidel.

Výše rodičovského příspěvku

Rodičovský příspěvek je poskytován pouze na nejmladší dítě v rodině a může být pobírán jak matkou, tak otcem dítěte. Tyto osoby se mohou v čerpání příspěvku střídát,

tzn. v danou chvíli může být pobírán pouze jedním z rodičů. Celková částka, která je rodiči dítěte vyplacena, činí 220 000 Kč. Volbu výše příspěvku a délky jeho poskytování provádí rodič sám, přičemž maximální délka čerpání příspěvku je do 4 let věku dítěte. Tuto volbu je možno změnit vždy jen jednou za tři měsíce. Jestliže však ke dni narození dítěte ani jeden z rodičů nesplňuje podmínky pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství, není volba možná a rodičovský příspěvek je v tomto případě poskytován místo peněžitě pomoci v mateřství ihned od porodu dítěte v předem stanovených částkách. Do konce 9. měsíce věku dítěte činí tato částka 7 600 Kč měsíčně, následně je rodičovský příspěvek poskytován ve výši 3 800 Kč měsíčně až do dovršení věku 4 let dítěte. Z uvedeného tedy vyplývá, že splňuje-li alespoň jeden z rodičů podmínky pro nárok na výplatu PPM ke dni narození dítěte, je volba výše rodičovského příspěvku a délky jeho poskytování možná. Splňují-li dané podmínky oba rodiče, vychází se vždy z vyššího vyměřovacího základu pro stanovení peněžitě pomoci v mateřství. Jak je tedy patrné, na vyplacenou částku rodičovského příspěvku má vliv výše peněžitě pomoci v mateřství. Rozhodující částkou je konkrétně 70 % 30násobku redukováného denního vyměřovacího základu stanoveného pro účely PPM. Jestliže tato hodnota nepřesáhla částku 7 600 Kč, může činit měsíční výše vyplaceného rodičovského příspěvku nanejvýš 7 600 Kč. Toto je platné také v případě, že se v rodině narodí další dítě a rodič bezprostředně před pobíráním rodičovského příspěvku na mladší dítě pobírá rodičovský příspěvek na dítě starší. Byla-li peněžitá pomoc v mateřství vypočtena v částce vyšší než 7 600 Kč, je možno čerpat také rodičovský příspěvek ve vyšší částce, přičemž vyplacená dávka nesmí překročit výši PPM a zároveň nesmí být vyšší než 11 500 Kč měsíčně.

Z částky 220 000 Kč lze v určité situaci pobírat část peněz ještě dříve, než dojde k samotnému čerpání rodičovského příspěvku. Jedná se o případy, kdy rodič dítěte pobírá peněžitou pomoc v mateřství a tato dávka je nižší než 7 600 Kč. V této situaci je možno dávku PPM do uvedené výše dorovnat a to z celkové částky určené na výplatu rodičovského příspěvku. Při následné volbě výše a délky čerpání rodičovského příspěvku je poté jen nutné vzít v úvahu již takto vyčerpanou částku.

Zákon o státní sociální podpoře, konkrétně § 54a, pamatuje také na situace, kdy rodiče více dětí, kteří pobírají rodičovský příspěvek na mladší dítě, nepošílají své starší děti řádně do školy a zanedbávají tak jejich povinnou školní docházku. Dle tohoto legislativního ustanovení, jestliže byla rodiči dítěte z titulu řádného neplnění školní docházky uložena sankce podle zákona o přestupcích, z celkové částky 220 000 Kč, která je mu vyplácena prostřednictvím rodičovského příspěvku, se odečte částka ve výši 22 800 Kč. V případě,

že se na rodiče dítěte pobírajícího rodičovský příspěvek vztahuje jeho čtyřletá varianta, tj. ani jeden z rodičů neměl nárok na peněžitou pomoc v mateřství, zaniká tomuto rodiči nárok na výplatu rodičovského příspěvku po dobu tří kalendářních měsíců následujících po uložení sankce podle zákona o přestupcích. Po tuto uvedenou dobu nemůže uplatnit nárok na rodičovský příspěvek ani druhý rodič dítěte.

3.2.4 Přídavek na dítě

Poslední dávkou systému státní sociální podpory, kterou se zabývá tato práce, je přídavek na dítě. Je dlouhodobě poskytován rodinám s nezaopatřenými dětmi a je určen k částečné úhradě nákladů na výchovu a výživu těchto nezaopatřených dětí. Přídavek na nezletilé dítě je vyplácen osobě, která má dítě v přímém zaopatření, přídavek na dítě zletilé je vyplácen přímo tomuto dítěti.

Nárok na přídavek na dítě

Stejně jako v případě porodného, ani přídavek na dítě není automaticky poskytován všem rodinám s nezaopatřenými dětmi. Také u této dávky se pro vznik nároku testují příjmy rodiny. Přídavek na dítě je poskytován pouze v případě, že celkový příjem všech společně posuzovaných osob nepřesáhne 2,4násobek životního minima rodiny. Za rozhodné období se pro posouzení nároku na přídavek považuje vždy předcházející kalendářní rok. Jelikož se v tomto případě jedná o stejnou hranici příjmů jako u porodného, je přídavek na dítě stejně tak poskytován pouze rodinám s velmi nízkými měsíčními příjmy.

Výše přídavku

Jak je již výše zmíněno, pro získání nároku na výplatu přídavku na dítě je nutné splnit obdobné podmínky jako u porodného. Také výše této dávky je stanovena stejným způsobem, tj. neprovádí se zde tedy žádný výpočet, částka je pevně dána zákonem a to dle věku nezaopatřeného dítěte, viz tabulka 3.4.

Tab. 3.4: Výše přídavku na dítě

Věk dítěte	Měsíční částka přídavku na dítě
0 - 6 let	500 Kč
6 - 15 let	610 Kč
15 - 26 let	700 Kč

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, vlastní zpracování.

3.3 Nejdůležitější změny v oblasti dávek od roku 2009

Od roku 2009 byla legislativa upravující výše zmíněné druhy dávek novelizována mnohokrát. Některé právní předpisy byly pouze částečně upravovány, jiné však byly rušeny a nahrazovány nově vznikajícími zákony. Co se týká samotných dávek, určité oblasti doznaly v průběhu let pouze minimálních změn, v některých případech však bylo k poskytování dávek přistupováno poněkud odlišným způsobem než je tomu dnes. Neměnily se přitom pouze podmínky nároku, docházelo také k rozdílnému výpočtu výše dávek (například rodičovský příspěvek). Pro bližší seznámení se s touto problematikou bude v následujícím textu pojednáváno o těch nejdůležitějších zaznamenaných změnách, které v této oblasti od roku 2009 nastaly.

Obecné změny legislativy v oblasti dávek nemocenského pojištění

Až do konce roku 2008 byly dávky nemocenského pojištění poskytovány v souladu se zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců a zákonem č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění. Tyto zákony měly pozbyt své účinnosti již v roce 2007, společně s přijetím zákona č. 187/2006, o nemocenském pojištění, avšak účinnost tohoto nového zákona byla odložena až na rok 2009.

Částky redukčních hranic, které byly využívány při výpočtu redukovaného denního základu pro účely jednotlivých dávek, byly každoročně zvyšovány prostřednictvím jednotlivých sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí, konkrétně se jednalo o sdělení č. 396/2008 Sb., č. 354/2009 Sb., č. 293/2010 Sb. a č. 310/2011 Sb. Až do konce roku 2008, tedy do konce doby platnosti starého zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců, existovaly redukční hranice dvě, od roku 2009, v souvislosti s nabytím účinnosti nového zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, byl navýšen počet těchto hranic na tři. Při výpočtu redukovaného denního vyměřovacího základu byla procentní výše jednotlivých započítávaných částek stejná jako v současné době, tedy 100 %, 60 % a 30 %. Výjimkou byl rok 2010, kdy se částka do výše první redukční hranice započítávala pouze z 90 %. Konkrétní výše redukčních hranic od roku 2009 jsou uvedeny v tabulce č. 3.5.

Tab. 3.5: Částky redukčních hranic v letech 2009 - 2012

	2009	2010	2011	2012
1. redukční hranice	786 Kč	791 Kč	825 Kč	838 Kč
2. redukční hranice	1 178 Kč	1 186 Kč	1 237 Kč	1 257 Kč
3. redukční hranice	2 356 Kč	2 371 Kč	2 474 Kč	2 514 Kč

Zdroj: Sdělení MPSV č. 396/2008 Sb., sdělení MPSV č. 354/2009 Sb., sdělení MPSV č. 293/2010 Sb., sdělení MPSV č. 310/2011 Sb., vlastní zpracování.

Všeobecné změny v právní úpravě státní sociální podpory

Co se týká dávek státní sociální podpory, tyto byly ve sledovaném období upraveny zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, tedy stejným právním předpisem, jako je tomu dnes. I tento zákon však samozřejmě v průběhu let zaznamenal řadu novelizací v oblasti poskytování jednotlivých dávek. Všechny tyto změny budou podrobně popsány v dalších samostatných podkapitolách.

Změnu zaznamenal také zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, konkrétněji tedy samotná výše životního minima v průběhu sledovaného období. Jednotlivé částky tohoto minima, platné v roce 2009, nebyly změněny již od roku 2007, kdy byla jejich výše stanovena nově přijatým zákonem o životním a existenčním minimu. Prozatím jediné navýšení proběhlo s účinností od roku 2012, prostřednictvím nařízení vlády č. 409/2011 Sb. Výše životního minima z tohoto roku, je tedy v podstatě platná dodnes, viz tabulka. č. 3.6.

Tab. 3.6: Výše životního minima v letech 2009 - 2013

Kategorie	Částka životního minima	
	2009 - 2011	2012 - 2013
Jednotlivec	3 126 Kč	3 410 Kč
První společně posuzovaná osoba*	2 880 Kč	3 140 Kč
Druhá a další společně posuzovaná osoba*	2 600 Kč	2 830 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1 600 Kč	1 740 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 6 - 15 let	1 960 Kč	2 140 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 15 - 26 let	2 250 Kč	2 450 Kč

Zdroj: Zákon č. 110/2006 Sb., ve vyhlášeném znění, nařízení vlády č. 409/2011 Sb., vlastní zpracování.

* Nesmí se jednat o nezaopatřené dítě.

V závislosti na výše uvedených legislativních změnách je patrné, že také podmínky pro poskytování dávek nemocenského pojištění a dávek státní sociální podpory zaznamenaly od roku 2009 mnoho rozdílů. Bylo by příliš složité shrnout všechny tyto udávané změny

ve zjednodušené formě do jedné krátké části této kapitoly, je proto vhodné zabývat se každou dávkou samostatně.

3.3.1 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Za posledních několik let v oblasti vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství příliš velké změny nenastaly. Jediným rozdílem oproti dnešní situaci byly již výše zmíněné úpravy částek u jednotlivých redukčních hranic. V příloze č. 1 je na příkladu názorně zobrazeno, jakým způsobem ovlivnilo zvyšování redukčních hranic výši vyrovnávacího příspěvku ve sledovaném období. Ostatní okolnosti týkající se poskytování vyrovnávacího příspěvku zůstaly prakticky stejné až dodnes. Také výpočet se prováděl shodným způsobem, jako je tomu podle současné legislativy. Výše vyrovnávacího příspěvku byla tedy vyjádřena jako rozdíl mezi redukovaným denním vyměřovacím základem a započítatelným průměrem nových příjmů připadajícím na jeden kalendářní den.

3.3.2 Peněžitá pomoc v mateřství

Nejzásadnějším milníkem v právní úpravě peněžité pomoci v mateřství se stal přelom let 2008 a 2009. Jak je uvedeno výše, zatímco až do 31. prosince 2008 byla tato dávka poskytována v souladu se zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců a zákonem č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, od 1. ledna 2009 nabyl účinnosti nový zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, kterým byly tyto dva právní předpisy zrušeny. K dalším legislativním úpravám došlo také v letech 2010 a 2012.

Podmínky nároku na PPM

Od roku 2009 se až do dnešní doby základní podmínky pro přiznání nároku na peněžitou pomoc v mateřství nezměnily. Po celé toto období byla ke dni nástupu na PPM nutná účast na nemocenském pojištění nebo trvání ochranné lhůty a délka předcházející doby pojištění musela činit minimálně 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech. Osoby samostatně výdělečně činné navíc musely, stejně jako je tomu dnes, být v předcházejícím roce účastny nemocenského pojištění v minimální délce 180 kalendářních dnů. Veškeré změny, které se v této době udály, se týkaly započítávání předchozí doby pojištění do lhůty 270 dnů. Dle současné legislativy je do této lhůty možno započíst také období studia, jestliže toto bylo řádně ukončeno, nebo také například období pobírání invalidního důchodu pro invaliditu

třetího stupně v případě, že byl tento důchod odňat a následně vznikla nebo dále trvala pojištěná činnost²¹. V průběhu posledních let však byly tyto podmínky poněkud jiné. Od 1. ledna 2009 bylo možno započíst výše zmíněné období pobírání invalidního důchodu, předchozí dobu studia za předpokladu, že toto bylo řádně ukončeno a počátek 6. týdne před očekávaným dnem porodu spadal do lhůty 270 dnů od jeho ukončení a také dobu přerušení pojištění (například z důvodu neplaceného pracovního volna nebo období rodičovské dovolené)²². V roce 2012 došlo v této oblasti k další změně. Doba přerušení pojištění se již dále nebrala v úvahu a podmínky pro zápočet doby studia se zjednodušily. Podmínka, že počátek 6. týdne před datem porodu musí spadat do lhůty 270 dní od ukončení studia, byla od tohoto roku odstraněna, pro zápočet bylo rozhodující již pouze řádné ukončení studia²³.

Další změnou, která v průběhu let v oblasti poskytování peněžité pomoci v mateřství nastala, byl okruh osob, kterým byla dávka vyplácena. Zatímco až do konce roku 2008 se PPM poskytovala otci dítěte jen ve zcela výjimečných případech (například z důvodu závažného onemocnění nebo úmrtí matky dítěte), od 1. ledna 2009 mohl otec na základě předchozí písemné dohody s matkou dítěte pobírat dávku rovněž. Tato dohoda mohla být, stejně jako dnes, uzavřena nejdříve od počátku 7 týdne po porodu²⁴ a s účinností od 1. ledna 2012 byla stanovena také současná minimální doba jejího trvání v délce 7 kalendářních dnů²⁵.

Výše peněžité pomoci v mateřství od roku 2009

V současnosti je peněžitá pomoc v mateřství vyplácena ve výši 70 % z redukovaného denního vyměřovacího základu. Od roku 2009 se toto procento v podstatě nezměnilo. Výjimkou bylo pouze prvních pět měsíců v roce 2010, kdy výše PPM byla snížena na 60 %²⁶. I toto snížení však ve výsledku nebylo tak dramatické, jak by se na první pohled mohlo zdát. Dávka totiž byla za období leden - květen 2010 zpětně doplácena do své původní hodnoty. Výše peněžité pomoci v mateřství v jednotlivých letech, vyjádřená v % z redukovaného denního vyměřovacího základu, je zobrazena v tabulce č. 3.7.

---

²¹ § 32 odst. 4 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

²² § 32 odst. 4 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve vyhlášeném znění.

²³ § 32 odst. 4 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 470/2011 Sb.

²⁴ § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve vyhlášeném znění.

²⁵ § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 470/2011 Sb.

²⁶ § 37a zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 362/2009 Sb.

Tab. 3.7: Výše peněžité pomoci v mateřství od roku 2009

2009	2010*	2010**	2011	2012	2013
70 %	60 %	70 %	70 %	70 %	70 %

Zdroj: Zákon č. 187/2006 Sb., ve vyhlášeném znění a ve znění zákonů č. 362/2009 Sb. a č. 166/2010 Sb.

* *Od 1. 1. 2010 do 31. 5. 2010.*

** *Od 1. 6. 2010 do 31. 12. 2010.*

Na výslednou částku peněžité pomoci v mateřství v jednotlivých letech měly tedy vliv pouze změny ve výši redukčních hranic, které byly využívány při redukci denního vyměřovacího základu. Částky těchto hranic byly pravidelně navyšovány, což mělo za následek také postupné zvyšování maximální výše poskytované dávky. Tento vliv názorně dokládá příklad, jež je součástí přílohy č. 2.

3.3.3 Porodné

Až do roku 2010 nebylo porodné vázáno na příjem rodiny, bylo vypláceno automaticky na každé narozené dítě. Výše této dávky byla pevně stanovena v částce 13 000 Kč za každé narozené dítě²⁷. Rodiče dvojčat tedy prostřednictvím této dávky získali 26 000 Kč, rodiče trojčat 39 000 Kč atd. Tato právní úprava nabyла účinnosti již v roce 2008, společně s přijetím zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, a platila až do konce roku 2010. S účinností od 1. ledna 2011, v souvislosti s přijetím zákona č. 347/2010, kterým provádělo Ministerstvo práce a sociálních věcí svá úsporná opatření, však došlo k tak razantním změnám ohledně vyplácení této dávky, že se velmi prudce snížil počet těch, kteří na ni měli nárok. Porodné nově náleželo matce pouze při porodu prvního dítěte, to vše navíc za předpokladu, že příjem všech společně posuzovaných osob nepřesáhl 2,4násobek životního minima rodiny. To této částky byly započítávány také právě narozené děti. Výše dávky zůstala stejná jako v předcházejícím období, čili 13 000 Kč. V případě narození dvou a více dětí současně bylo porodné stanoveno ve výši 19 500 Kč²⁸. Tato nová právní úprava, jak je vidět, zůstala platná až do dnešního dne, viz kapitola 3.2.2.

²⁷ § 46 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

²⁸ § 44 a § 46 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 347/2010 Sb.

3.3.4 Rodičovský příspěvek

Pravidelné novelizace zákona o státní sociální podpoře s sebou přinášely celou řadu změn také v případě rodičovského příspěvku. Zřejmě tou nejzásadnější změnou byl postup ve výpočtu této dávky v jednotlivých letech, kdy se například v letech 2008 - 2011 stanovovala výše rodičovského příspěvku naprosto odlišným způsobem než je tomu dnes. Poslední změna, která v oblasti této problematiky nastala, nabyla účinnosti 1. ledna 2012²⁹, kdy vstoupil v platnost současný způsob výpočtu dávky. Od roku 2009 se však nezměnila pouze samotná výše příspěvku, určité rozdíly zaznamenaly také podmínky v docházce do předškolních zařízení, jejichž splnění bylo vyžadováno, jestliže rodič nechtěl o nárok na dávku přijít.

Výše rodičovského příspěvku do roku 2011

Od 1. ledna 2008, společně s nabytím účinnosti zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, začaly platit nové podmínky také pro poskytování rodičovského příspěvku. Novinkou od tohoto roku bylo, že se rodič dítěte mohl rozhodnout, zda bude tuto dávku pobírat do 2, 3 nebo 4 let věku dítěte, tedy ve variantě rychlejší, klasické či pomalejší. Dále byly stanoveny tři skupiny výměr a k nim přiřazeny částky měsíčního příspěvku. Hodnota zvýšené výměry činila 11 400 Kč, základní výměry 7 600 Kč a snížená výměra byla vyjádřena ve výši 3 800 Kč³⁰. Výběrem varianty čerpání příspěvku mohl rodič alespoň částečně ovlivnit výši vypláceného příspěvku, jelikož u každé varianty byl stanoven počet měsíců, po které byl rodičovský příspěvek poskytován v částkách jednotlivých výměr. Důležitou skutečností bylo, že jednou zvolená varianta již nešla vzít zpět. Samotný výběr délky čerpání příspěvku však byl vázán určitými pravidly. Rychlejší variantu čerpání v délce do dvou let dítěte si mohli vybrat pouze rodiče, kteří měli nárok na peněžitou pomoc v mateřství a tato činila minimálně 380 Kč za den. Tuto volbu bylo nutno provést nejpozději do konce následujícího měsíce, kdy dítě dosáhlo věku 22 týdnů, 31 týdnů v případě narození více dětí současně³¹. Tříletou variantu čerpání si mohli zvolit taktéž pouze osoby, které pobírali PPM, její minimální výše nebyla stanovena. Volba však musela být provedena nejpozději do měsíce, kdy dítě dosáhlo 21 měsíců života³². Jestliže rodiče dítěte pobírající

---

²⁹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 366/2011 Sb.

³⁰ § 32 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

³¹ § 30 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

³² § 30 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

PPM z nějakého důvodu nestihli do stanovené lhůty volbu provést, případně ji neprovedli záměrně, byl jim rodičovský příspěvek vyplácen v pomalejší variantě do 4 let dítěte³³. Poslední varianta poskytování dávky byla určena pouze osobám, které na peněžitou pomoc v mateřství neměly nárok (studenti, nezaměstnaní, OSVČ bez nemocenského pojištění). V tomto případě nebyla rodičům volba umožněna, rodičovský příspěvek jim byl vyplácen již od narození dítěte až do doby, kdy dosáhlo věku 4 let³⁴.

V tabulce č. 3.8 jsou podrobně rozepsána období, po které byla dávka poskytována ve výši příslušné výměry, v závislosti na zvolené variantě čerpání rodičovského příspěvku.

Tab. 3.8: Výše rodičovského příspěvku do roku 2010

Varianta čerpání příspěvku	Období čerpání* (v měsících věku dítěte)			Celkem vyplaceno
	Zvýšená výměra (11 400 Kč)	Základní výměra (7 600 Kč)	Snížená výměra (3 800 Kč)	
Rychlejší (2 roky)	6 - 24	-	-	216 600 Kč
Klasická (3 roky)	-	6 - 36	-	235 600 Kč
Pomalejší s PPM (4 roky)	-	6 - 21	22 - 48	224 200 Kč
Pomalejší bez PPM (4 roky)	-	0 - 21	22 - 48	262 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., ve znění zákona č. 261/2007 Sb., vlastní zpracování.

* Předpoklad nástupu na PPM 6 týdnů před porodem a čerpání do 22. týdne věku dítěte (tj. 5 měsíců).

V roce 2011 zůstal v zásadě způsob výpočtu rodičovského příspěvku stejný jako v předcházejících letech. Jedinými změnami bylo, že volba tříleté varianty musela být provedena již nejpozději do konce 9. měsíce života dítěte a došlo také ke zkrácení doby poskytování příspěvku u obou čtyřletých variant (s nárokem na peněžitou pomoc v mateřství i bez něj) z 21 na 9 měsíců³⁵. Tímto se u těchto variant snížila také celková výše vyplaceného příspěvku o 45 600 Kč. Podrobné informace o čerpání příspěvku v roce 2011 viz tabulka č. 3.9.

³³ § 30 odst. 1 písm. d) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

³⁴ § 30 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

³⁵ § 30 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 347/2010 Sb.

Tab. 3.9: Výše rodičovského příspěvku v roce 2011

Varianta čerpání příspěvku	Období čerpání* (v měsících věku dítěte)			Celkem vyplaceno
	Zvýšená výměra (11 400 Kč)	Základní výměra (7 600 Kč)	Snížená výměra (3 800 Kč)	
Rychlejší (2 roky)	6 - 24	-	-	216 600 Kč
Klasická (3 roky)	-	6 - 36	-	235 600 Kč
Pomalejší s PPM (4 roky)	-	6 - 9	10 - 48	178 600 Kč
Pomalejší bez PPM (4 roky)	-	0 - 9	10 - 48	216 600 Kč

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., ve znění zákona č. 347/2010 Sb., vlastní zpracování.

* Předpoklad nástupu na PPM 6 týdnů před porodem a čerpání do 22. týdne věku dítěte (tj. 5 měsíců).

Pravidla návštěv předškolních zařízení

Druhou nejdůležitější informací, která zajímá rodiče malých dětí, hned vedle výše rodičovského příspěvku, je maximální možná délka pobytu dítěte ve školce či jeslích, aniž by přitom ztratili nárok na dávku. V současné době je možno dítě starší dvou let umístit do těchto předškolních zařízení na neomezeně dlouhou dobu, u dítěte, které má méně než dva roky, je tato doba stanovena na maximálně 46 hodin v příslušném měsíci³⁶. Tyto podmínky jsou platné již od loňského roku, v minulosti však byla docházka sledována poněkud přísněji. Až do konce roku 2011 mohly děti starší tří let navštěvovat mateřskou školu každý den, návštěva však nesměla překročit 4 hodiny denně nebo 5 kalendářních dnů v měsíci³⁷.

3.3.5 Přídavek na dítě

Poslední dávkou státní sociální podpory, u které je nutné zmínit její vývoj za posledních několik let, je přídavek na dítě. Jak již bylo výše několikrát zmíněno, s účinností již od 1. ledna 2008 vstoupil v platnost zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů, jež přinesl řadu novelizací existujících právních předpisů. Určitým změnám se nevyhnuly ani § 17 a § 18 zákona o státní sociální podpoře, které přídavek na dítě upravují. Dle této novelizace dávka náležela rodinám nezaopatřených dětí, jejichž příjem za předcházející kalendářní rok nepřesáhl 2,4násobek životního minima rodiny. Výše přídatku byla stanovena ve stejných částkách jako je tomu dnes. Výjimkou bylo období od 1. července 2009 do 31. prosince 2010. V souvislosti s přijetím zákona č. 326/2009 Sb., o podpoře

³⁶ § 31 odst. 3 č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 366/2011 Sb.

³⁷ § 30 odst. 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

hospodářského růstu a sociální stability, došlo v této době ke zvýšení hranice příjmů pro nárok na dávku z 2,4násobku na 2,5násobek životního minima rodiny. Mírně navýšeny byly také samotné měsíční částky přídavku. Výše přídavku na dítě od roku 2009 je zobrazena v tabulce č. 3.10.

Tab. 3.10: Výše přídavku na dítě od roku 2009

Věk dítěte	Měsíční částka přídavku na dítě		
	do 30. 6. 2009	1. 7. 2009 - 31. 12. 2010	od 1. 1. 2011
0 - 6 let	500 Kč	550 Kč	500 Kč
6 - 15 let	610 Kč	660 Kč	610 Kč
15 - 26 let	700 Kč	750 Kč	700 Kč

Zdroj: Zákon č. 117/1995 Sb., ve znění zákona č. 261/2007 Sb. a zákona č. 326/2009 Sb., vlastní zpracování.

3.4 Vývoj nákladů na výplatu dávek, počet vyplacených dávek

V průběhu posledních několika let se společně se změnou legislativy měnily také podmínky pro vznik nároku na dávky, jejich výše, případně samotný způsob jejich výpočtu. Právě z těchto důvodů nebyla stejná ani výše finančních prostředků, která byla na tyto dávky ročně vynaložena, jak je názorně vidět v tabulce č. 3.11. Pravděpodobně nejzřetelněji jsou tyto změny patrné na příkladu porodného mezi roky 2010 a 2011, kdy došlo, jak je již uvedeno výše, ke zpřísnění podmínek nároku na tuto dávku státní sociální podpory.

Tab. 3.11: Vývoj nákladů na vyplacené dávky v letech 2009 - 2012

Dávka	Výše dávek (v mil. Kč)			
	2009	2010	2011	2012*
VPTM	5,2	3,8	5,7	7,0
PPM	7 084,0	7 410,0	7 506,0	7 224,0
Porodné	1 578,5	1 564,7	291,9	143,0
RP	28 585,8	27 722,0	25 708,6	25 216,0
Přídavek na dítě	4 736,2	3 861,8	3 498,3	3 413,0

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování.

* Údaje o porodném, rodičovském příspěvku a přídavku na dítě za tento rok vycházejí z osobního odhadu. Ke dni odevzdání diplomové práce byly k dispozici pouze údaje za 1. pololetí roku 2012.

Co se týká samotného počtu vyplacených dávek, v roce 2011³⁸ převýšilo toto číslo celkově hodnotu 10 milionů. Podrobnější údaje jsou obsaženy v tabulce č. 3.12.

Tab. 3.12: Počet vyplacených dávek v roce 2011

Dávka	Počet dávek (v tis.)
	2011
Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	1,4
Peněžitá pomoc v mateřství	568,1
Porodné	22,0
Rodičovský příspěvek	3 890,3
Přídavek na dítě	5 803,5

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo práce a sociálních věcí, vlastní zpracování.

Jak je z této a předcházející tabulky patrné, nejméně poskytovanou dávkou v roce 2011 byl vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, který byl vyplacen jen celkem 1 400krát. Současně se stal také dávkou, na kterou se v daném období vynaložilo nejméně finančních prostředků, konkrétně 5,7 mil. Kč. Vyrovnávací příspěvek byl v nejnižším počtu vyplácení následován porodným, na které mělo v roce 2011 nárok přibližně pouze 22 000 žadatelů, a které zatížilo státní rozpočet celkovou částkou 292 milionů Kč. I když se může na první pohled zdát, že na výplatu těchto dvou dávek bylo vynaloženo velké množství finančních prostředků, jsou tyto částky pouze zanedbatelné oproti celkové sumě vyplacené prostřednictvím všech jmenovaných dávek nemocenského pojištění a systému státní sociální podpory. Na takto vysoké částce se tak podílí prakticky jen tři zbývající dávky, a to peněžitá pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Procentuální vyjádření jejich podílu na celkovém počtu a na celkové výši všech vyplacených dávek je pro názornost zobrazeno v grafu č. 3.1.

³⁸ Tento rok poskytoval, z hlediska potřebných údajů, nejaktuálnější získatelné informace. Ke dni odevzdání diplomové práce nebyly celkové údaje za rok 2012 k dispozici.

Graf 3.1: Podíl jednotlivých dávek na celkovém počtu a výši vyplacených dávek v roce 2011

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

4 ANALÝZA PODPORY RODINY V ČESKÉ REPUBLICE

Součástí každé odborné práce by zcela jistě měla být také praktická aplikace zjištěných poznatků. Nejinak tomu bude i v případě této diplomové práce. Následující část této kapitoly zahrnuje mimo jiné také dotazníkové šetření, jehož cílem však není dopodrobna analyzovat situace všech dotazovaných rodin, nýbrž alespoň částečně poskytnout představu o praktickém využívání dávek širší veřejností, v okruhu dotazovaných osob. Podrobná analýza nároku na výplatu jednotlivých druhů dávek, tedy dávek nemocenského pojištění i dávek státní sociální podpory, bude provedena až následně, na příkladu konkrétní fiktivní rodiny. To vše v souladu s aktuální legislativou.

4.1 Dotazníkové šetření

V dnešní době lze z nejrozumnějších zdrojů získávat informace ohledně zpříšňování podmínek pro nárok na některé druhy dávek, zejména dávek státní sociální podpory. Spoustu obyvatel by tedy zcela jistě zajímalo, kolik osob má vlastně nárok na tyto dávky v současnosti, za stávajících legislativních podmínek. Za tímto účelem byl proto sestaven následující dotazník.

4.1.1 Způsob sestavení dotazníku, sběr dat

Jak je již uvedeno výše, hlavním cílem dotazníku je tedy zjistit množství osob, které pobírají příslušné dávky z vybrané skupiny respondentů. Některé otázky, zejména v první části dotazníku, jsou však obecnějšího charakteru a nevážou se tak výhradně jen k tématu dávek. Jsou zde zařazeny také dotazy týkající se úvodní části této práce, jako například počet dětí v rodinách, věk prvorodiček atd., jelikož je vhodné prakticky se zabývat také touto oblastí, tedy současným přístupem obyvatel k rodičovství. Dotazník, jež je součástí přílohy č. 3, sestává celkem z 15 otázek.

Z důvodu předpokladu nízké návratnosti poskytnutých dotazníků a tedy vyšší časové náročnosti na získání nezbytných informací, bylo dotazování prováděno již na konci předcházejícího kalendářního roku. Jelikož se však již během krátké doby podařilo nashromáždit dostatečné množství potřebných respondentů, byl sběr dat ukončen již po několika dnech. Dotazování tedy bylo prováděno konkrétně v období 5. 10. - 12. 10. 2012. Zvolenou metodou bylo osobní dotazování, nejprve v okruhu nejbližších známých, poté prostřednictvím internetových diskuzí na webových stránkách, zaměřujících

se na mateřství a rodičovství, konkrétněji tedy na stránkách Moje těhotenství.cz a eMimino.cz. Celkem byl dotazník vyplněn 162 respondenty, všechny tyto osoby jsou obyvatelé České republiky.

4.1.2 Vyhodnocení jednotlivých odpovědí

Jednotlivé otázky, které byly dotazovanými respondenty odpovídány, jsou v následujícím textu prezentovány prostřednictvím nadpisů příslušných grafů.

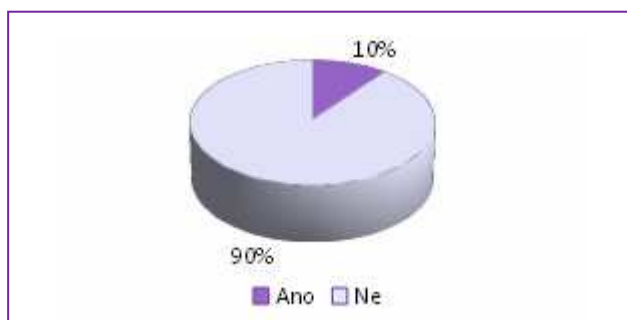
Graf 4.1: Pohlaví

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Charakter této úvodní otázky byl pouze doplňující. Jak vyplývá z grafu č. 4.1, dotazování se zúčastnily zejména ženy, podíl mužů, kteří dotazník vyplnili, byl pouze minimální. Tyto výsledky však vyplývají zejména ze skutečnosti, že většina z rodičů na mateřské či rodičovské dovolené jsou právě matky dětí. Orientace žen v problematice poskytovaných dávek je z tohoto důvodu většinou lepší než v případě jejich partnerů a jsou tedy více ochotné k vyplnění podobných dotazníků. Dalším důvodem byl zcela jistě také charakter webových stránek, prostřednictvím nichž bylo na dotazník odpovídáno. Tyto stránky navštěvují převážně ženy, jelikož jsou zaměřeny na témata těhotenství, porodu a mateřství.

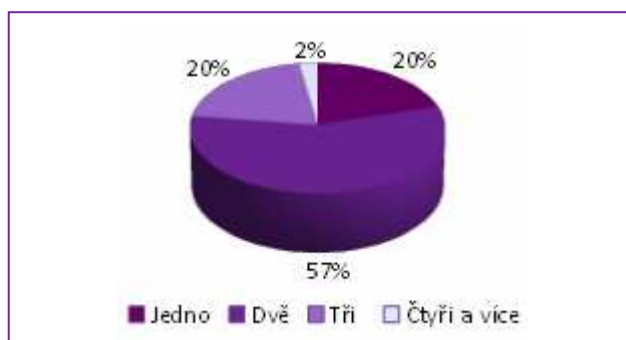
Graf 4.2: Jste samoživitel/samoživitelka?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Otázka č. 2 byla do dotazníku zařazena především s cílem podrobnější analýzy následujících otázek, zejména těch, které se týkají velikosti příjmů či nároku na jednotlivé dávky. S nashromážděných odpovědí však vyplynula velice smutná skutečnost, a to ta, že každý desátý dotázaný rodič je na výchovu svých dětí sám, viz graf č. 4.2. Z celkového počtu 17 samoživitelů se jednalo o 15 žen a dokonce o 2 muže.

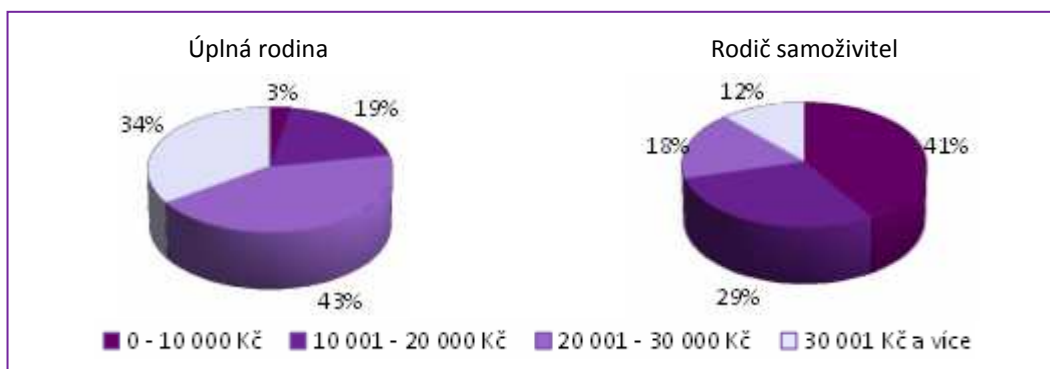
Graf 4.3: Kolik máte dětí?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

V kapitole č. 2.1.2 je popsána podoba současné české rodiny. Je zde uvedeno, že oproti dřívějším dobám se počet dětí v rodinách výrazně snížil. Tuto skutečnost potvrzují také odpovědi na třetí otázku dotazníku, která počet dětí zjišťovala. Z výsledků dle grafu č. 4.3 je patrné, že více než tři čtvrtiny dotázaných mají jedno, maximálně dvě děti. Tři a více dětí mají rodiny jen v necelé čtvrtině případů.

Graf 4.4: V jakém rozmezí se pohybuje Váš měsíční rodinný příjem?

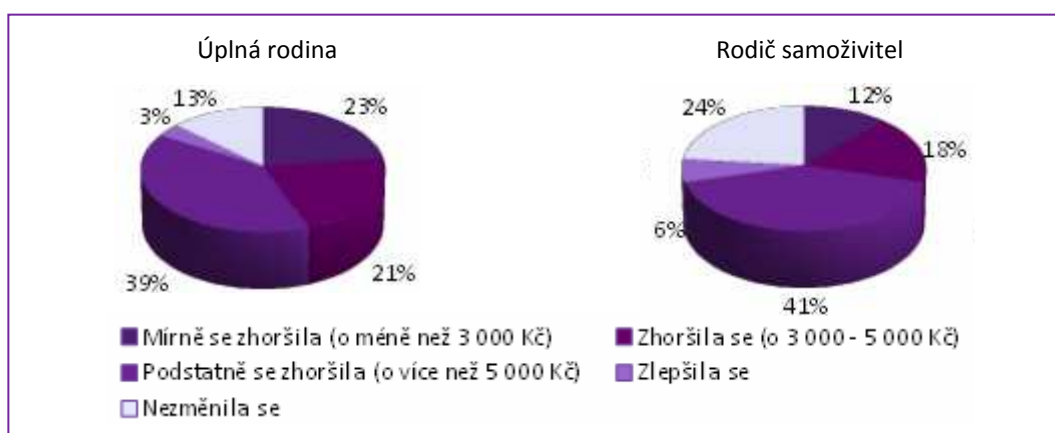
Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Právě pro účely otázek jako je tato byli rodiče na počátku dotazování, zda jsou samoživiteli či nikoliv. V celkovém souhrnu bylo zjištěno, že rodinný příjem všech 162 dotazovaných osob překračuje měsíčně částku 20 000 Kč ve 118 případech, tj. celkový podíl

téměř 73 %. Bez rozčlenění rodin na rodiny úplné a na rodiny s jediným rodičem by však tyto údaje byly velmi zkreslené. Zatímco podíl úplných rodin s příjmy nad 20 000 Kč vzrostl po tomto rozdělení na 77 %, podíl rodičů samoživitelů se stejnou měsíční výší příjmů je pouhých 30 %. V této skupině dokonce více než 40 % dotazovaných dosahuje měsíčního příjmu nižšího než 10 000 Kč, viz graf. č. 4.4. Je tedy zřejmé, že osamocení rodiče malých dětí mají i při pobírání všech náležitých dávek příjmy velice nízké a jsou tak ve většině případů odkázáni také na pomoc nejbližší rodiny, zejména tedy rodiče s více dětmi či nezaměstnané nebo studující matky.

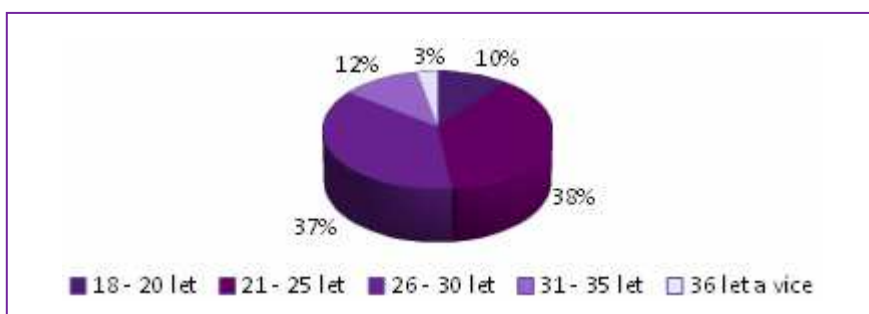
Graf 4.5: Jak se změnila/změnila Vaše finanční situace po narození posledního dítěte?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Na základě otázky č. 5 bylo více než čtyřmi pětinami respondentů uvedeno, že se jejich měsíční příjem po narození dítěte snížil. Toto snížení se tedy projevilo celkem v přibližně 83 % případů a nejčastěji se pohybovalo v částkách přesahujících 5 000 Kč měsíčně. U rodičů samoživitelů nebyly výsledky o mnoho rozdílnější. Jedinými rozdíly bylo, že téměř o polovinu klesl podíl osob, jejichž příjmy se snížily pouze minimálně, tj. o méně než 3 000 Kč, naopak se téměř zdvojnásobil podíl těch, jejichž finanční situace se po narození dítěte nezměnila. Ostatní hodnoty příliš rozdílné nebyly, také v tomto případě se snížení příjmů nejčastěji projevilo ztrátou výdělku ve výši přesahující 5 000 Kč měsíčně. Podrobnější rozdělení jednotlivých odpovědí prezentuje graf č. 4.5.

Graf 4.6: Jaký byl/bude Váš věk (věk Vaší partnerky) při porodu prvního dítěte?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Tato otázka opět navazuje na úvodní část této práce, kde byl zmiňován vzrůstající věk nastávajících matek, zejména prvorodiček. Toto tvrzení podporují také získané výsledky. Zatímco například před dvaceti až třiceti lety byla žena ve svých 25 letech bezdětná pouze výjimečně, odpovědi na tuto otázku jasně prokazují, že současné ženy měly v tomto věku děti pouze v necelých 50 % případů. Celých 15 % dotázaných žen dokonce porodilo své první dítě až po 30. roce svého života, podrobněji viz graf č. 4.6.

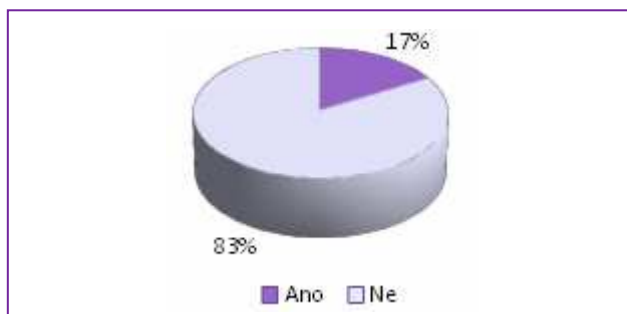
Graf 4.7: Z jakého důvodu jste se rozhodla mít (Vaše partnerka) první dítě až v tomto věku? (Odpovězte pouze v případě, že jste na předchozí otázku odpověděla 31 let a více.)

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

V návaznosti na předcházející otázku byla do dotazníku zařazena také otázka č. 7, jejíž výsledky prezentuje graf č. 4.7. Jejím účelem bylo zjistit, jaký důvod vedl dotazované ženy k rozhodnutí mít děti až ve více než třiceti letech. Původně bylo u této otázky možno odpovědět také „z důvodů špatné ekonomické situace“, avšak tato varianta nebyla vybrána žádným respondentem. Z uvedeného je tedy patrné, že mezi odpovídajícími nebyla ekonomická situace pro plánování rodičovství rozhodující. Ženy své mateřství odkládaly na pozdější věk zejména kvůli dřívější neschopnosti nalézt vhodného partnera pro založení rodiny, konkrétně tedy ve 38 % případů. Vysoký byl také podíl žen, které nemohly mít děti dříve ze zdravotních důvodů. Takto odpověděla celá pětina dotazovaných.

Graf 4.8: Pobíráte/pobírala jste (Vaše partnerka) v souvislosti s těhotenstvím vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Od této části dotazníku byly jednotlivé otázky zaměřeny již zejména na samotné dávky, konkrétně tedy na jejich nárok a způsob pobírání v rámci dotazovaných osob. Jak dokládá tabulka 3.12, nejméně poskytovanou dávkou v roce 2011 byl vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Vlivem této skutečnosti lze odůvodnit také nashromážděné odpovědi na otázku č. 8, kdy ze všech tázaných žen pobíralo tuto dávku v průběhu svého těhotenství pouhých 17 %, viz graf č. 4.8. Z uvedeného tedy vyplývá, že jestliže žena otěhotní a vykonává pro ni rizikové zaměstnání, zaměstnavateli se ve většině případů podaří umístit tuto nastávající matku na platově odpovídající zaměstnání. Žádný rozdíl mzdy jí tedy z uvedeného titulu nevznikne.

Graf 4.9: Na mateřskou dovolenou jste (Vaše partnerka) nastoupila/nastoupíte:

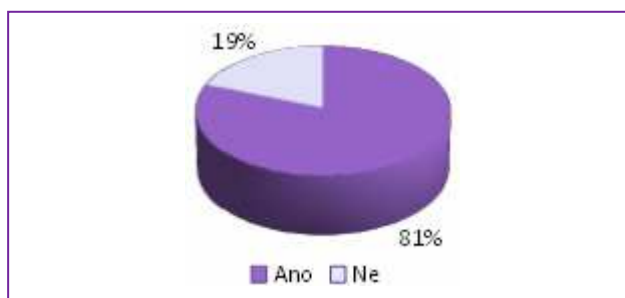

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Tato otázka měla, podobně jako otázka č. 1, pouze doplňující charakter. Z obdržených odpovědí následně vyplynulo, že nejčastěji nastupovaly ženy na mateřskou dovolenou přímo ze zaměstnání, na druhém místě pak z rodičovské dovolené, jak ostatně vyplývá z grafu č. 4.9. V závislosti na otázce č. 3 lze konstatovat, že z celkového počtu dotázaných, kteří mají dvě a více dětí, porodilo celých 16 % žen dvě děti za sebou v krátkém časovém intervalu, jelikož na mateřskou dovolenou s mladším dítětem nastoupily v průběhu rodičovské dovolené

s dítětem starším. Podíl žen, které mezi jednotlivými těhotenstvími začaly po rodičovské dovolené opět pracovat, činil více než 68 %, věkový rozestup mezi dětmi byl tedy větší než v předchozím případě.

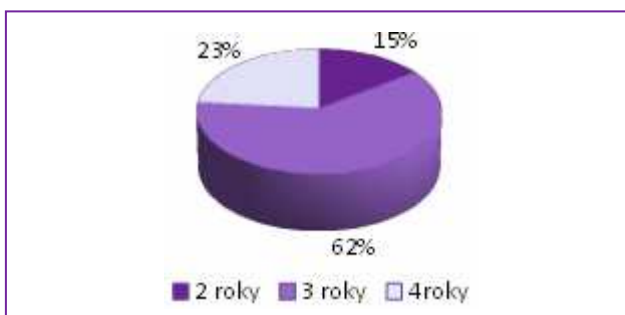
Graf 4.10: Měl/bude mít alespoň jeden z rodičů nárok na peněžitou pomoc v mateřství a tím pádem možnost zvolit si délku pobírání rodičovského příspěvku?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Účel otázky č. 10 směřoval ke zjištění, kolik procent rodičů je závislých na čerpání rodičovského příspěvku již od porodu svého dítěte, jelikož jim nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Negativní odpověď na tuto otázku byla zaznamenána ve 31 případech, tedy v podílu o výši 19 %, viz graf č. 4. 10. Z této části tvořili téměř čtvrtinu samoživitelé, konkrétně 22,6 %. Jinými slovy, z celkového počtu 17 samoživitelů, jich více než 40 % nemělo na PPM nárok, tím pádem si nemohli zvolit ani délku pobírání rodičovského příspěvku. Z těchto informací tedy vychází politováníhodná skutečnost, že bezmála polovina samoživitelů si musí od 10. měsíce věku dítěte měsíčně vystačit s částkou ve výši pouhých 3 800 Kč, která jim je prostřednictvím příspěvku poskytována.

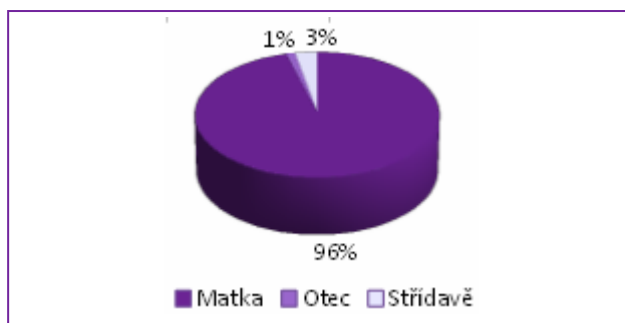
Graf 4.11: Do kolika let dítěte jste pobírali rodičovský příspěvek? V případě, že jste ještě stále na rodičovské dovolené, jak přibližně dlouho jej plánujete pobírat (do jakého věku dítěte)?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Úkolem této otázky bylo pouze zjistit nejčastější dobu pobírání rodičovského příspěvku. Na grafu č. 4.11 je názorně vidět, že se rodiče malých dětí nejčastěji rozhodli vyčerpat celkovou částku 220 000 Kč, která jim z titulu péče o dítě náleží, v období o přibližné délce 31 měsíců, tedy do tří let věku dítěte. Druhou nejčastější variantou bylo dle odpovědí čerpání dávky do čtyř let věku dítěte, tedy v délce 43 měsíců. Jen pro zajímavost, tato čtyřletá varianta byla povinně dle zákona přidělena celým 82 % rodičů, zbylých 18 % si ji zvolilo dobrovolně. Jinými slovy, více než 5 % rodičů, kteří na volbu délky čerpání rodičovského příspěvku měli nárok, si dobrovolně zvolilo pobírání dávky do čtyř let dítěte.

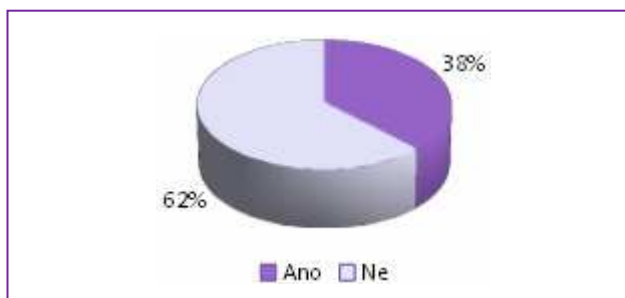
Graf 4.12: Kdo je/bude ve Vaší rodině na rodičovské dovolené?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Cílem otázky č. 12 bylo prozkoumat, jakou měrou využívají otcové možnost zůstat s dětmi doma na rodičovské dovolené namísto matek. Graf č. 4.12 však jasně prokazuje, že tuto variantu využily dotázané rodiny pouze ve 2 případech. Jestliže však budou vzaty v úvahu také odpovědi na otázku č. 2, dojdeme ke zjištění, že celý tento jednocentní podíl tvořili muži, kteří jsou samoživiteli, proto v této situaci ani jinou alternativní možnost neměli. Také podíl střídavé péče o děti není podle odpovědí nijak výrazný, jeho výše činí pouhých 3 %.

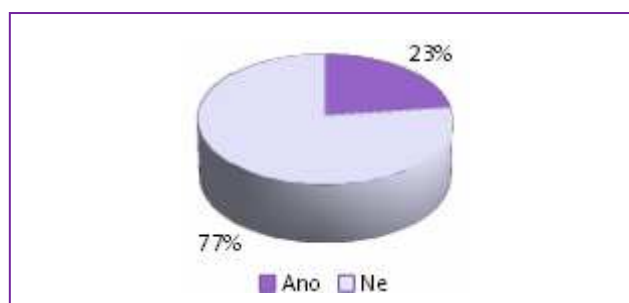
Graf 4.13: Měla jste/budete mít (Vaše partnerka) při porodu nárok na porodné?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Zaměření této i následující otázky opět směřovalo ke získání informací o tom, kolik rodin má nárok na jednotlivé druhy poskytovaných dávek. V tomto případě se příslušný dotaz týkal porodného. V grafu č. 4.13 je jasně znázorněno, že podmínky nároku na tuto dávku státní sociální podpory splňovalo pouze 38 % ze všech dotázaných rodičů. Na porodné nemělo nárok dokonce ani téměř 40 % rodin, kterým se při daném porodu narodilo teprve první dítě. Je tedy zřejmé, že toto procento osob nesplňovalo náležité požadavky z důvodu vysokého příjmu. Podíl samozivitelů, kterým tato dávka taktéž nebyla vyplacena, činil z celkového počtu 23 %.

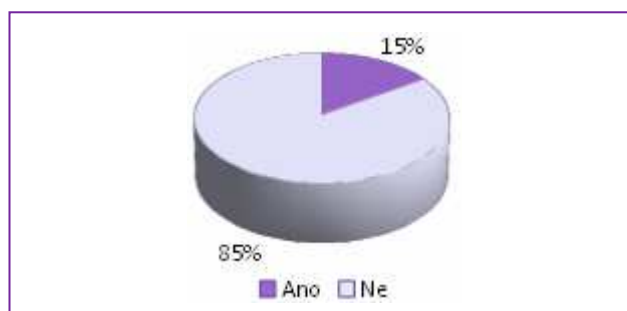
Graf 4.14: Máte nárok na přídavek na dítě? V případě, že teprve očekáváte své první dítě, budete na něj mít nárok po porodu?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Jak již bylo zmíněno výše, také tato otázka měla za cíl zjistit množství rodin, které mají nárok na příslušnou dávku. Na tomto místě se tedy jedná o přídavek na dítě. V porovnání z předcházejícím grafem, z tohoto grafu č. 4.14 je vidět, že na přídavek na dítě mělo mezi dotázanými nárok daleko méně rodin než na porodné. Konkrétně se jedná o pouhých 23 %, tedy o necelou čtvrtinu osob. Na první pohled se může zdát, že by tyto dva grafy měly zobrazovat výsledky daných otázek spíše v opačném pořadí. Toto přesvědčení vychází ze skutečnosti, že maximální rozhodný příjem pro získání nároku je sice u obou těchto dávek ve stejné výši, tj. 2,4násobek životního minima, ale porodné je vypláceno pouze na první dítě, tudíž jsou zde podmínky daleko přísnější. Tomuto by tedy měl logicky odpovídat také nižší procentní podíl u nároku na porodné než u přídavku na dítě. Jelikož byl však dotazník vyplněn také osobami, kterým se dítě narodilo ještě před reformou porodného, měly na něj tudíž nárok i rodiče, kteří by dnes zákonné podmínky již nesplňovali. Co se týká samozivitelů, přídavek na dítě není dle nashromážděných odpovědí vyplácen celým 35 % těchto osob.

Graf 4.15: Jste spokojeni se systémem poskytování dávek rodinám s dětmi? Podporuje podle Vás stát tyto rodiny dostatečně?

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní zpracování.

Na každého občana České republiky se ze všech možných médií či nejrůznějších diskuzí hrne téměř každodenně kritika na účet státu a všech jeho institucí v oblasti poskytování dávek rodinám s dětmi. Účelem této finální otázky bylo proto zjistit názor na tuto situaci také v okruhu všech dosud dotazovaných. Výsledky nebyly nijak překvapující. Se současným systémem poskytování dávek bylo spokojeno pouhých 15 % těchto osob, viz graf č. 4.15. Nejčastěji byli tito lidé nespokojeni s výší vyplácených dávek, neochotou odpovědných pracovníků, zbytečně složitou administrativou nebo také s opožděním výplat dávek.

4.1.3 Shrnutí výsledků dotazníku

Výše uvedený dotazník vyplnilo celkem 162 osob, z toho 157 žen a 5 mužů. Z tohoto počtu se celkem v 17 případech jednalo o samoživitele. Co se týká počtu dětí v rodinách, celkem 125 osob (77 %) uvedlo, že má nanejvýš dvě, tři a více dětí má pouze 37 dotazovaných (23 %). V okruhu respondentů se věk prvorodiček nejčastěji pohyboval ve věku 21 - 30 let, celkem ve 121 případech (75 %), do 20 let porodilo své první dítě pouze 17 žen (10 %) a 24 žen bylo při prvním porodu starších 30 let (15 %). Tento pozdní věk pro založení rodiny si většina dotázaných matek zvolila nejčastěji z důvodu nevhodnosti dřívějších partnerů (38 %) nebo z jiných, jinak nespecifikovaných důvodů (38 %), kromě zdravotních, finančních a kariérních. V okruhu dotazovaných respondentů se výše měsíčního rodinného příjmu nejčastěji pohybuje v částkách 20 000 Kč - 30 000 Kč (43 %) u úplných rodin, přičemž finanční situace po narození dítěte se u těchto rodin v 83 % případů zhoršila. Příjem samoživitelů je ponejvíce zaznamenán ve výši nižší než 10 000 Kč měsíčně (41 %), zhoršení finanční situace zaznamenalo po narození dítěte 71 % osob. Nástup na mateřskou dovolenou byl nejčastěji uskutečněn ze zaměstnání (68 %) nebo z předchozí rodičovské dovolené

(13 %). Co se týká samotné rodičovské dovolené, péče o dítě se v naprosté většině případů ujímá matka (96 %), otec pouze zcela výjimečně (1 %). Dávka rodičovského příspěvku byla dotazovaným rodičům vyplácena v délce do 2 let dítěte 24krát (15 %), do 3 let 100krát (62 %) a do čtyř let věku dítěte 38krát (23 %). Vyhodnocení nároku na jednotlivé druhy dávek je prezentováno prostřednictvím následující tabulky č. 4.1.

Tab. 4.1: Nárok na dávky v okruhu respondentů

	Úplná rodina		Samoživitelé	
	Počet odpovědí	% vyjádření	Počet odpovědí	% vyjádření
Pobírání vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství				
Ano	24	16,6 %	3	17,6 %
Ne	121	83,4 %	14	82,4 %
Nárok alespoň jednoho z rodičů na PPM a tím možnost volby délky RP				
Ano	121	83,4 %	10	58,8 %
Ne	24	16,6 %	7	41,2 %
Nárok na porodné				
Ano	48	33,1 %	13	76,5 %
Ne	97	66,9 %	4	23,5 %
Nárok na přírůstek na dítě				
Ano	26	17,9 %	11	64,7 %
Ne	119	82,1 %	6	35,3 %

Zdroj: Osobní dotazování, vlastní výpočty a zpracování.

Jak je názorně vidět z předcházející tabulky, zejména nárok na testované dávky je v procentuálním vyjádření daleko vyšší u samoživitelů než v případě úplných rodin. Toto však vychází již z dříve uvedené skutečnosti, že příjmy samoživitelů se nejčastěji pohybují ve výši do 10 000 Kč, zatímco příjmy úplných rodin v rozmezí od 20 000 Kč výše. Je tedy mnohem více pravděpodobné, že maximální částku pro nárok na testované dávky, v částce 2,4násobku životního minima rodiny, nepřesáhnou spíše právě samoživitelé. Pokud jde o nárok na peněžitou pomoc v mateřství, je tato situace opačná. Také tento stav má však zcela prosté odůvodnění. Je mnohem více pravděpodobné, že podmínky nároku na PPM budou splněny v rodinách, kde jsou rodiče dva. Jestliže jeden z rodičů dané podmínky nesplňuje, jsou mnohdy dodrženy druhým. V případě samoživitelů však toto možné není.

Na základě poskytnutých odpovědí, celých 85 % respondentů uvedlo, že se současným stavem systému poskytování dávek není spokojeno. Pokud jde o samotnou nespokojenost

s výší nebo se způsobem poskytování jednotlivých dávek, několik návrhů na řešení této situace bude popsáno v kapitole č. 4.3.

4.2 Analýza nároku na dávky u vybrané rodiny

Některé z výše uvedených odpovědí dotazníku názorně ilustrují, jaké procento dotazovaných osob má nebo nemá nárok na příslušnou dávku. Celkové množství těchto respondentů a rozsah dotazníku však neumožňují jejich rodinnou situaci dopodrobna analyzovat. Z tohoto důvodu by tedy bylo více než vhodné prozkoumat nárok na jednotlivé druhy dávek, případně vyčíslit jejich poskytovanou výši, přímo na podmínkách konkrétní rodiny.

4.2.1 Výběr rodiny

Následující zvolená rodina nepatří zrovna mezi nejtypičtější, jelikož ji netvoří oba rodiče dítěte, nýbrž pouze matka. Vybrána však byla z toho důvodu, že jsou to právě matky samoživitelky, kdo se při výchově svých dětí nachází mnohdy v nejsložitější finanční situaci. Narozdíl od úplné rodiny, kdy jsou v domácnosti dva příjmy, rodinný rozpočet samoživitelky tvoří pouze částka jejího výdělku, současně s vypláceným výživným či případnými dávkami. V určitém období po narození dítěte je z důvodu péče o toto dítě dokonce odkázána pouze na poskytované dávky a výživné, jelikož je dítě ještě příliš malé na to, aby si mohla výraznějším způsobem přivydělat. Následující příklad proto bude na tomto předpokladu založen. Jeho cílem je analyzovat nárok na výplatu všech dávek v souvislosti s těhotenstvím a následným mateřstvím dané ženy. Současně zde také bude vyčíslena výše celkového měsíčního příjmu, který dané ženě v příslušných měsících, po které byly dávky pobírány, náležel. Veškeré tyto příjmy budou tvořeny pouze mzdou matky a vyplacenými dávkami. Výživné na dítě zde nebude zahrnuto, otcem dítěte není vypláceno, jelikož není zapsán v rodném listu dítěte.

Tento příklad je v rozporu s úvodním tvrzením, že ženy samoživitelky mnohdy trpí nedostatkem financí, jelikož příjmy dané matky jsou nadstandardní. Jeho částečným záměrem však bylo poukázat na to, jak výrazným způsobem se měnil celkový měsíční příjem dané ženy v průběhu pobírání jednotlivých druhů dávek. Na nižších částkách by tento rozdíl tudíž nebyl tolik patrný.

4.2.2 Popis vzniklé životní situace

Slečna Alena Veselá je od 1. 10. 2009 zaměstnána u společnosti XY, a. s. jako obchodní zástupkyně. Pracovní poměr vznikl na základě pracovní smlouvy a je dohodnutý na dobu neurčitou. Měsíční hrubá odměna slečny Veselé činí 35 000 Kč. V průběhu roku 2012 slečna Veselá otěhotněla se svým prvním dítětem. Očekávaný termín porodu její lékař stanovil na 1. 5. 2013. Jelikož je hlavní součástí práce slečny Veselé časté a dlouhé cestování po celé České republice v rámci reprezentace své společnosti, rozhodl její ošetřující lékař, že v souvislosti s pokročilejším stupněm těhotenství již nadále není schopna toto zaměstnání vykonávat vzhledem k vysokému riziku pro očekávané dítě. Z tohoto důvodu byla slečna Veselá svým zaměstnavatelem převedena na kancelářskou práci s platností od 1. 10. 2012 do 28. 2. 2013. Na této pracovní pozici je stanovena pevná 8hodinová pracovní doba s hodinovou odměnou 110 Kč. V období 1. - 17. 3. 2013 byl slečně Veselé proplácen nárok na zaměstnaneckou dovolenou, náhrada za tuto dovolenou byla stanovena ve výši 1 400 Kč za jeden den dovolené. Stejná částka byla účtována také jako náhrada mzdy za státní svátky. Dne 18. 3. 2013 slečna Veselá nastoupila na mateřskou dovolenou, dcera Sára se narodila 26. 4. 2013. Peněžitá pomoc v mateřství byla vyplácena nepřerušovaně po dobu 28 týdnů do 29. 9. 2013. Po celou tuto dobu slečna Veselá výkon svého zaměstnání přerušila. Dne 30. 9. 2013 si vyčerpala zbývající den zaměstnanecké dovolené. Následně, od 1. 10. 2013 nastoupila na rodičovskou dovolenou a začala pobírat rodičovský příspěvek. Ani v tomto období svou pracovní činnost nevykonávala. Vzhledem k tomu, že je samoživitelkou, rozhodla se pro čerpání příspěvku ve vyšší částce po dobu pouze 20 měsíců, tedy do dvou let a jednoho měsíce věku své dcery.

4.2.3 Výpočet dávek

Nyní, na základě výše uvedeného zadání, lze již přistoupit k samotnému výpočtu jednotlivých dávek.

a) Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vzhledem k náročnosti svého dosavadního povolání byla slečna Veselá na základě lékařského doporučení převedena na jinou práci, která však platově neodpovídá práci předcházející. Vzniká jí proto nárok na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Toto převedení trvalo v období od 1. 10. 2012 do 28. 2. 2013.

Nejprve je nutné vypočíst denní vyměřovací základ ke dni převedení na jinou práci. Hrubé příjmy za předcházejících 12 kalendářních měsíců se vydělí počtem kalendářních dnů v tomto období. Následně se provede redukce denního vyměřovacího základu dle tabulky 4.2.

Tab. 4.2: Denní vyměřovací základ za rozhodné období říjen 2011 - září 2012

	Výpočet	Částka
Příjem za rozhodné období	12 měsíců · 35 000 Kč	420 000 Kč
Denní vyměřovací základ	420 000 Kč ÷ 366 kalendářních dnů	1 147,54 Kč
Redukovaný DVZ	863 Kč · 100 % + 284,54 Kč · 60 %	1 034 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

V tomto kroku se vypočte denní průměr příjmů, které slečně Veselé náležely od data převedení na novou práci. Dle zadání činí nová hodinová mzda 110 Kč, tato se vynásobí délkou pracovní doby a počtem odpracovaných dnů v daném měsíci. Náhrada mzdy za státní svátky v měsíci prosinci a lednu je ve výši 1 400 Kč za jeden den. Výše hrubé mzdy za jednotlivé měsíce se následně vydělí počtem kalendářních dnů v příslušném měsíci. Podrobněji viz tabulka č. 4.3.

Tab. 4.3: Průměr započitatelných příjmů po převedení na jinou práci

	2012			2013	
	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	Únor
Počet pracovních dnů	23	22	18	22	20
Počet státních svátků	0	0	3	1	0
Počet kalendářních dnů	31	30	31	31	28
Hrubá mzda*	20 240 Kč	19 360 Kč	20 040 Kč	20 760 Kč	17 600 Kč
Denní průměrný příjem**	652,90 Kč	645,33 Kč	646,45 Kč	669,68 Kč	628,57 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

* *Hrubá mzda = denní mzda 880 Kč · počet pracovních dnů + náhrada mzdy za svátek · počet svátků.*

** *Denní průměrný příjem = hrubá mzda ÷ počet kalendářních dnů.*

Nakonec lze přistoupit k samotnému výpočtu nároku na příspěvek. Tento nárok bude vyjádřen ve výši rozdílu mezi redukovaným denním vyměřovacím základem a denním průměrem nových příjmů. Pro celkovou měsíční výši příspěvku se poté takto vypočtená částka již jen vynásobí počtem kalendářních dnů v daném měsíci. Výše vyrovnávacího příspěvku za jednotlivé měsíce je uvedena v tabulce č. 4.4.

Tab. 4.4: Výše nároku na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

	2012			2013	
	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	Únor
Redukovaný DVZ	1 034 Kč	1 034 Kč	1 034 Kč	1 034 Kč	1 034 Kč
Denní průměrný příjem	652,90 Kč	645,33 Kč	646,45 Kč	669,68 Kč	628,57 Kč
Rozdíl (denní výše VPTM)	382 Kč	389 Kč	388 Kč	365 Kč	406 Kč
Měsíční výše VPTM*	11 842 Kč	11 670 Kč	12 028 Kč	11 315 Kč	11 368 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

* Počet kalendářních dnů viz tabulka č. 4.3.

b) Peněžitá pomoc v mateřství

Jak vyplývá ze zadání příkladu, slečna Veselá splňuje veškeré podmínky pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství. V době nástupu na PPM byla účastna nemocenského pojištění (byla zaměstnána) a současně délka jejího předcházejícího pojištění překročila potřebnou dobu 270 kalendářních dnů. Na mateřskou dovolenou nastoupila v zákonné lhůtě (6 týdnů a 3 dny před očekávaným dnem porodu) a dávka jí byla vyplácena po dobu 28 týdnů od nástupu na PPM, tedy v období 18. 3. 2013 - 29. 9. 2013.

Také pro určení výše peněžitě pomoci v mateřství je nejdříve nutné znát denní vyměřovací základ. Princip jeho výpočtu je stejný jako v předcházejícím případě. Měnit se bude pouze výše hrubých mezd za rozhodné období, které je v tomto případě jiné, podrobněji viz tabulka č. 4.5. S tím souvisí také nižší počet kalendářních dnů připadajících na toto období. V rozhodném období pro určení vyrovnávacího příspěvku byl započítán měsíc únor s 29 kalendářními dny, jelikož rok 2012 byl rokem přestupným, kdežto v roce 2013 měl únor kalendářních dnů pouze 28.

Tab. 4.5: Denní vyměřovací základ za rozhodné období březen 2012 - únor 2013

	Výpočet	Částka
Příjem za rozhodné období	7 měsíců · 35 000 Kč + 20 240 Kč + 19 360 Kč + 20 040 Kč + 20 760 Kč + 17 600 Kč	343 000 Kč
Denní vyměřovací základ	343 000 Kč ÷ 365 kalendářních dnů	939,73 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Jelikož se jedná o ženu, která byla převedena na jinou práci z důvodu svého těhotenství, je dle § 19 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění možno v tomto případě, je-li to výhodnější, využít k určení denního vyměřovacího základu rozhodné období ke dni převedení na jinou práci. Jak je dle předcházejících výpočtů patrné, tato možnost bude

zcela jistě výhodnější, jelikož v období říjen 2011 - září 2012 dosahovala slečna Veselá vyšších hrubých příjmů než v období březen 2012 - únor 2013. Pro výpočet denního vyměřovacího základu bude tedy využito shodné období jako u vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství. Také redukce bude provedena dle stejných pravidel, konečná částka redukovaného denního vyměřovacího základu bude tedy shodná s předchozím případem, viz tabulka č. 4.6.

Tab. 4.6: Denní vyměřovací základ ke dni převedení na jinou práci

	Výpočet	Částka
Příjem za rozhodné období	12 měsíců · 35 000 Kč	420 000 Kč
Denní vyměřovací základ	420 000 Kč ÷ 366 kalendářních dnů	1 147,54 Kč
Redukovaný DVZ	863 Kč · 100 % + 284,54 Kč · 60 %	1 034 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Nyní je už jen potřeba vyjádřit výši nároku na peněžitou pomoc v mateřství, která činí 70 % z redukovaného denního vyměřovacího základu. Pro přepočet na měsíční částku bude tento denní nárok vynásoben příslušným počtem kalendářních dnů v daném měsíci, po které bude dávka pobírána. Výše peněžitě pomoci v mateřství za jednotlivé kalendářní měsíce je uvedena v tabulce č. 4.7.

Tab. 4.7: Výpočet peněžitě pomoci v mateřství v období březen - září 2013

Měsíc	Denní výše PPM	Počet kalendářních dnů	Měsíční výše PPM
Březen	724 Kč	14	10 136 Kč
Duben	724 Kč	30	21 720 Kč
Květen	724 Kč	31	22 444 Kč
Červen	724 Kč	30	21 720 Kč
Červenec	724 Kč	31	22 444 Kč
Srpen	724 Kč	31	22 444 Kč
Září	724 Kč	29	20 996 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

c) Rodičovský příspěvek

Slečna Veselá až do dvou let věku své dcery nepracovala. Podmínka celodenní péče o dítě byla splněna, rodičovský příspěvek jí tedy náleží.

Před samotným určením výše rodičovského příspěvku je však nutné vypočítat jeho maximální možnou výši. Vyplacená částka nesmí překročit 70 % 30násobku redukováného denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžitě pomoci v mateřství a zároveň nesmí být vyšší než 11 500 Kč měsíčně. Částka 30násobku redukováného DVZ činí 31 020 Kč, 70 % z této hodnoty je tedy 21 714 Kč. Jak je vidět, v tomto případě vypočtená částka přesahuje maximální možný limit pro výši rodičovského příspěvku. Maximální vyplacená částka tedy bude limitována tímto stropem a bude činit 11 500 Kč měsíčně.

Nyní lze přistoupit k výpočtu rodičovského příspěvku. Slečna Veselá jej začala pobírat od 1. 10. 2013 a celkovou možnou částku 220 000 Kč se dle zadání rozhodla vyčerpat během 20 měsíců. Měsíčně tedy bude pobírat rodičovský příspěvek ve výši 11 000 Kč. Jestliže slečna Veselá v budoucnu své rozhodnutí o délce čerpání nezmění, bude jí částka 11 000 Kč měsíčně vyplácena až do května 2015, tedy do měsíce, ve kterém její dcera dosáhne věku dvou let a jednoho měsíce. Současně však také po tuto dobu nesmí nastat žádná výraznější legislativní změna, která by způsob výpočtu rodičovského příspěvku měnila.

d) Porodné

Pro posouzení nároku na porodné je nejprve nutné znát výši životního minima rodiny a tuto částku následně vynásobit příslušným koeficientem. Jestliže průměrná výše čistých příjmů za rozhodné období tuto hranici nepřesáhne, nárok na porodné vzniká. Výpočet rozhodného příjmu vyobrazuje tabulka č. 4.8.

Tab. 4.8: Výpočet hranice příjmu pro nárok na porodné

	Výpočet	Částka
Životní minimum rodiny	3 140 Kč matka + 1 740 Kč dítě	4 880 Kč
Hranice rozhodného příjmu	4 880 Kč · 2,4	11 712 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Za rozhodné období se považuje kalendářní čtvrtletí předcházející porodu dítěte. Dcera Sára se slečně Veselé narodila 26. 4. 2013, rozhodným obdobím jsou tedy v tomto případě měsíce leden - březen 2013. V měsících leden a únor slečna Veselá ještě stále pracovala, v měsíci březnu však již jen vyčerpala 11 dnů zaměstnanecké dovolené a následně nastoupila na PPM. V uvedeném období činila dle zadání hodinová mzda 110 Kč a denní pracovní doba trvala 8 hodin. Náhrada mzdy za dovolenou a za státní svátek činila 1 400 Kč za jeden den. Jelikož se pro posouzení nároku na porodné využívají příjmy čisté, je v tomto kroku nutné

vypočítat čistou mzdu za uvedené kalendářní měsíce. Postup jejího výpočtu je podrobně zobrazen v následující tabulce 4.9.

Tab. 4.9: Výpočet čisté mzdy leden - březen 2013

	Leden	Únor	Březen
Mzda za odpracované dny[*]	19 360 Kč	17 600 Kč	0 Kč
Náhrada mzdy za svátky^{**}	1 400 Kč	0 Kč	0 Kč
Náhrada mzdy za dovolenou^{***}	0 Kč	0 Kč	15 400 Kč
Hrubá mzda celkem	20 760 Kč	17 600 Kč	15 400 Kč
Superhrubá mzda	27 900 Kč	23 600 Kč	20 700 Kč
Daň (15 %)	4 185 Kč	3 540 Kč	3 105 Kč
Sleva na poplatníka	- 2 070 Kč	- 2 070 Kč	- 2 070 Kč
Daň po slevě	2 115 Kč	1 470 Kč	1 035 Kč
SP + ZP (11 %)	2 284 Kč	1 936 Kč	1 694 Kč
Čistá mzda	16 361 Kč	14 194 Kč	12 671 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

^{*} leden 880 Kč · 22 dnů, únor 880 Kč · 20 dnů, březen 0 Kč

^{**} leden 1 400 Kč · 1 den, únor - březen 0 Kč

^{***} leden - únor 0 Kč, březen 1 400 Kč · 11 dnů

Jelikož byla slečna Veselá z důvodu svého těhotenství převedena na jinou práci, výše čistých příjmů za jednotlivé měsíce bude součtem měsíční čisté mzdy a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, viz tabulka č. 4.10.

Tab. 4.10: Výše čistého příjmu za rozhodné období leden - březen 2013

	Výpočet	Částka
Příjem za leden	16 361 Kč (čistá mzda) + 11 315 Kč (VPTM)	27 676 Kč
Příjem za únor	14 194 Kč (čistá mzda) + 11 368 Kč (VPTM)	25 562 Kč
Příjem za březen	12 671 Kč (čistá mzda) + 10 136 Kč (VPTM)	22 807 Kč
Čistý příjem celkem	27 676 Kč + 25 562 Kč + 22 807 Kč	76 045 Kč
Průměrný měsíční příjem	76 045 Kč ÷ 3 měsíce	25 348 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Z výše uvedených výsledků je patrné, že průměrná výše čistého měsíčního příjmu překračuje 2,4 násobek životního minima a tudíž slečně Veselé nárok na porodné nevznikne.

e) Přídavek na dítě

Stejně jako v případě porodného, také nárok na přídavek na dítě se posuzuje dle předchozích příjmů žadatele. Tyto příjmy opět nesmí přesáhnout stanovenou hranici 2,4 násobku životního minima rodiny. Postup výpočtu této částky bude tedy stejný jako v předchozím případě, viz tabulka č. 4.11.

Tab. 4.11: Výpočet hranice příjmu pro nárok na přídavek na dítě

	Výpočet	Částka
Životní minimum rodiny	3 140 Kč matka + 1 740 Kč dítě	4 880 Kč
Hranice rozhodného příjmu	4 880 Kč · 2,4	11 712 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Jediným rozdílem oproti předchozímu případu je délka rozhodného období. Zatímco u nároku na porodné se braly v úvahu příjmy za předcházející kalendářní čtvrtletí, v tomto případě se průměrný měsíční příjem stanoví na základě příjmů za celý předcházející kalendářní rok. Jelikož se dcera Sára slečně Veselé narodila 26. 4. 2013, pro nárok na přídavek na dítě na zbývajících měsíce roku 2013 budou posuzovány příjmy z roku 2012. V měsících leden - září byla hrubá mzda slečny Veselé stanovena v pevné výši a činila 35 000 Kč za měsíc. Od měsíce října byla výše hrubé mzdy vypočtena dle výše uvedeného příkladu, čili délka pracovního dne 8 hodin s hodinovou odměnou 110 Kč a náhradou mzdy za dovolenou a za státní svátky ve výši 1 400 Kč za jeden den. Výpočet čisté mzdy za uvedené období je zobrazen v tabulce 4.12.

Tab. 4.12: Výpočet čisté mzdy leden - prosinec 2012

	Leden - Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Mzda za odpracované dny[*]	35 000 Kč	20 240 Kč	19 360 Kč	15 840 Kč
Náhrada mzdy za svátky^{**}	0 Kč	0 Kč	0 Kč	4 200 Kč
Hrubá mzda celkem	35 000 Kč	20 240 Kč	19 360 Kč	20 040 Kč
Superhrubá mzda	46 900 Kč	27 200 Kč	26 000 Kč	26 900 Kč
Daň (15 %)	7 035 Kč	4 080 Kč	3 900 Kč	4 035 Kč
Sleva na poplatníka	- 2 070 Kč	- 2 070 Kč	- 2 070 Kč	- 2 070 Kč
Daň po slevě	4 965 Kč	2 010 Kč	1 830 Kč	1 965 Kč
SP + ZP (11 %)	3 850 Kč	2 227 Kč	2 130 Kč	2 205 Kč
Čistá mzda	26 185 Kč	16 003 Kč	15 400 Kč	15 870 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

^{*} leden - září pevná mzda, říjen 880 Kč · 23 dnů, listopad 880 Kč · 22 dnů, prosinec 880 Kč · 18 dnů

^{**} leden - listopad 0 Kč, prosinec 1 400 Kč · 3 dny

Také v roce 2012 byl součástí celkových měsíčních příjmů vyplacený vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, konkrétně za měsíce říjen - prosinec. V ostatních měsících tvořila celkový příjem pouze čistá mzda. Částka celkového a průměrného měsíčního příjmu je vypočtena v tabulce č. 4.13.

Tab. 4.13: Výše čistého příjmu za rozhodné období leden - prosinec 2012

	Výpočet	Částka
Příjem za leden - září	26 185 Kč · 9 měsíců	235 665 Kč
Příjem za říjen	16 003 Kč (čistá mzda) + 11 842 Kč (VPTM)	27 845 Kč
Příjem za listopad	15 400 Kč (čistá mzda) + 11 670 Kč (VPTM)	27 070 Kč
Příjem za prosinec	15 870 Kč (čistá mzda) + 12 028 Kč (VPTM)	27 898 Kč
Čistý příjem celkem	235 665 Kč + 27 845 Kč + 27 070 Kč + 27 898 Kč	318 478 Kč
Průměrný měsíční příjem	318 478 Kč ÷ 12 měsíců	26 540 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Výpočet jasně ukazuje, že průměrná výše čistého měsíčního příjmu překračuje stanovenou hranici 2,4násobek životního minima také v tomto případě. Z tohoto důvodu tedy roce 2013 slečně Veselé nevznikne nárok ani na přírůstek na dítě.

4.2.4 Vývoj výše příjmů po dobu pobírání dávek

Veškeré výše uvedené výpočty jednotlivých dávek vypadají na první pohled jistě dosti nepřehledně. Pro lepší představu o tom, kolik peněz bylo slečně Veselé na uvedených dávkách vyplaceno v jednotlivých kalendářních měsících, je níže uveden krátký seznam všech těchto příjmů, viz tabulka č. 4.14. V tomto seznamu jsou uvedeny všechny příjmy slečny Veselé, včetně její hrubé měsíční mzdy, v období od října 2012 do prosince 2013, tedy od počátku pobírání dávek. Období od ledna 2014 do května 2015 zde není zahrnuto, neboť v tomto časovém úseku bude pobíraná dávka rodičovského příspěvku ve stále stejné výši 11 000 Kč měsíčně.

Tab. 4.14: Výše hrubých příjmů v období říjen 2012 - prosinec 2013

		Hrubá mzda	VPTM	PPM	RP	Celkem
2012	Říjen	20 240 Kč	11 842 Kč	-	-	32 082 Kč
	Listopad	19 360 Kč	11 670 Kč	-	-	31 030 Kč
	Prosinec	20 040 Kč	12 028 Kč	-	-	32 068 Kč
2013	Leden	20 760 Kč	11 315 Kč	-	-	32 075 Kč
	Únor	17 600 Kč	11 368 Kč	-	-	28 968 Kč
	Březen	15 400 Kč*	-	10 136 Kč	-	10 136 Kč
	Duben	-	-	21 720 Kč	-	21 720 Kč
	Květen	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Červen	-	-	21 720 Kč	-	21 720 Kč
	Červenec	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Srpen	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Září	1 400 Kč**	-	20 996 Kč	-	22 396 Kč
	Říjen	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč
	Listopad	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč
	Prosinec	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

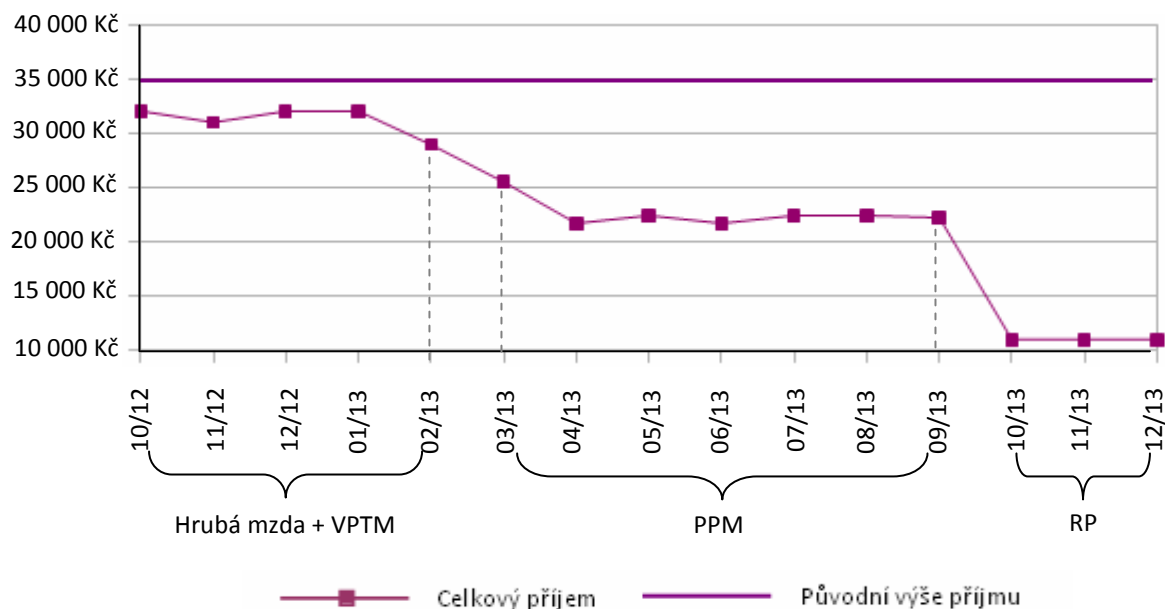
* náhrada mzdy za dovolenou 1 400 Kč · 11 dnů

** náhrada mzdy za dovolenou 1 400 Kč · 1 den

Jak je vidět z uvedených výpočtů, v období, kdy slečně Veselé náležel vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, nebyl pokles příjmů tak dramatický. I když slečna Veselá dosahovala po svém převedení na novou práci nižších příjmů, rozdíl jí byl vyplacen prostřednictvím VPTM do téměř původní částky. Hrubé příjmy se snížily jen přibližně o 3 - 4 tisíce Kč a to vlivem redukce denního vyměřovacího základu. Jedinou výjimku v tomto období představuje měsíc únor, kdy příjem poklesl o 6 000 Kč. Toto však bylo způsobeno nízkým počtem pracovních dní v tomto kalendářním měsíci. Po zahájení pobírání peněžité pomoci v mateřství však již změna příjmů byla dosti znatelná. Hrubé příjmy se za toto období snížily v průměru o více než 12 000 Kč, jelikož výše peněžité pomoci v mateřství není procentním vyjádřením příjmů původních, nýbrž příjmů již jednou zredukovaných. Nejcitelnější snížení příjmů zaznamenala slečna Veselá současně s počátkem čerpání rodičovského příspěvku. Tento příspěvek byl o celých 24 000 Kč nižší než její předcházející hrubá mzda, činil tedy pouhých 31 % z její původní výše, to navíc za skutečnosti, že se slečna Veselá rozhodla jej čerpat v téměř nejvyšší možné měsíční částce.

V závislosti na výše zmíněných informacích, graf 4.16 názorně zobrazuje vývoj hrubých příjmů slečny Veselé v období pobírání jednotlivých dávek. Pro ukázkou je zde zakreslena také výše původních hrubých příjmů, která činila 35 000 Kč měsíčně.

Graf 4.16: Vývoj hrubých příjmů slečny Veselé v období říjen 2012 - prosinec 2013

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Jak je tedy z předcházejícího příkladu patrné, současně s narozením své dcery zaznamenala slečna Veselá rapidní snížení svých předcházejících hrubých příjmů. Jiná situace však nastala u příjmů čistých, tedy u příjmů, které slečna Veselá skutečně obdržela. Původní výše čisté mzdy činila 26 185 Kč, viz tabulka 4.12. Výši čistých příjmů ve sledovaném období zobrazuje následující tabulka č. 4.15. Pro výpočet čisté mzdy za měsíce říjen 2012 - březen 2013 byly využity tabulky č. 4.9. a 4.12.

Tab. 4.15: Výše čistých příjmů v období říjen 2012 - prosinec 2013

		Čistá mzda	VPTM	PPM	RP	Celkem
2012	Říjen	16 003 Kč	11 842 Kč	-	-	27 845 Kč
	Listopad	15 400 Kč	11 670 Kč	-	-	27 070 Kč
	Prosinec	15 870 Kč	12 028 Kč	-	-	27 898 Kč
2013	Leden	16 361 Kč	11 315 Kč	-	-	27 676 Kč
	Únor	14 194 Kč	11 368 Kč	-	-	25 562 Kč
	Březen	12 671 Kč*	-	10 136 Kč	-	22 807 Kč
	Duben	-	-	21 720 Kč	-	21 720 Kč
	Květen	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Červen	-	-	21 720 Kč	-	21 720 Kč
	Červenec	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Srpen	-	-	22 444 Kč	-	22 444 Kč
	Září	1 246 Kč*	-	20 996 Kč	-	22 242 Kč
	Říjen	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč
	Listopad	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč
	Prosinec	-	-	-	11 000 Kč	11 000 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

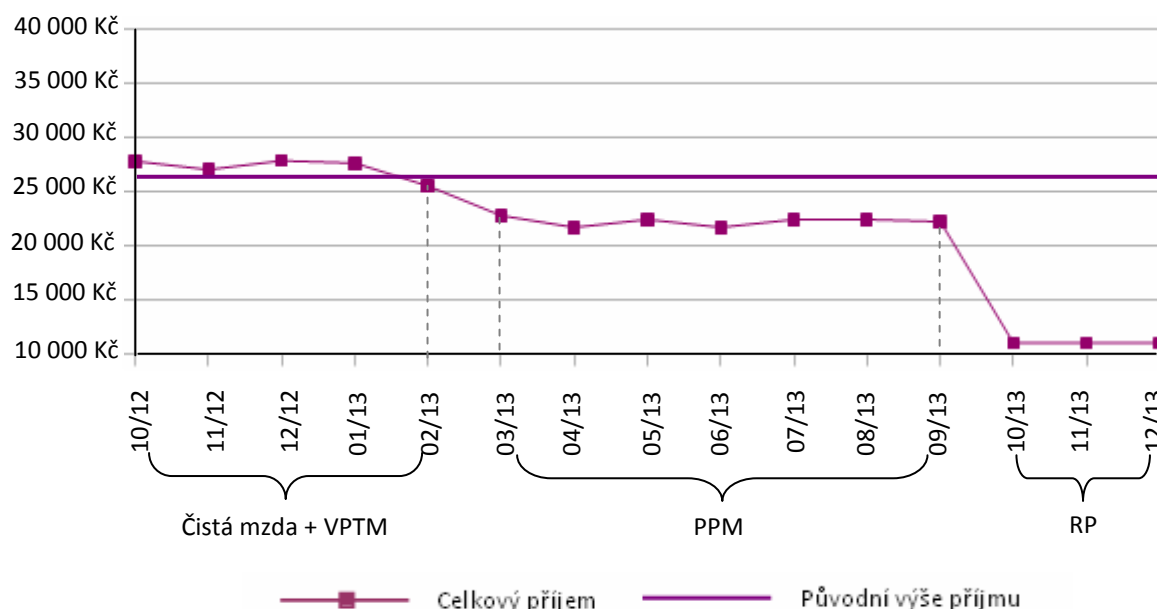
* čistá mzda za dovolenou

Jak ukazuje tento výčet čistých příjmů, tyto se oproti původní čisté mzdě změnily zcela jiným způsobem než hrubé příjmy oproti mzdě hrubé. Jak je již uvedeno, v období pobírání vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství poklesly celkové hrubé příjmy přibližně o 3 - 4 tisíce Kč, v tomto případě však došlo ve zmíněném období k nárůstu čistých příjmů. Zde je jednoduché vysvětlení této situace, pro názorný příklad bude použit měsíc říjen 2012. Rozdíl mezi výší jednotlivých hrubých mezd (původní a novou) činil 14 760 Kč. Tento byl snížen o částku vyplaceného vyrovnávacího příspěvku ve výši 11 842 Kč. Celková výše hrubých příjmů se tak snížila o 2 918 Kč oproti původní částce 35 000 Kč. V případě čistých příjmů je však již nutné počítat se srážkami z hrubé mzdy ve formě daně a pojistného. Jelikož se tyto srážky vypočítají jako určité procento z hrubé mzdy, byly v případě původní vyšší mzdy logicky vyšší a v případě nové nižší mzdy nižší. Rozdíl mezi čistými mzdami tak činil již jen 10 182 Kč. Tento rozdíl byl taktéž snížen o částku vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství ve výši 11 842 Kč. Rozdíl byl snížen o celou vyplacenou částku vyrovnávacího příspěvku (bez vlivu pojistného a daní), jelikož dávky nemocenského pojištění nepodléhají zdanění a tudíž ani odvodu pojistného, viz § 4 odst. 1 písm. h) zákona o daních z příjmů. Celkový rozdíl mezi původní výší čisté mzdy a výší nových čistých příjmů tak v tomto případě nebyl záporný, nýbrž kladný, a to v částce 1 660 Kč. Slečna Veselá tedy

reálně obdržela ještě více peněz než před samotným otěhotněním. Co se týká rozdílů příjmů po zahájení pobírání peněžité pomoci v mateřství, byla situace již obdobná jako v případě příjmů hrubých. Příjmy v podobě PPM a rodičovského příspěvku byly zahrnuty v plné vyplacené výši, jelikož nepodléhají zdanění ani odvodu pojistného, stejně jako vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, viz § 4 odst. 1 písm. h) - i). Snížení příjmů však již nebylo tak výrazné jako v předchozím případě, původní hrubá mzda totiž výše zmíněným odvodům podléhá. Peněžitá pomoc v mateřství tak byla nižší přibližně pouze o 4 000 Kč, rodičovský příspěvek pak přibližně o 15 000 Kč.

Také v tomto případě jsou všechny uvedené výpočty vyjádřeny graficky, viz graf č. 4.17.

Graf 4.17: Vývoj čistých příjmů slečny Veselé v období říjen 2012 - prosinec 2013

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Výše jednotlivých rozdílů mezi původní mzdou a následnými celkovými čistými a hrubými příjmy jsou názorně vyčísleny v příloze č. 4.

4.2.5 Možnost využití nepřímé finanční podpory

Dle úvodního zadání tohoto příkladu je zcela jasné, že slečna Veselá je v určitém období, konkrétně po dobu pobírání jednotlivých dávek, ochuzena o možnost využít nepřímé finanční podpory rodiny prostřednictvím daňových opatření. Manžel si nebude moci uplatnit

slevu na manželku bez vlastních příjmů, jelikož je slečna Veselá samoživitelkou, z tohoto titulu také nebude, po uvedené dobu čerpání dávek, existovat žádný zdanitelný příjem, z něhož by bylo možno si uplatnit daňové zvýhodnění na vyživované dítě.

Částečně odlišná situace by však nastala v okamžiku, jestliže by tato žena byla vdaná. Pan Veselý by si za rok 2013 mohl uplatnit alespoň daňové zvýhodnění na dítě, a to od měsíce dubna. Vliv této skutečnosti na výši jeho daňové povinnosti a na výši daňové povinnosti obou manželů dohromady dokládá tabulka č. 4.16. Předpokládaný hrubý měsíční příjem manžela činí 40 000 Kč. Výše zdanitelných příjmů paní Veselé za rok 2013, tedy výše její hrubé mzdy, je vypočtena na základě tabulky č. 4.14.

Tab. 4.16: Vliv uplatnění daňového zvýhodnění na dítě na výši daňové povinnosti pana Veselého v roce 2013

	Zdanění bez uplatnění zvýhodnění		Zdanění s uplatněným zvýhodněním	
	Manžel	Manželka	Manžel	Manželka
Hrubá mzda	480 000 Kč	55 160 Kč	480 000 Kč	55 160 Kč
Superhrubá mzda	643 200 Kč	73 914 Kč	643 200 Kč	73 914 Kč
Zaokrouhlený základ daně	643 200 Kč	73 900 Kč	643 200 Kč	73 900 Kč
Daň 15 %	96 480 Kč	11 085 Kč	96 480 Kč	11 085 Kč
Sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
Daň po slevě	71 640 Kč	0 Kč	71 640 Kč	0 Kč
Daňové zvýhodnění na dítě	0 Kč	0 Kč	- 10 053 Kč	0 Kč
Daň po uplatnění zvýhodnění	71 640 Kč	0 Kč	61 587 Kč	0 Kč
Daňová povinnost	71 640 Kč	0 Kč	61 587 Kč	0 Kč
Celková daňová povinnost	71 640 Kč		61 587 Kč	

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

Jak je vidět z tohoto výpočtu, daňovou slevu na manželku by si pan Veselý v roce 2013 uplatnit nemohl. Vlastní příjmy paní Veselé v tomto období totiž stanovenou hranici 68 000 Kč přesáhly. Všechny tyto příjmy činily, dle tabulky č. 4. 14, dohromady 177 064 Kč a sestávaly z hrubé mzdy (38 360 Kč), z náhrady mzdy za dovolenou (16 800 Kč) a z peněžité pomoci v mateřství (121 904 Kč). Nárok na tuto slevu by vznikl v roce 2014, jelikož by paní Veselá v tomto období pobírala pouze rodičovský příspěvek, který se však do vlastních příjmů nezapočítává, žádný jiný zdanitelný příjem by tedy neměla. Vliv této skutečnosti na zdanění manžela je propočten v tabulce č. 4.17. Samotný výpočet daňové povinnosti za rok

2014 je založen na předpokladu platnosti aktuální legislativy (tj. způsob výpočtu, výše daňových slev).

Tab. 4.17: Vliv uplatnění daňové slevy na manželku a daňového zvýhodnění na dítě na výši daňové povinnosti pana Veselého v roce 2014

	Zdanění bez uplatnění slevy a zvýhodnění	Zdanění s uplatněním slevy a zvýhodněním
Hrubá mzda	480 000 Kč	480 000 Kč
Superhrubá mzda	643 200 Kč	643 200 Kč
Zaokrouhlený základ daně	643 200 Kč	643 200 Kč
Daň 15 %	96 480 Kč	96 480 Kč
Sleva na poplatníka	- 24 840 Kč	- 24 840 Kč
Sleva na manželku	0 Kč	- 24 840 Kč
Daň po slevách	71 640 Kč	46 800 Kč
Daňové zvýhodnění na dítě	0 Kč	- 13 404 Kč
Daň po uplatnění zvýhodnění	71 640 Kč	33 396 Kč
Daňová povinnost	71 640 Kč	33 396 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování.

4.3 Návrh nových opatření

V současném systému sociálního zabezpečení, určeném rodinám s nezaopatřenými dětmi, spatřuje téměř každý obyvatel této republiky určité nedostatky, včetně samotných rodičů. Téměř jistě se ve velmi vážné finanční tísní často ocitají rodiče, kteří vychovávají své děti bez partnera. Měsíční výše jim poskytovaných dávek zdaleka nevystačuje mnohdy ani na základní potřeby. Jestliže si tyto osoby před narozením dítěte nevytvořily dostatečné finanční rezervy, je pro ně v mnoha případech prvních několik let života s dítětem velmi ekonomicky náročných. Z těchto důvodů je v následujícím textu obsaženo několik doporučení, jejichž zohledněním by se kvalita této finanční podpory v očích veřejnosti jistě o mnoho vylepšila. Doporučení se však netýkají výhradně poskytovaných dávek, jsou zde uvedeny také návrhy na změny v oblasti daní z příjmů.

Téměř všechna následující navrhovaná opatření jsou také prakticky aplikována na situaci slečny Veselé. Ve finančním vyjádření je zde tedy vždy propočten přínos přijatých návrhů pro tuto konkrétní rodinu. Výpočet v případě každého návrhu však bude proveden vždy samostatně, tedy bez vlivu ostatních navrhovaných změn.

4.3.1 Daňová opatření

Zcela jistě významným krokem, který by z daňového pohledu vedl ke zlepšení finanční situace rodin s dětmi, by bylo opětovné zavedení společného zdanění manželů, které mohlo být naposledy uplatněno za zdaňovací období roku 2007. Předpokladem pro jeho uplatnění však byla péče alespoň o jedno nezaopatřené dítě. Tento systém zdanění příjmů spočíval v rovnoměrném rozdělení celkového základu daně mezi oba manžele. Následně si každý z manželů mohl sám za sebe uplatnit nezdánitelné části základu daně a jednotlivé slevy na dani. Toto bylo výhodné zejména v případech, kdy například manželka měla pouze nízké příjmy nebo nedosahovala žádných zdánitelných příjmů z důvodu péče o malé dítě a manžel naopak vydělával hodně. Celkový zdánitelný příjem domácnosti byl rozdělen stejným dílem mezi oba partnery, manželka si tak díky tomuto kroku mohla uplatnit také například svou slevu na poplatníka, kterou by jinak neměla od čeho odečíst, jelikož jí žádná daňová povinnost nevznikla, v případě velmi nízkých příjmů byla mnohdy jen minimální. Manžel si svou slevu uplatnil také, současně se slevou na vyživovanou manželku, jestliže její příjmy nepřesahovaly stanovenou hranici. V celku se tak daňová povinnost domácnosti mohla snížit až o výši daňové slevy, kterou si díky tomuto uplatnila manželka. Ještě vyšších daňových úspor bylo dosahováno při zdanění příjmů progresivní daní. Jelikož manžel vydělával hodně, spadala část jeho příjmů do vyššího daňového pásma. Vlivem rozdělení se však výše příjmů snížila a mnohdy tak již vyššímu zdanění nepodléhala žádná částka, případně pouze minimální. Nad opětovným zavedením tohoto zdanění již dokonce vláda uvažuje³⁹. Pro názornou ilustraci daňových úspor vlivem společného zdanění manželů obsahuje příloha č. 5 bod a) výpočet daňové povinnosti obou manželů před a po zavedení společného zdanění, a to jak u rovného, tak u progresivního způsobu zdanění příjmů. Uvedený výpočet vychází ze zadání předcházejícího příkladu, je však také předpokládáno, že slečna Veselá žije s otcem své dcery a je za něj provdaná. Při měsíční mzdě pana Veselého ve výši 40 000 Kč, by v případě zavedení společného zdanění manželů dosáhla tato rodina za rok 2013 daňové úspory ve výši 13 770 Kč. Při progresivním způsobu zdanění by částka ušetřené daně činila 25 080 Kč. Podrobněji tedy viz příloha č. 5 bod a).

V případě, že by návrh společného zdanění manželů nebyl přijat, existuje ještě jiný způsob, který by daňovou povinnost manželů také dokázal snížit. Jedná se o situaci,

---

³⁹ ČSSD chce vrátit společné zdanění manželů. *iDNES.cz – zprávy, kterým můžete věřit*[online]. Praha, 2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/plany-cssd-a-spolecne-zdaneni-manzelu-d8d-/ekonomika.aspx?c=A130318_125600_ekonomika_spi>.

kdy oba manželé alespoň po část roku pracují, avšak jeden z nich (nejčastěji žena) nedosahuje dostatečně vysokých příjmů, aby mu bylo umožněno uplatnit daňovou slevu na poplatníka v plné výši. Aby mohl v současnosti poplatník uplatnit plný odpočet této slevy, musel by dosahovat měsíčních příjmů ve výši přibližně 10 300 Kč nebo celkových ročních příjmů ve výši 123 600 Kč, přitom by si však již nesměl uplatnit žádné nezdánitelné části základu daně (například darování krve, penzijní připojištění nebo životní pojištění atd.). Někteří lidé však dosahují mezd nebo příjmů nižších, a proto jsou tedy o část neuplatněné daňové slevy ochuzeni. Zmiňovaný návrh spočívá v řešení, že část neuplatněné daňové slevy z důvodu nízkého příjmu by mohla být uplatněna druhým z manželů, za předpokladu, že tento má dostatečně vysoké příjmy. Podrobný příklad, dokládající výši daňových úspor v případě dříve zvolené rodiny, je zobrazen taktéž v příloze č. 5 bod b). Vlivem tohoto návrhu by rodina v roce 2013 dosáhla úspory na daních v částce 13 755 Kč.

V podstatě tentýž postup by se mohl týkat také nezdánitelných částí. V případě, že by jeden z manželů dosáhl za zdaňovací období tak nízkého zdanitelného příjmu, který by mu neumožnil plně si odečíst nezdánitelnou část základu daně (například žena na rodičovské dovolené, která si jednorázově přivydělá), tato by mohla být odečtena od základu daně druhého z manželů. Možnost snížení základu daně o tyto nezdánitelné části s sebou ve svém důsledku přináší snížení daňové povinnosti celé domácnosti (tj. obou manželů dohromady). Jestliže jsou podmínky pro uplatnění splněny, mělo by být povoleno snížit o tyto části základ daně druhého z manželů. Snížení daňové povinnosti celé domácnosti by tedy zůstalo zachováno. Přijetí tohoto, stejně tak jako předcházejícího návrhu, by mělo být podpořeno také z toho důvodu, že i v případě dostatečných příjmů obou těchto manželů, by stát příslušnou částku daně stejně neobdržel, právě z titulu plného uplatnění těchto slev a nezdánitelných částí. Pro státní rozpočet by tedy tento návrh žádné snížení příjmů neznamenal. Podrobný příklad, dokládající výši takto dosažených daňových úspor, je propočítán v příloze č. 5 bod c). Rodina Veselých by v tomto případě, dle zadání daného příkladu, za rok 2013 ušetřila celkem 25 590 Kč.

Z pohledu rodičů samoživitelů by však ani jeden z uvedených návrhů nebyl pro tuto skupinu osob přínosný. Řešením by však mohlo být promítnutí této životní situace do výše daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Tato sleva se v současné době pohybuje v částce 13 404 Kč za rok. V případě samoživitelů by však mohla být navýšena alespoň o polovinu své hodnoty, tedy na 20 112 Kč za kalendářní rok (při měsíční výši zvýhodnění 1 676 Kč). Měsíčně by se tak daňová povinnost rodiče snížila zhruba o 500 Kč. V případě slečny Veselé,

tedy při zachování původní varianty zadání příkladu, která by se ihned po ukončení čerpání rodičovského příspěvku navrátila do zaměstnání, by výše zmíněná úprava znamenala zvýšení vyplaceného daňového bonusu z původní částky 3 069 Kč na novou hodnotu 9 777 Kč (při předpokladu platnosti současné legislativy i v roce 2015). Výpočet tohoto příkladu je uveden v příloze č. 5 bod d).

4.3.2 Změny v oblasti dávek

Jelikož návrhů na změny v dávkové oblasti je daleko více než v předcházejícím případě a téměř každá změna se navíc týká jiné dávky, budou tyto následně rozčleněny do samostatných kategorií.

Úprava peněžité pomoci v mateřství

Z dávek nemocenského pojištění se jeví jako problematická zejména peněžitá pomoc v mateřství, respektive délka jejího poskytování. V průběhu období pobírání této dávky nedojde ani u žen s vyššími předcházejícími příjmy k dramatickému poklesu finančních prostředků, jak je ostatně vidět z grafu č. 4.17. Necelý půlrok po narození dítěte tedy matky mnohdy ještě nemusejí řešit akutní nedostatek peněz. Naopak po zahájení čerpání rodičovského příspěvku se jejich finanční situace velmi často rapidně zhorší. Nejvíce toto zaznamenají především ženy, které před otěhotněním dosahovaly vyšších příjmů. Návrh na změnu v oblasti této dávky spočívá v prodloužení délky jejího vyplácení. Peněžitá pomoc by tedy neměla být vyplácena pouze do 22 týdnů věku dítěte, případně do 31 týdnů, ale až do konce prvního roku jeho života. Zdůvodnění tohoto návrhu je jednoduché. Výdaje na dítě jsou zejména v prvním roce jeho života vysoké. Malé miminko rychle roste, je zapotřebí mu tedy často nakupovat větší oblečení, zanedbatelná není ani finanční částka vynakládaná na dětskou výživu či pleny. Všechny tyto náklady se tedy z nízké částky rodičovského příspěvku hradí jen velice obtížně. Zejména jedná-li se o rodiče samoživitele. Pro osoby účastnící se nemocenského pojištění by tento způsob poskytování dávky byl také jistě spravedlivější. Jiná dávka nemocenského pojištění - nemocenské, je v případě vážné nemoci také vyplácena po delší časové období, nemocní jsou tudíž finančně zabezpečeni téměř po celou dobu své nemoci. Narozdíl od PPM, která je ženě poskytována pouze párkrát v jejím životě, je navíc možno nemocenské čerpat prakticky nespočetněkrát. Někdo tedy může za celý život na nemocenském získat daleko vyšší finanční částku než žena prostřednictvím peněžité pomoci v mateřství, a to i kdyby byla těhotná například pětkrát.

Porodí-li žena v současné době dítě, je za tento čin prakticky potrestána prostřednictvím výrazného poklesu financí, a to i přes skutečnost, že vlastně vychovává budoucího daňového poplatníka, který bude jednoho dne pro stát přínosem.

Toto navrhované prodloužení poskytování peněžité pomoci v mateřství by konkrétně pro Slečnu Veselou znamenalo, že tuto dávku bude pobírat ve výši 724 Kč za kalendářní den v období od března 2013 do dubna 2014, tedy do měsíce, ve kterém její dcera dosáhne věku jednoho roku. Namísto původní celkové částky peněžité pomoci v mateřství ve výši 142 904 Kč, by jí dle tohoto návrhu byla vyplacena dávka v celkové výši 294 668 Kč⁴⁰. Rodičovský příspěvek by slečně Veselé začal být vyplácen až od května 2014.

Porodné

Další dávka, která by měla být mírným způsobem upravena, je porodné. Současná podoba jeho poskytování pouze na první narozené dítě je namístě. Ve většině případů je tato dávka využívána zejména na nákup nutné, finančně nákladnější výbavičky pro novorozence, např. postýlka či kočárek. Jestliže rodiče plánují do budoucna další děti, tyto věci si tedy většinou ponechávají. Navrhovaná úprava spočívá v navýšení hranice příjmů, při jejímž překročení již nárok na porodné nevzniká, a to i za předpokladu, že se o první narozené dítě jedná. Dnes se tato hranice pohybuje na úrovni 2,4násobku životního minima rodiny. Například matka, která je samoživitelkou, ztratí nárok na porodné v okamžiku, když její průměrné příjmy překročí hranici 11 712 Kč⁴¹. Je vidět, že tato suma jistě není nijak závratná a že v této finanční situaci by se porodné matce dítěte více než hodilo. Posun této hranice by mohl být proveden buď úpravou násobku životního minima alespoň na 3násobek, anebo zvýšením samotných částek životního minima, a to přibližně o 1,5násobek částky, o kterou bylo životní minimum navýšeno na přelomu let 2011 a 2012. Nově navrhované částky životního minima jsou uvedeny v tabulce č. 4.18.

---

⁴⁰ Při předpokladu pobírání této dávky v délce 6 týdnů před porodem.

⁴¹ Životní minimum domácnosti = 3 140 Kč (matka) + 1 740 Kč (dítě) = 4 880 Kč · 2,4 = 11 712 Kč

Tab. 4.18: Návrh na zvýšení částek životního minima

Kategorie	Částka životního minima	
	Současná	Navrhovaná
Jednotlivec	3 410 Kč	3 840 Kč
První společně posuzovaná osoba*	3 140 Kč	3 530 Kč
Druhá a další společně posuzovaná osoba*	2 830 Kč	3 180 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1 740 Kč	1 950 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 6 - 15 let	2 140 Kč	2 410 Kč
Nezaopatřené dítě ve věku 15 - 26 let	2 450 Kč	2 750 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování.

* Nesmí se jednat o nezaopatřené dítě.

V současné době může také velmi snadno dojít k situaci, že vlivem nějakého mimořádného příjmu ztratí nárok na porodné také rodina, která by jinak stanovené podmínky splňovala, jelikož je tato dávka vyplácena na základě příjmů pouze za jedno kalendářní čtvrtletí, které předchází narození dítěte. Změna by tedy měla být provedena také v této oblasti, a to prodloužením rozhodného období alespoň na dvě předcházející kalendářní čtvrtletí. Tímto krokem by se tedy obdržené mimořádné příjmy rozložily do delšího časového období a zároveň by tak došlo ke snížení průměrných příjmů. Mnoho rodin by tak díky tomuto řešení o porodné nepřišlo.

Co se týká samotné slečny Veselé, výše zmíněné návrhy by konkrétně v jejím případě přínosné nebyly. Vlivem prodloužení rozhodného období na měsíce říjen 2012 - březen 2013 by samozřejmě došlo ke změně průměrných příjmů, z původní částky 27 604 Kč by se snížily na 26 476 Kč⁴². Avšak i tato hodnota by nadále převyšovala maximální stanovenou hranici, ať už by byla vypočtena jakýmkoli navrhovaným způsobem. V případě zvýšení násobku životního minima na 3násobek, by se nová hranice příjmů, v případě slečny Veselé, pohybovala ve výši 14 640 Kč⁴³. Jestliže by došlo ke zvýšení částek životního minima, výše průměrných příjmů by nesměla přesáhnout částku 13 152 Kč⁴⁴.

Změny v poskytování rodičovského příspěvku

V případě rodičovského příspěvku by úprava této dávky měla být provedena prostřednictvím navýšení celkové poskytované částky, ze současných 220 000 Kč alespoň

⁴² Pro tento výpočet byly příjmy za uvedené období získány z tabulky č. 4.15. Celkové příjmy za říjen 2012 - březen 2013 tak činily 158 858 Kč. Průměr příjmů za tyto dvě čtvrtletí tedy činí 26 476 Kč.

⁴³ Životní minimum domácnosti = 3 140 Kč (matka) + 1 740 Kč (dítě) = 4 880 Kč · 3,0 = 14 640 Kč

⁴⁴ Životní minimum domácnosti = 3 530 Kč (matka) + 1 950 Kč (dítě) = 5 480 Kč · 2,4 = 13 152 Kč

na 260 000 Kč. Taktéž by měla být zohledněna péče o více malých dětí současně. Když se dnes narodí v rodině více dětí v dostatečném časovém rozmezí, náleží rodičovský příspěvek na každé toto dítě. Jestliže se však rodiče současně starají například o dvojčata, příspěvek obdrží pouze na jediné dítě a jsou tedy oproti jiným rodinám o část peněz ochuzeni. Navíc je jistě dost velký rozdíl živit jedno nebo dvě děti z částky ve výši například 7 000 Kč měsíčně, obzvlášť v případě, že je rodič samoživitel. Při současné péči o dvě a více dětí do čtyř let věku by tedy měla být celková poskytovaná výše rodičovského příspěvku navýšena alespoň na 1,5násobek obvyklé hodnoty, tedy na 390 000 Kč, respektive 330 000 Kč (při současné částce 220 000 Kč).

Dále by také mělo dojít k odstranění závislosti maximální měsíční výše příspěvku na výši předcházejícího příjmu. Když už jednou rodiči určitá výše dávky náleží, nemělo by záležet na tom, jak rychle ji vyčerpá. I když by to například znamenalo, že v některých případech budou rodiče pobírat dávku ve vyšší částce než byly jejich dřívější příjmy. Toto řešení by zcela jistě přineslo užitek zejména nízkopříjmovým rodinám, které byly právě z důvodů svých dřívějších malých příjmů odkázány na rodičovský příspěvek také v nízké výši. Jedinou omezující podmínkou, která by měla být zachována, by bylo čerpání této dávky alespoň v minimální délce jeden a půl roku (18 měsíců), tedy velmi podobně, jako je tomu dnes (19 měsíců). Vzhledem k předcházejícímu návrhu, který se týkal navýšení celkové poskytované částky, by se také zvýšila maximální měsíční výše příspěvku. Ze současných 11 500 Kč by došlo k jejímu navýšení přibližně na 14 400 Kč (21 600 Kč při zohlednění péče o více dětí současně).

Z pohledu slečny Veselé, by výše zmiňované změny znamenaly navýšení měsíční vyplácené částky rodičovského příspěvku. Aktuálně poskytovanou částku 220 000 Kč se rozhodla vyčerpat během 20 měsíců. Měsíčně jí tedy vznikl nárok na dávku ve výši 11 000 Kč. Po provedení navrhovaných změn by jí nově bylo umožněno vyčerpat částku 260 000 Kč. Při zachování délky čerpání příspěvku, by výše měsíční dávky činila 13 000 Kč. Příjem slečny Veselé by tedy měsíčně vzrostl o 2 000 Kč. Co se týká zohlednění péče o více dětí současně, jestliže by se slečně Veselé namísto jedné dcery narodily děti dvě, došlo by k navýšení celkové vyplácené částky rodičovského příspěvku z 260 000 Kč na 390 000 Kč. Při předpokladu pobírání dávky ve lhůtě 20 měsíců by měsíční výše příspěvku v tomto případě činila 19 500 Kč.

Co se dále týká této dávky, bylo by také jistě vhodné zavést maximální možnou hranici u přivýdělku. V současnosti se běžně stává, že rodič malého dítěte při rodičovské dovolené vydělává mnohdy nemalé částky, přesto však pobírá současně také rodičovský příspěvek, i když by jej z finančního hlediska vůbec nepotřeboval. Toto se jistě stává v dosti častém počtu případů. Jestliže si někdo na rodičovské dovolené vydělá například 15 000 Kč měsíčně (samoživitelé 20 000 Kč), není vzhledem ke své finanční situaci nutně odkázán na výplatu sociálních dávek, které by měly být určeny těm nejpotřebnějším. Zavedením příjmové hranice v uvedených výších by tedy docházelo k ušetření části finančních prostředků, které jsou vynakládány na výplatu této dávky. Tyto by tedy následně mohly být využity například při financování již zmíněného navýšení celkové poskytované částky rodičovského příspěvku.

Přídavek na dítě

Co se týká přídavku na dítě, nejvíce užítu by zřejmě přinesl odlišný způsob stanovení rozhodného období, respektive jeho samotné délky. Tato dávka je rodičům dětí poskytována vždy s účinností od podzimu, avšak na základě příjmů z předcházejícího kalendářního roku. Běžně tedy dochází k situacím, kdy například oba rodiče po dlouhá léta pracují, avšak na podzim jeden z nich práci ztratí. Tímto tedy rodině výrazným způsobem poklesnou příjmy, jejichž nová výše by nárok na přídavek na dítě zakládala. V období hledání nového zaměstnání by tedy jistě tuto finanční výpomoc rodiče uvítali. Jelikož však v předcházejícím roce dosahovali vyšších výdělků, na dávku proto nárok nevznikne. Může se však také stát opak. Rodiče dítěte dohromady dosahují nízkých příjmů, které splňují 2,4násobek životního minima, následně však jeden z nich nebo dokonce oba nastoupí do mnohem lépe placeného zaměstnání. Z titulu dřívějších nízkých příjmů je této rodině následně od podzimu vyplácen přídavek na dítě, nová finanční situace by však toto již nutně nevyžadovala. Z uvedeného je tedy patrné, že ne všichni rodiče dostávají dávky přesně v tom období, kdy by je potřebovali nejnutněji. Bylo by tedy mnohem jistě vhodnější upravit délku rozhodného období, například na předcházející kalendářní čtvrtletí nebo alespoň pololetí. Jestliže by potřebná rodina v uvedeném období získala nějaký mimořádně vysoký příjem, ztratila by nárok na dávky pouze na tři následující měsíce (případně na šest), ne na celý rok. I když by tato změna zcela určitě znamenala vyšší administrativní náročnost na vyřízení všech žádostí, jelikož by se výše rozhodného příjmu pro nárok na dávku nově zjišťovala čtyřikrát nebo dvakrát ročně, jistě by tento krok uvítalo mnoho rodičů.

Jelikož je pro nárok na přídavek na dítě vyžadováno nepřesáhnutí hranice 2,4násobku životního minima rodiny, tedy stejné částky jako u porodného, mělo by také v tomto případě dojít k jejímu zvýšení, a to stejným způsobem. Podrobný popis této změny již tedy není nutné znovu opakovat, jelikož je uveden výše.

Stejně jako tomu bylo v případě porodného, také všechny tyto návrhy by na situaci slečny Veselé nic nezměnily. I když by došlo ke zvýšení rozhodné hranice příjmů a k úpravě rozhodného období pro zjišťování výše příjmů, nárok na přídavek na dítě by jí stejně nevznikl z důvodu překročení stanovené částky. Nová hranice rozhodných příjmů by shodně jako u porodného činila 14 640 Kč, za předpokladu zvýšení násobku životního minima na 3násobek, anebo 13 152 Kč v případě navýšení samotných částek životního minima. Co se týká zjišťování výše příjmů, předpokládejme, že toto by se uskutečnilo v měsíci říjnu 2013. V případě rozhodného období v délce jednoho předcházejícího kalendářního čtvrtletí, tedy měsíců červenec - září 2013, příjmy slečny Veselé v této době činily 67 130 Kč, průměrný příjem pak 22 374 Kč. Jestliže by rozhodné období zahrnovalo předcházející kalendářní pololetí, v tomto případě měsíce duben - září 2013, celkové příjmy činily 133 014 Kč, průměrný příjem se v této situaci tedy pohyboval na úrovni 22 169 Kč.

Samotná výplata této dávky by však měla být podmíněna zaměstnáním rodičů. Bylo by více než vhodné stanovit určitou časovou lhůtu, například jeden rok, do jejíhož uplynutí by nezaměstnaní rodiče dítěte byli nuceni najít si novou práci. Většina jistě bude souhlasit s tím, že za uvedenou dobu si je každý normální, zdravý člověk schopen najít alespoň nějaké zaměstnání, třeba i jen krátkodobé. U samoživitelů by tato lhůta mohla být prodloužena například na rok a půl. Osamocený rodič, navíc mnohdy s malým dítětem, si přece jen hledá vhodné zaměstnání poněkud hůře. Jestliže by byl jeden z rodičů dítěte nebo rodič samoživitel nezaměstnaný déle než po tuto dobu, měla by být výše poskytované dávky snížena na polovinu. V případě obou nepracujících rodičů po stejně dlouhou dobu (u úplných rodin) nebo v případě samoživitele, který není zaměstnán déle než 3 roky, by mělo dojít k odejmutí dávky celé. Toto by se přirozeně netýkalo nemocných či postižených osob a rodičů na mateřské nebo rodičovské dovolené. Za zaměstnání by se rovněž považoval také výkon samostatně výdělečné činnosti. Výše zmíněný návrh by zcela jistě zvýšil ochotu některých obyvatel pracovat, zejména pobírají-li přídavek na více dětí. V současné době se totiž bohužel lze velmi snadno setkat s osobami, které nepracují třeba i pět a více let a jejich příjem tvoří z velké části právě státem vyplacené dávky. Zcela určitě velmi početná skupina obyvatel bude souhlasit s názorem, že v případě osob, které mají nízké příjmy jen z toho důvodu,

že se jim pracovat nechce, není povinností ostatních daňových poplatníků je v této nečinnosti podporovat a prostřednictvím přídatku na dítě se podílet na obživě jejich potomků. Ušetřené finanční prostředky by zcela jistě přinesly mnohem větší užitek těm, kteří se pracovat snaží po celý život, avšak různé okolnosti (například dosažené vzdělání, schopnosti, dovednosti atd.) jim neumožňují dosahovat dostatečně vysokých výdělků k patřičnému zajištění své rodiny.

4.3.3 Návrh financování

Je zcela zřejmé, že zavedení všech výše zmíněných změn do praxe by vyžadovalo také navýšení celkových výdajů na poskytované dávky. Tuto situaci by tedy bylo jistě nutno nějakým způsobem napravit. Zde je proto uveden návrh možného řešení, především z oblasti nemocenského pojištění, jehož přijetí by sice zcela jistě veškeré nově vzniklé výdaje nepokrylo, avšak mělo by za následek určitě nemalé navýšení státních příjmů.

Nemocenské pojištění je v současnosti dobrovolně odváděno osobami samostatně výdělečně činnými a povinně zaměstnavateli z mezd svých zaměstnanců. Sami zaměstnanci tedy žádné pojistné neplatí. Jistě velice významným zdrojem příjmů by bylo zavedení povinné platby pojistného, a to jak pro osoby samostatně výdělečně činné, tak také pro samotné zaměstnance, ve výši 1 % z hrubé mzdy (u zaměstnanců) nebo ve výši 3,3 % ze stanovené výše základu daně (v případě OSVČ). U osob samostatně výdělečně činných by tak došlo k nárůstu sazby pojistného, a to z důvodu vyrovnaní této hodnoty s úrovní pojistného placeného zaměstnanci a zaměstnavateli dohromady (tj. 1 % zaměstnanec a 2,3 % zaměstnavatel). Při předpokladu průměrné mzdy v České republice na přibližné úrovni 25 000 Kč by jednoprocentní sazba znamenala odvod pojistného ve výši pouhých 250 Kč na jednoho pracovníka. Z pohledu zaměstnance by tedy jistě nešlo o nijak dramatickou částku, celková suma vybraného pojistného by se však zvyšovala v průměru o 25 milionů Kč za každých 100 tisíc pracujících obyvatel. Při celkovém počtu pracujících lidí v zemi by se konečná měsíční částka jistě pohybovala v řádech stamilionů, zcela bezesporu by dokonce přesáhla hranici jedné miliardy. Velmi významnou sumu by tvořil zcela jistě také příjem vybraný prostřednictvím pojistného od osob samostatně výdělečně činných. I za předpokladu, že by každá OSVČ odváděla pojistné pouze z minimálního vyměřovacího základu, který je v dnešní době stanoven ve výši 5 000 Kč měsíčně, vybraná částka měsíčního pojistného by činila 16 a půl milionu Kč za každých 100 tisíc OSVČ.

Co se týká financování dávek státní sociální podpory, návrhy na ušetření v dané oblasti, tzn. získání alespoň určité části nezbytných finančních prostředků, byly popsány již u příslušných dávek. Jde především o stanovení maximální hranice výdělku při pobírání rodičovského příspěvku a o povinnost rodičů pracovat v případě přídatku na dítě. Rodičům, kteří by nové podmínky nesplnili, by dále dávka nenáležela. Takto uspořené finanční prostředky (jistě by se nejednalo o zanedbatelnou částku) by tedy následně mohly být využity při financování alespoň některých uvedených návrhů.

5 ZÁVĚR

Rodina jako nejstarší a nejvýznamnější jednotka celé společnosti si v průběhu let prošla nespočetnými proměnami. Význam rodiny je pro každý stát veliký, zejména z pohledu její reprodukční a ekonomické funkce. Z těchto důvodů většina vyspělých zemí rodinu chrání a jsou podnikána nejrůznější opatření směřující k její finanční podpoře. Stejný přístup zaujímá také Česká republika. V naší zemi je tato pomoc určena zejména rodinám s nezaopatřenými dětmi a je realizována prostřednictvím daňových opatření, takzvaná nepřímá finanční podpora, a prostřednictvím dávek ze systému státní sociální podpory, tedy přímá finanční podpora. V obou těchto oblastech došlo za posledních několik let k řadě změn, společně se změnami v příslušné legislativě. Největší rozdíly oproti minulosti lze nalézt především u poskytovaných dávek.

Cílem této diplomové práce bylo charakterizovat a popsat jednotlivé způsoby finanční podpory rodiny v souvislosti s narozením dítěte, provést analýzu této podpory prostřednictvím praktického příkladu a na základě všech zjištěných poznatků navrhnout nová vhodná opatření.

V první kapitole byl krátce popsán význam rodiny a byly zde uvedeny také směry jejího vývoje od nejstarších dob až po současnost. Následně byly krátce představeny způsoby finanční podpory rodiny, hlavní zájem byl zde zaměřen především na daňová opatření. Následující část diplomové práce byla věnována popisu jednotlivých poskytovaných dávek, a to jak ze systému nemocenského pojištění, tak ze systému státní sociální podpory. Byly zde uvedeny také nejdůležitější zaznamenané změny v této oblasti od roku 2009. Zaměření závěrečné kapitoly bylo především praktické. Úkolem dotazníkového šetření bylo zejména zjistit využívání jednotlivých dávek v praxi, v okruhu širší veřejnosti. Následující komplexní příklad byl zaměřen na analýzu všech dříve popisovaných dávek z hlediska situace konkrétní rodiny. Na základě zjištěných poznatků, zejména na základě znalosti podmínek nároku na jednotlivé druhy dávek a postupu při jejich výpočtu, bylo dosaženo názoru, že podpora rodin s nezaopatřenými dětmi je ze současného pohledu mnohdy nedostatečná nebo nesprávně nastavená. Z tohoto titulu bylo v samotném závěru práce navrženo několik doporučení na provedení změn v celé oblasti finanční podpory, které by, dle subjektivního názoru, měly vést k jejímu zkvalitnění. Tyto návrhy byly podpořeny také výpočty, uvedenými v příslušné příloze.

Analýzou historického vývoje finanční podpory bylo zjištěno, že v průběhu let docházelo v mnoha oblastech k nejrozličnějším změnám podmínek pro nárok na uvedené druhy dávek. Tyto změny však v některých případech nebyly pro rodiče zrovna kladné. K nejpatrnějšímu zpřísnění podmínek došlo zejména u porodného, snížení celkové vyplacené částky však zaznamenal také například rodičovský příspěvek. Kdybychom se však ohlédlí ještě o něco dále do minulosti, zjistili bychom, že okruh rodičů, pobírajících v současnosti některé z dávek, se oproti dřívější době značně zúžil. Pokračování tohoto trendu v budoucnosti je také více než jisté. Hlavním důvodem této skutečnosti je zcela jistě snaha o snižování schodku státního rozpočtu nebo alespoň jeho další neprohlubování. Je však zřejmé, že pokus ušetřit právě v této oblasti není zcela vhodný. Vládní představitelé naší země by měli nalézat jiné způsoby k řešení této situace, namísto omezování dávek vyplácených rodinám s malými dětmi. Je také třeba si uvědomit, že ne všichni rodiče pobírající dané dávky se mohou při výchově svých dětí spolehnout na pomoc druhého partnera. Tito samoživitelé se tak mnohdy ocitají v nelehké ekonomické situaci. Jak vyplývá z výsledků dotazníku, často také ani nemají nárok na výplatu některých dávek. Nejkritičtější situace nastala zřejmě při zkoumání nároku na peněžitou pomoc v mateřství, kdy tato dávka nenáležela až 40 % všech dotazovaných samoživitelů. Na základě této skutečnosti tedy tito rodiče následně neměli ani možnost zvolit si délku čerpání rodičovského příspěvku, který jim byl od desátého měsíce věku dítěte poskytován pouze v částce 3 800 Kč měsíčně. I pro osamělého člověka by z tohoto příjmu bylo téměř nemožné vyžít, ne tak pro toho, kdo se navíc stará o malé dítě. Nejednalo se však pouze o samoživitele, kdo neměl ve velké míře nárok na výplatu dávek. Stanovené podmínky, zejména pro nárok na testované dávky, nesplňovalo také velké procento rodin úplných. Neznamená to však, že by tyto rodiny příslušné dávky nepotřebovali, jelikož danou hranici příjmů přesáhly, častokrát byla totiž tato částka překročena pouze minimálně. Nedá se tedy říci, že by celý systém finanční podpory rodin byl nastaven zrovna optimálním způsobem. Často se v praxi stává, že potřební na dávky vlivem nějaké mimořádné situace nedosáhnou (kupříkladu mimořádné překročení příjmu při zjišťování nároku na porodné), pobírají je naopak ti, jejichž finanční situace má do špatné velmi daleko (například rodičovský příspěvek).

Velice vhodným krokem, který by zcela jistě většina rodičů uvítala, by bylo zrealizování alespoň některých návrhů, zmíněných v poslední kapitole. Z daňové oblasti je to zejména zavedení společného zdanění manželů nebo zvýšení daňového zvýhodnění na dítě pro samoživitele. Co se týká poskytování jednotlivých dávek, největší přínos

by s sebou jistě neslo prodloužení délky poskytování peněžité pomoci v mateřství, navýšení částky rodičovského příspěvku a mimo jiné také zohlednění péče o více malých dětí současně při vyplácení této dávky.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. 352 s. ISBN 978-80-247-3724-9.
- [2] BECK, Petr, NIEDERLE, Petr, HACAPERKOVÁ, Dana a Jarmila KRÁLOVÁ. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1. 5. 2012*. Olomouc: ANAG, 2012. 447 s. ISBN 978-80-7263-744-7.
- [3] BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, KEPKOVÁ, Michaela a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora - s komentářem a příklady*. 14. aktual. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 223 s. ISBN 978-80-7263-739-3.
- [4] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- [5] KREBS, Vojtěch et al. *Sociální politika*. 5. přeprac. a aktual. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 544 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
- [6] KŘÍŽKOVÁ, Alena, DUDOVÁ, Radka, HAŠKOVÁ, Hana, MAŘÍKOVÁ, Hana a Zuzana UHDE. *Práce a péče*. Praha: SLON, 2008. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.
- [7] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.
- [8] VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.
- [9] ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných s komentářem a příklady k 1. 1. 2012*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 151 s. ISBN 978-80-7263-735-5.

Právní předpisy

- [10] Nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.

- [11] Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 396/2008 Sb., kterým se vyhlašuje pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2009.
- [12] Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 354/2009 Sb., kterým se vyhlašuje pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2010.
- [13] Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 293/2010 Sb., kterým se vyhlašuje pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2011.
- [14] Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 310/2011 Sb., kterým se vyhlašuje pro účely nemocenského pojištění výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2012.
- [15] Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů.
- [16] Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- [17] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.
- [19] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 428/2008 Sb.
- [20] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 326/2009 Sb.
- [21] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 370/2011 Sb.
- [22] Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
- [24] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 261/2007 Sb.
- [25] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 326/2009 Sb.

- [26] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 347/2010 Sb.
- [27] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 366/2011 Sb.
- [28] Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- [29] Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.
- [30] Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve vyhlášeném znění.
- [31] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- [32] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve vyhlášeném znění.
- [33] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 362/2009 Sb.
- [34] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 166/2010 Sb.
- [35] Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 470/2011 Sb.
- [36] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- [37] 10/13 Návrh zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině; T: 11.2.2013. *Hospodářská komora České republiky* [online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW: <<http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/10-13-navrh-zakona-o-poskytovani-sluzby-pece-o-dite-v-detske-skupine-t-11-2-2013.aspx>>.
- [38] CIA - The World Factbook. *Welcome to the CIA Web Site: Central Intelligence Agency* [online]. Washington, D.C., 2013-01-09. ISSN 1553-8133. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2127rank.html>>.
- [39] Česká republika od roku 1989 v číslech. *Český statistický úřad* [online]. Praha, © 2013. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989>.

- [40] ČSSD chce vrátit společné zdanění manželů. *iDNES.cz – zprávy, kterým můžete věřit*[online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/plany-cssd-a-spolecne-zdaneni-manzelu-d8d-/ekonomika.aspx?c=A130318_125600_ekonomika_spi>.
- [41] Dávky nemocenského pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/davky/davky-nemocenskeho-pojisteni.htm>>.
- [42] *eMimino.cz - těhotenství, děti* [online]. © 2013. Dostupný z WWW: <<http://www.emimino.cz/>>.
- [43] International Programs - World Population: 1950-2050. *United States Census Bureau* [online]. Suitland, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.census.gov/population/international/data/idb/worldpopgraph.php>>.
- [44] KLIMÁNKOVÁ, Gabriela. Ministerstvo plánuje novou daňovou slevu. Komu pomůže?. *Měsíc.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. Praha, 2013. ISSN 1213-4414. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/ministerstvo-planuje-novou-danovou-slevu-komu-pomuze/>>.
- [45] KUČERA, Petr. Daňová sleva na manželku ušetří 25 tisíc. Tady je návod. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW:<<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/dane/clanek.phtml?id=730218>>.
- [46] KUČERA, Petr. Nová daňová sleva pomůže rodičům malých dětí. *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje* [online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW: <http://aktualne.centrum.cz/finance/rodina/clanek.phtml?id=769279#utm_source=centrumHP&utm_medium=financebox&utm_term=position-2>.
- [47] *Moje těhotenství.cz - můj těhotenský deníček* [online]. © 2000 - 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.mojetehotenstvi.cz/>>.
- [48] MPSV.CZ : Nemocenské pojištění. *MPSV.CZ : Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/7>>.

- [49] MPSV.CZ : Státní sociální podpora. *MPSV.CZ : Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/2>>.
- [50] Nemocenská statistika. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/nemocenska-statistika/>>.
- [51] Nemocenské pojištění OSVČ – platby a vazba na DP. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/platba-pojistneho/nemocenske-pojisteni-osvc--platby-a-vazba-na-dp.htm>>.
- [52] Obecné informace. *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha, 2013 . Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>>.
- [53] Population Clock. *United States Census Bureau* [online]. Suitland, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.census.gov/popclock/>>.
- [54] Přídavek na dítě. *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha, 2012 . Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite>.
- [55] Rodičovský příspěvek. *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp>.
- [56] Sociální pojištění. *Měsíc.cz - váš průvodce finančním světem* [online]. Praha, © 1998 – 2013. ISSN 1213-4414. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/dane/socialni-pojisteni/pruvodce/>>.
- [57] Peněžitá pomoc v mateřství. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/penezita-pomoc-v-materstvi.htm>>.
- [58] Porodné. *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>>.

- [59] Výpočet dávek nemocenského pojištění OSVČ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2013. Dostupný z WWW: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/davky/vypocet_davek_nemocenskeho_pojisteni_osvc_2012_03_25.htm>.
- [60] Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/vyrovnavaci-prispevek-v-tehote-nstvi-a-materstvi.htm>>.
- [61] Životní a existenční minimum. *Integrovaný portál MPSV* [online]. Praha, 2011. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/zivotni_min>.

Ostatní dokumenty

- [62] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012. Dostupný z WWW: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/E546D3B5-F389-4308-BC52-80E763BDADB9/0/cssz_vz_2011.pdf>.
- [63] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2011*. Praha 2012. ISBN: 978-80-7421-049-5. Dostupný z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13613/rocenka_2011.pdf>.

Seznam zkratek

č.	číslo
ČR	Česká republika
DVZ	denní vyměřovací základ
Kč	koruna česká
mil.	milion
odst.	odstavec
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
písm.	písmeno
PPM	peněžitá pomoc v mateřství
RP	rodičovský příspěvek
Sb.	Sbírka
tis.	tisíc
tj.	to jest
VPTM	vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
ZTP/P	průkaz mimořádných výhod III. stupně - zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce
ŽM	životní minimum

Seznam grafů

Graf 3.1	Podíl jednotlivých dávek na celkovém počtu a výši vyplacených dávek v roce 2011
Graf 4.1	Pohlaví
Graf 4.2	Jste samoživitel/samoživitelka?
Graf 4.3	Kolik máte dětí?
Graf 4.4	V jakém rozmezí se pohybuje Váš měsíční rodinný příjem?
Graf 4.5	Jak se změnila/změnil Vaše finanční situace po narození posledního dítěte?
Graf 4.6	Jaký byl/bude Váš věk (věk Vaší partnerky) při porodu prvního dítěte?
Graf 4.7	Z jakého důvodu jste se rozhodla mít (Vaše partnerka) první dítě až v tomto věku? <i>(Odpovězte pouze v případě, že jste na předchozí otázku odpověděla/a 31 let a více.)</i>
Graf 4.8	Pobíráte/pobírala jste (Vaše partnerka) v souvislosti s těhotenstvím vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství?
Graf 4.9	Na mateřskou dovolenou jste (Vaše partnerka) nastoupila/nastoupíte:
Graf 4.10	Měl/bude mít alespoň jeden z rodičů nárok na peněžitou pomoc v mateřství a tím pádem možnost zvolit si délku pobírání rodičovského příspěvku?
Graf 4.11	Do kolika let dítěte jste pobírali rodičovský příspěvek? V případě, že jste ještě stále na rodičovské dovolené, jak přibližně dlouho jej plánujete pobírat (do jakého věku dítěte)?
Graf 4.12	Kdo je/bude ve Vaší rodině na rodičovské dovolené?
Graf 4.13	Měla jste/budete mít (Vaše partnerka) při porodu nárok na porodné?
Graf 4.14	Máte nárok na přídavek na dítě? V případě, že teprve očekáváte své první dítě, budete na něj mít nárok po porodu?
Graf 4.15	Jste spokojeni se systémem poskytování dávek rodinám s dětmi? Podporuje podle Vás stát tyto rodiny dostatečně?
Graf 4.16	Vývoj hrubých příjmů slečny Veselé v období říjen 2012 - prosinec 2013
Graf 4.17	Vývoj čistých příjmů slečny Veselé v období říjen 2012 - prosinec 2013

Seznam tabulek

Tabulka 2.1	Pořadí států podle míry plodnosti
Tabulka 2.2	Počet narozených dětí podle věku matky při porodu
Tabulka 2.3	Vývoj porodnosti v ČR od roku 1990
Tabulka 2.4	Počet dětí narozených mimo manželství v letech 1990 - 2010
Tabulka 2.5	Výše daňového zvýhodnění na dítě a maximální výše daňového bonusu od roku 2009
Tabulka 3.1	Výpočet redukováného denního vyměřovacího základu
Tabulka 3.2	Závislost peněžité pomoci v mateřství na výši hrubého příjmu
Tabulka 3.3	Výše životního minima v roce 2013
Tabulka 3.4	Výše přídavku na dítě
Tabulka 3.5	Částky redukčních hranic v letech 2009 - 2012
Tabulka 3.6	Výše životního minima v letech 2009 - 2013
Tabulka 3.7	Výše peněžité pomoci v mateřství od roku 2009
Tabulka 3.8	Výše rodičovského příspěvku v letech 2008 - 2010
Tabulka 3.9	Výše rodičovského příspěvku v roce 2011
Tabulka 3.10	Výše přídavku na dítě od roku 2009
Tabulka 3.11	Vývoj nákladů na vyplacené dávky v letech 2009 - 2012
Tabulka 3.12	Počet vyplacených dávek v roce 2011
Tabulka 4.1	Nárok na dávky v okruhu respondentů
Tabulka 4.2	Denní vyměřovací základ za rozhodné období říjen 2011 - září 2012
Tabulka 4.3	Průměr započitatelných příjmů po převedení na jinou práci
Tabulka 4.4	Výše nároku na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
Tabulka 4.5	Denní vyměřovací základ za rozhodné období březen 2012 - únor 2013
Tabulka 4.6	Denní vyměřovací základ ke dni převedení na jinou práci
Tabulka 4.7	Výpočet peněžité pomoci v mateřství v období březen - září 2013
Tabulka 4.8	Výpočet hranice příjmu pro nárok na porodné
Tabulka 4.9	Výpočet čisté mzdy leden - březen 2013
Tabulka 4.10	Výše čistého příjmu za rozhodné období leden - březen 2013
Tabulka 4.11	Výpočet hranice příjmu pro nárok na přídavek na dítě
Tabulka 4.12	Výpočet čisté mzdy leden - prosinec 2012
Tabulka 4.13	Výše čistého příjmu za rozhodné období leden - prosinec 2012
Tabulka 4.14	Výše hrubých příjmů v období říjen 2012 - prosinec 2013

Tabulka 4.15	Výše čistých příjmů v období říjen 2012 - prosinec 2013
Tabulka 4.16	Vliv uplatnění daňového zvýhodnění na dítě na výši daňové povinnosti pana Veselého v roce 2013
Tabulka 4.17	Vliv uplatnění daňové slevy na manželku a daňového zvýhodnění na dítě na výši daňové povinnosti pana Veselého v roce 2014
Tabulka 4.18	Návrh na zvýšení částek životního minima

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Bc. Aneta Natová

Bc. Aneta Natová

Seznam příloh

Příloha 1	Vliv změn redukčních hranic na měsíční výši vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství v letech 2009 - 2013
Příloha 2	Vliv změn redukčních hranic na maximální měsíční výši peněžité pomoci v mateřství v letech 2009 - 2013
Příloha 3	Dotazník
Příloha 4	Výpočet rozdílu mezi příjmy za období říjen 2012 - prosinec 2013
Příloha 5	Dopad navrhovaných daňových změn